

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΙΟΝΙΟΣ

ΔΙΟΛΟΓΟΝ

ΑΡΙΘ. 75-76 77
ΕΤΟΣ 7ον 1933

ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡ. 7 ΑΘΗΝΑΙ
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

ΙΟΝΙΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗ

ΠΡΩΤΟΤΥΠΑ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ

(Ψαλμός 137)

Στης ξενιτίας κοντά το ρέμα καδισμένη
θρηνω θρηνω μ' απαρηγόρητη καρδία,
η νάβλα μου (1) βουβή είναι τώρα κρεμασμένη
απ' της ιτίας τα πένθιμα κλαδιά.

Παρ' την, μην κλαις, λεν οι σκλαβώστρες, κι' έλα
λάλει της Σιών ένα ανοιχτόκαρδο σκοπο.
Πως θεν αφτες μια σκλάβια εγω κοπέλα
τραγουδι απ' τα άγια χώματα να πω;

Το ρήμαγμάσου, ω Σιών, οι κόρες σου αν ξεχνούνε,
νάβλες καμιάτους αν αγγίζει ή αν τραγουδει,
κακος πνιγμος οι τόνοι στο λαιμο ας σταθούνε,
τα δάχτυλα ας νεκρώσουν στη χορδή.

Ω Βαβυλώνισσες, σε κάθε πέτρας άκρη
αν ταμαλα σπαρμένα των παιδιών σας δω,
χήρας καημοι αν σας σφάζουν, αν ορφάνιες δάκρυ,
ω τότε ναι σας τραγουδω.

ΣΕ ΠΟΙΗΤΗ

Κοιμάται... Γύρω του ο λαός μυρτίες και δάφνες δρέπει
και τονε στεφανώνει.
Ευπνάζει, και πενταδάχτυλο μπροστάτου χέρι βλέπει
που τονε φασκελώνει.

(1) νάβλα, εβραϊκό όργανο.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ

ΗΜΕΡΟΜ. 20.8.53

36816

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ "ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ,"

Έτησία Δραχ. 50
Έξάμηνος > 25
Έτησία έξωτερικού δολλάρια 2

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ : Μ. ΜΙΝΩΤΟΥ

Έμβασματα συνεργασία και
ό,τι άλλο σχετικό με το περιοδικό
στέλνονται στη διεύθυνση :
Καν Μαριέτταν Μινώτου
Δερικγνύ 49 — Αθήναι

Διαφημήσεις : Όλόκληρος σελίς έξωφύλλου δραχ. 500
Ημίσεια > > > 300

Si prega di prendere nota che l' indirizzo dell' «Antologia Ionia» e della sua direttrice Signora Marietta Minotto è
via Derigny 49 Atene.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ποιήματα

Πρωτότυπα.—Έπί τών ποταμών Βαβυλώνος.—
Έπιγράμματα Αλεξ. Πάλλη
Έπιγραμμαικά τετράστιχα.—Κέρκυρα, Κεφα-
ληνία, Ζάκυνθος, Ίθάκη Γ. Γεωργακοπούλου
Αδαγίο Κ. Καρθαίου
Κι' έγώ μαζί σας Ιωάν. Μπουκουβάλα
Τύρανός μου Παν. Τζανετάτου
Ραμπιντράναθ Ταγόρ (μετάφρ.) Αν. Σκιαδαρέρη
Σταθμοί (πεζοτρόγουδο) Γ. Βαλέτα
Μέσα στα καπηλεία Κ. Π. Καβάφη
Μελέτες.—Τιμάρειον μονής Στροφάδων.—Τιμάρειον
μονής Φανερωμένης Α. Χ. Ζώη
Τά ποῦτα ἔτη τοῦ ἐν Κερκίρῳ θεάτρου Ν. Λάσκαρη
Τό Βυζαντινὸν θέατρο.—Απόσπωμα στοῦ Ἰόνιο
θέατρο Μ. Βάλσα
Τό Ρεμπελιὸ τῶν Ποπολάρων Μαριέττας Μινώτου
Bibliographie Ioniennne Α. Παπαγιαννοπούλου
Αὐτο ἀνέκδοτοι ἐπιστολαὶ τοῦ Φωσκόλου Γ. Ζώρα
Ἡ Ζάκυνθος κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου
πέμπτου αἰῶνος Κ. Καροφύλα
Ἡ βιβλιογραφία τῆς Ἑλληνικῆς λογοτεχνίας Ι. Συκουτρῇ
Τό Ἑλληνικὸν Πνεῦμα Γ. Ζώρα
Διάφορα.—Βιβλιοκρισίς.—Νέα βιβλία.—
Έφημερίδες και Περιοδικά.

Στό προσεχές : «Νέα δεκάστιχα» τοῦ κ. Μ. Τσιριμώκου.—Ποιήματα
Στεφάνου Λάφνη.—«Ἡ ἑκατονταετηρίς τοῦ S. Pellico» ἀπὸ τὸν διά-
σημο συγγραφέα Arnaldo Cervasato.

ΣΠΥΡΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ Δικηγόρος ἀσκηθεὶς παρὰ τῷ κ. Ἀν. Μάτσει.
Σόλωνος 99.—Αθήναι.—Δερικγνύ 49.

Έτοιμο γιά τύπωμα ΜΑΡΙΕΤΤΑΣ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΛΕΟΠΑΡΝΤΙ

«Ο Ποιητής τοῦ Έρωτα καὶ τοῦ Θανάτου»

ΤΥΠΟΙΣ : Ι. Α. ΚΑΡΠΟΥΖΗ ΓΛΑΔΣΤΩΝΟΣ 5γ'—ΑΘΗΝΑΙ

ΣΕ ΚΑΣΙΔΙΣΤΗ

Πώς μάζει το κεφάλι σου ξερη με κολυκύθα,
πούναι έτσι απ' ὅξω ολόγυμνη, κι' εἶναι ἀπο μέσα κούφια.

ΣΤΟΝ ΚΑΝΑΡΗ

Κοιτάξτε, ουρανοσήκωτη ξερνάει φωτια κι' ἀνάβει
το τούρκικο καράβι,
μα φλόγα ρήχνει φοιχτη, μίσος βαθυ γιομάτη,
του Κωσταντη το μάτι.

ΣΤΟ ΓΕΝΝΑΔΙΟ

Πατριάρχης παρθένος
ἐσπείρε το γένος.

ΣΤΟ ΜΟΝΤΕΚΑΡΛΟ

Κοκκόρι μπαίνεις
πλουμιστο,
καπόνι βγαίνεις
μαδιστο.

ΣΕ ΚΑΘΑΡΕΒΟΥΣΙΑΝΟ

Ἄπλυτους μας κηρύχνεις
(γλωσσικως),
γιατι εἶσαι η αφεντιάσου
παστρικος.

ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ

Του σκύλου η φαντασίασου τη μύτη μου θυμίζει
που πάντα ψάχνει φρόκαλα και τις γωνιες μυρίζει.

ΣΤΟ ΣΚΥΛΑΚΙ ΜΟΥ

Σιντή, μου πρόφισες, καημένη,
χωρίς τον κόσμο να χαρεις,
χωρίς μια μέρα εφτυχισμένη
σαν όλα τα σκυλια να δεις.

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ
Γενάρης 1933

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΤΕΤΡΑΣΤΙΧΑ

ΑΠΟ ΤΑ ΕΠΤΑΝΗΣΑ

ΚΕΡΚΥΡΑ

Σὲ μαγεμένο ἔφθασα
δλόφωτ' ἀκρογιαλί
Κι' ἡ ὠμορφες με δέχονται
στὰ χέρια τους κρατώντας
Τῆς δύσης τὰ καλὰ ἢ μιὰ
ἀνατολῆς ἢ ἄλλη,—
Μὰ σ' ὄνειρο ἀκόμα πλέω γώ...
Τῇ Ναυσικᾷ ζητώντας.

ΖΑΚΥΝΘΟΣ

Δαντέλλα Βενετσιάνικη
στο κάθεσ' ἀκρογιαλί
πλέκει τὸ κῦμα με ἀφρούς
χαριτωμένη γῆ!
ὅλα σου εἶν' ὀλάνθιστα
κάμπος καὶ περιγιάλι
Κι' ὁ «Ἅγιος» ἀπὸ ψηλά
τὴ χώρα σ' εὐλογεῖ.

ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ

Τῶν γειτόνων κι' ἂν δὲν ἔχεις
τὴ χαδιάρα ὠμορφιά,
εἶν' ἄδρῃ ἡ ὠμορφιά σου
σὰν γλυκὸ πιωτὸ κρασί.
Κ' εἰς τὰ πέρατα τοῦ κόσμου
βλέπουν ὅλοι τὰ παιδιὰ σου
τιμημένα νάναι πάντα
καὶ με γνώση περισσῇ.

ΙΘΑΚΗ

Μιὰ στήλη ἤρεμον καπνοῦ
ἀπ' ἓνα πάτριο τζάκι
θυμίαμα σὲ οὐρανὸ
γαλάζιο ν' ἀνεβαίνει...
Μ' ὅλα τῆς ξένης τ' ἀγαθὰ,
— Ὀμηρικὴ Ἰθάκη—,
ἀπ' τὴν καρδιά τοῦ νοσταλγοῦ
κι' ἀπὸ τοῦ δὲ βγαίνει.

Γ. ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΡΑΓΙΟ

Θάμπος ἀχνὸ
σέρνει σιγὰ
στον οὐρανό.
Τώρα λυγὰ
τοῦ ἀνθρώπου ἡ σκέψη
σὰν τὸ καλάμι.
Ποὺς θὰ τὴν κάμει
πιά νὰ πιστέψει!

Σὰν τὰ πουλιὰ
τώρα σωπαίνει
τὸ κάθε πάθος
στὴ σιγαλιὰ·
κι' οὔτε ἀνασαίνει,
θαρεῖς, ὁ κάμπος.
Ἀχνὸ ἓνα θάμπος
πέφτει σιγὰ.

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ

ΚΙ' ΕΓΩ ΜΑΖΥ ΣΑΣ

Στὸν κάμπο ὅπου κορμὰ βασανισμένα
 ὑπὸ τῇ δουλειᾷ, βογγᾶνε καὶ λιγιοῦνται,
 κι' ὁ ὕδρωτας κυλάει σταλιά—σταλιά
 στὰ μάγουλα, στὰ στήθια, στὰ μαλλιά,
 πῆγα κι' ἐγὼ· « Παιδιά, κι' ἐγὼ μαζί σας! »
 Μὲ κύτταξαν μὲ φρούδια σουρωμένα,
 μὰ χέρι δὲν ἀπλώθηκε κανένα.

Στὸν κάμπο ποῦχαν στήσει τὸ χορὸ
 μεσ' στὸ λιοπύρι, μεσ' στὰ φλόγινα λουλούδια,
 ἐκεῖ ποῦ παίζει ἡ ἀγάπη τὰ βιολιὰ,
 κι' ἀντὶς κρασι, σπιθίζουν τὰ φιλιὰ
 πῆγα κι' ἐγὼ· « Παιδιά κι' ἐγὼ μαζί σας! »
 Γελάσαν μ' ἓνα γέλοιο φωτερό
 καὶ μ' ἄφησαν ἀπ' ἔξω ἀπ' τὸ χορό.

Στὸν κάμπο ὅπου μαζεύονται καὶ κλαῖνε
 τῆς γῆς οἱ μαυροφόροι οἱ πονεμένοι,
 καὶ γύρω ἀχνοφωτίζουνε μουγγές
 οἱ περασμένες οἱ χαρὲς, σὰ σκιές,
 πῆγα κι' ἐγὼ· « Παιδιά, κι' ἐγὼ μαζί σας! »
 —« Τί θὲς ἐσὺ ; » περήφανα μοῦ λένε·
 « Μονάχα αὐτοὶ, ποῦ κάτι χάσαν, κλαῖνε. »

ΙΩΑΝΝΑ Γ. ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑ

ΤΥΡΑΝΝΟΣ ΜΟΥ

Ἀχόρταγη αὐξάνεις τὴ πληγὴ μου
 ποῦ ἀνοιξες στὴ σάρκα, στὴν καρδιά.
 Στὴν κόλαση βυθίζεις τὴ ψυχὴ μου,
 στὰ κάτεργα μὲ ρίχνεις, στὴ σκλαβιά.
 Τὸ αἷμα μου ρουφᾷς ἀπ' τὸ φιλί μου,
 κάθε χυμὸ μοῦ πέρνεις κι' εὐωδιά.
 Κουρέλι πειὰ, χωρὶς τὴ δύναμή μου,
 στὸ λείψανό μου βαρᾷς τὴ μαχαιριά!
 Μὰ στρίβε τὸ μαχαῖρι στὴν καρδιά μου,
 ὅλο βαθειὰ κι' ὅσο μπορεῖς βαθειά.
 Τὶς σάρκες ξέσχιζε καὶ στὴ πληγὴ μου,
 φαρμάκι στάζε, μὰ πέρνε μου γοργὰ,
 τὴν ἀγάπη μαζί μὲ τὴν πνοή μου,
 τύραννε καὶ λυτρωτής μου, ἐσὺ, κακιά!

ΠΑΝ. ΤΖΑΝΕΤΑΤΟΣ

ΡΑΜΠΙΝΤΡΑΝΑΘ ΤΑΓΟΡ

(Ἀσκληπιάδειος στροφή)

XII

Εἶνε ὁ δρόμος μακρὺς καὶ τὸ ταξίδι μου
 θὰ βαστάξῃ πολὺ. Βγῆκα τὸ χάραγμα
 καὶ στὴν πρώτην ἀχτίδα
 τοῦ φωτὸς ἀνεβαίνοντος,

ὅπως σὲ ἄρμα, ξανὰ πῆρα τὸ δρόμο μου
 στὶς πλατειὲς ἐρημιές, τὰ ἴχνη μου ἀφίνοντας
 σὲ πολλὰ ἀστέρια ἐπάνω,
 σὲ πλανῆτες ἀμέτρητους.

Ὅλοι οἱ δρόμοι οἱ μακροὶ, πὺρ ὥραϊα, πὺρ γρήγορα
 μ' ὀδηγοῦνε σ' Ἐσέ, καθὼς ἡ ἀπλούστερη
 ἁρμονία, μὲ μελέτη
 θέλει πάντα πὺρ δύσκολη.

Ὁ ὁδοιπὸρος πολλὰς πόρτες στὸ δρόμο του
 θὰ χτυπήσῃ, προτοῦ νᾶσῃ στὴν πόρτα του.
 Στὸ βωμὸ προτοῦ φτάσῃ,
 σ' ἔξω κόσμους ἀπέραντους

ἔχει νὰ πλανηθῇ. Μάταια τὰ μάτια μου
 ψάχναν τόσον καιρὸ πλατιά κι' ἀπόμακρα,
 πρὶν στὸ τέλος τὰ κλείσω
 καὶ φωνάξω: « ἔδω βρίσκεσαι. »

« Ποῦ λοιπὸν ; » — ἡ κραυγὴ αὐτὴ κι' ἡ ἐρώτησις
 σκορποῦν σὲ ποταμούς δόκρου. Τὸ κύμα τους
 βροντερὰ κραῖζει: « Ὑπάρχω »
 καὶ τὸν κόσμον ἐπλημύρισε.

Μετάφρ. ΑΝ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ

ΣΤΑΘΜΟΙ

XI

Ἡ νύχτα τοῦ Μάη ἀπόψε εἶ·αι ἓνα πέλαγος, πού δὲν τὸ χωρᾷ ὁ νοὺς σου. Ἐάνοιξε, ξαπολύθηκε ἀπόψε, ξάπλωσε κι ἔγινε μιὰ στέρν·α τετράπλευρη καὶ τετράβαθρη, δίχως ἄκρη, δίχως τελιωμό.

Νὰ ξεδίνεις τὸ μυαλό σου σὰ σὲ νοσταλγία μακρινή· νὰ τὸ βυθίζεις σὰ σὲ θλίψη ἀνιστόρητη, γιὰ ν' ἀνιστορᾷς μέσ·α σου τὴ νύχτα τοῦ Μάη.

Ἐγινε ἓνας ἀτέλειωτος ὠκεανὸς ἡ νύχτα ἐτούτη, γιὰ νὰ χωρέσει τὸ θρασυμάνι καὶ τὴ λαχτάρα τῶν ἀμέτρητων κόσμων. Ἀπόψε ὅλα τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ εἶναι ξεσηκωμένα καὶ ταραγμένα.

Νιώθουν καὶ λαχταροῦν ἀπόψε οἱ ἀμέτρητοι κόσμοι, τᾶστρα, τὰ λουλούδια, οἱ τρουξαλίδες. Κι ἔχουν μιὰ καρδούλα στενάχωρη κι ἀσύχαστη πού χτυπᾷ ἀπὸ λαχτάρα —σὰν τὴ δική σου, κηλή μου.

Σὰ λίγο θὰ ξεσπάσει ἀπὸ μιλούνια κἀνουλες, θὰ ξεσπάσει καὶ θὰ ξεχυθεῖ τὸ μεθύσι τῶν κόσμων. Θὰ τρίξει ἡ ψυχούλα τους καὶ θ' ἀναλιωθεῖ σὲ λαχτάρα καὶ σὲ ἔρωτα. Θὰ γίνηι ἡ νύχτα ἓνα κανάλι φουρτουνιασμένο κι ἀπὸ κεῖ ἀπ' τὰ ἰσκιώματα τῶν δέντρων θὰ χύνεται στὰ βάθη σὰ μανιασμένος καταράχτης.

Θ' ἀκούσεις, καλή μου, τὸ βαθὺ σκοπὸ πού θὰ γεμίσει τὴ νύχτα ἐτούτη τοῦ Μάη. Θ' ἀκούσεις καὶ τὸ ξεχείλισμα τῆς δικῆς μου ψυχῆς, πού θὰ χύνεται ἀπὸ μιὰν ἀκρούλα παράμερη καὶ θὰ γίνεταῖ ἓνα μὲ τὸ ρέμα τῆς νύχτας.

XXI

Στέκεσαι ἀμίλητη στὸ πλάι μου. Ἀμίλητη καὶ συλογισμένη. Τὰ μάτια σου εἶναι σὰ φουρτουνιασμένες θάλασσες, σὰ συνεφιασμένοι οὐρανοί. Θολώνουν, θολώνουν κι ἀνταριάζονται ὅσο πάει.

Ἀγάπη μου, σὲ λογιᾶζω καὶ τρέμει ἡ καρδιά μου. Λέω νὰ, ὅπου καὶ νᾶναι θὲ ν' ἀνοίξουν εἰς οὐρανοὶ τῶν ματιῶ σου. Κι εἶμαι τὸ πουλάκι τὸ ξεμοναχιασμένο, πού πετᾷ ἀπὸ δέντρο σὲ δέντρο, πού βο-λοδέρνει σαστισμένο καὶ τσιρίζει κάτου ἀπ' τὸν ἀνταριασμένο οὐρανό. Γυρίζει σὰ χαμένο καὶ δὲν μπορεῖ νὰ σωθεῖ.

Μιάζεις ἀπόψε σὰν κάπια παραπονεμένη Ἐλεούσα. Στὸ σκοτεινὸ ξωκλήσι κρατᾷ τὸ παιδί της καὶ τὰ μάτια της εἶναι χαλκαδιασμένα. Ἐνας μαῦρος μισὸς γύρος στὰ ματόκλαδα, π' ἀνοίγει σὰ φωτοστέφανο. Ἐτσι καθὼς ἀριώνει ὅσο πέφτει στὰ ριζιμιά ἡ ἀντάρα.

Σὲ λογιᾶζω κι ἀνιστορῶ τί θὰ βγάλει ἡ ἀντάρα τῶν ματιῶ σου· θὰ γυρίσω σὲ λίγο καὶ θὰ σὲ δῶ νὰ βάζεις τὸ χέρι στὰ μάτια καὶ νὰ γυρίζεις τὸ κεφάλι· πίσω. Θὰ σὲ βλέπω νὰ κλαῖς, νὰ κλαῖς ἔτσι γυρισμένη. Δὲν θὰ σοῦ μιλῶ. Θᾶμαι τὸ παιδάκι πού στέκεται στὴν ἄκρη τοῦ γυαλοῦ καὶ βλέπει, βλέπει ἀποσβολωμένο, τὸ καϊνάκι του νὰ τὸ σέρνει στὰ βαθεῖα ὁ καιρὸς. Βλέπει τὸ καϊνάκι του ἀμίλητο κι ἀκίνητο.

Γ. ΒΑΛΕΤΑΣ

ΤΙΜΑΡΙΑ ΕΝ ΖΑΚΥΝΘΩ (*)

ΤΙΜΑΡΙΟΝ ΜΟΝΗΣ ΣΤΡΟΦΑΔΩΝ

Καταληφθείσης τῆς Ζακύνθου ὑπὸ τῶν Βενετῶν, οἱ μοναχοὶ Στροφάδων καταφυγόντες εἰς Ζάκυνθον κατεγράφησαν μετὰ καὶ τῆς παρουσίας αὐτῶν ὑπήκοοι βενετοί, τὴν 30 Μαΐου 1487.

Εἰς τὴν Μονὴν Στροφάδων ἐπετράπη παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἐκείνης ἡ εἰσπραξις τῆς δεκάτης ἐπὶ τῶν ἰδίων κτημάτων, διὰ διατάγματος δὲ νεωτέρου ἀπὸ 29 Ἰουλίου 1638, ἐπετράπη ἡ εἰσπραξις τῆς δεκάτης καὶ ἐπὶ ξένων κτημάτων εἰς διάφορα τῆς Ζακύνθου μέρη κειμένων. Ἀλλὰ τὸ δικαίωμα τοῦτο τῆς εἰσπραξέως, —τὸ ὁποῖον καὶ ἄλλοι ναοὶ καὶ προνομιούχοι τινὲς οἰκογένειαι τῆς Ζακύνθου ἐκέκτηντο— προὐκάλεσε διαρκεῖς ἀντεγκλήσεις μετὰ τῶν τιμαριούχων, —καταχωμένων πολλάκις τοῦ δικαιώματος αὐτῶν ἐπὶ ζημιά τοῦ δημοσίου, —καὶ τῶν δημοσίων εἰσπρακτόρων, ἢ τῶν ἐκμισθωτῶν τῆς δεκάτης, καὶ πρὸς διευθέτησιν τῶν διαφορῶν αὐτῶν, ἐξεδόθη διάταγμα τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ θαλάσσης Α. Κορνέο ἀπὸ 22 Ν)βορίου 1677, δι' οὗ ἐκανονίζοντο τὰ ποσά, τὰ ὁποῖα οἱ ναοὶ καὶ αἱ προνομιούχοι οἰκογένειαι Ζακύνθου ἔπρεπε τοῦ λοιποῦ νὰ λαμβάνωσι.

Χάριν τῆς ἱστορίας, δημοσιεύω κατωτέρω, μεταφράσας ἐκ τῆς ἰταλικῆς, τὸ διάταγμα τοῦτο, ἔχον ὡς ἑξῆς :

Ἡμεῖς Ἀνδρέας Κορνέο διὰ τὴν Γαληνοτάτην Βενετικὴν Πολιτείαν Γεν. Προβλεπτὴς θαλάσσης.

Εἰς ἐκτέλεσιν τῶν ἀνωτάτων ἐντολῶν τῆς Ἐκκαμπροστίτης Γερουσίας, περιεχομένων εἰς τὰς ἀπὸ 4 Σ)βορίου μόλις ἀπελθόντος, τῇ βάσει ἄλλων τῆς 13 Μαρτίου λήξαντος καὶ ἀπὸ 3 Ἰουλίου ἐπομένου Λουκικᾶς, αἵτινες ὑποχρεοῦσιν ἡμᾶς εἰς ἐπιμελεστάτην ἐξέτασιν τῆς ὑποθέσεως τῶν Βασιλικῶν, ἃς ἀπολαμβάνουσιν ἰδιώται ἐν τῇ νήσῳ Ζακύνθου, καὶ ἀκούσαντες πᾶν ὅτι θέλουσι νὰ προσάγωσιν οἱ ἐνδιαφερόμενοι, ὅπως ἀποφασίσωμεν ἐπ' αὐταῖς τὸ προσήκον, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ν' ἀπαλλάξωμεν τὸ Δημόσιον ἀπὸ ζημίας καὶ μὴ ἀποθαρρύνωμεν τοὺς Λαοὺς ἐκείνους, ὅταν παρίστανται ἐκδηλοῦν αἱ ζημίαι. Συνελέξαμεν ἀπάσας τὰς δυνατάς πληροφορίας καὶ διὰ μακρῶν καὶ συνεχῶν συζητήσεων ἱκανοποιήσαμεν πλήρως τὴν ἐπιθυμίαν τόσοι τῶν Βασιλικῶν, ὅσον καὶ τῶν Λασμολόγων, οἱ ὁποῖοι κατ' ἀντιπαράστασιν, μετὰ τοῦ ἡμετέρου Εἰσαγγελέως, ἠθέλησαν νὰ προσάγωσι τὰ δίκαιά των, εἰς ταῦτα δ' ἐληκολούθησεν ἀκριβεστάτη παραβολὴ τῶν ἐγγράφων τῶν ἀφορώτων εἰς τὸ ἔγκυρον τῶν τίτλων, ἐξ οὗ προέκυψε φανερῶς, ὅτι οὐσιώδεις καὶ φανεραὶ ἦσαν αἱ καταχρήσεις, αἱ πρὸ πολλῶν ἐτῶν διαπραττόμεναι ἐπὶ ζημιά τοῦ

Δημοσίου Πλούτου ὑπὸ τῆς πανουργίας τῶν Βαρῶνων καὶ μὴ ἀρνητέαι αἱ ἰδιοποιήσεις αἱ, κακῇ τῇ πίστει, γινόμεναι, προκίψαντος λίαν σαφῶς καὶ ἐτέρου οὐχὶ ὀλιγώτερον ἀξιοσημειώτου γεγονότος, ὅτι οὗτοι κακῶς ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὴν Δημοσίαν εὐμένειαν, ἀπαξ παρέλειψαν νὰ ἐκπληρώσωσι μετὰ τῆς δεούσης ἀκριβείας τοὺς ὅρους, τοὺς ὁποίους ἔδει νὰ ἐκτελέσωσι σχετικῶς πρὸς τὴν ἐπιτευχθεῖσαν Δωρεάν. Οὐχ' ἦττον, λόγῳ τῆς πρὸ ἀπωτάτων χρόνων πλάνης τούτων, ἔξ ὧν καὶ τις δὲν ὑφίσταται μετὰ τῶν ζώντων, παρεισφορησάσης ἐκ ασφαλεῶν τύπων ὑπ' αὐτῶν καὶ τῶν προγόνων τῶν, προβαίνοντες ἡμεῖς, κατὰ τὰς ὑποδείξεις τῆς Ἐπεικειᾶς τῆς Ἐκλαμπροτάτης Γερουσίας, προσήκον ἐθεωρήσαμεν νὰ χαρίσωμεν τὰ ἤδη παρελθόντα καὶ νὰ δρίσωμεν τοιοῦτους κανόνας, οἱ ὅποιοι θ' ἀπομακρύνωσι διὰ παντὸς εἰς τὸ μέλλον παραπλησίας καταχρήσεις.

Συνομιλήσαντες δὲ σοβαρῶς μετὰ τοῦ Ἐκλαμπροτάτου Κου Ἰακώβου Κορνέο Προβλεπτοῦ Ζακύνθου, ἐμπειροτάτου εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην καὶ λαβόντος τὴν τιμὴν νὰ ἔχη ὑποστηρίξει ταύτην διὰ τοῦ ἰδίου του ἀξιεπαίνου ζήλου, ἔχοντες δ' ὑπ' ὅψιν προσέτι ὅτι ἀπεφασίσθη διὰ τὰς Βαρωνίας Φιλοτισίσης, Ἀγ. Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ Ἀγ. Ἡλιοῦ, κατελήξαμεν εἰς τὴν ἀπόφασιν, δυνάμει τῆς ἐξουσίας τῆς Γεν. ἡμῶν Διοικήσεως καὶ τῆς ὑπὸ τῶν ἄνω εἰρημένων Διαταγμάτων εἰδικῶς ἡμῖν παραχωρηθείσης, νὰ προ διορίσωμεν εἰς τοὺς Βαρῶνους καὶ Τιμαριούχους τὴν δικαίαν πρόσδοτον τῶν νομίμων παραχωρήσεών των, τὴν ὁποίαν θ' ἀπολαμβάνωσιν, ὡς κατωτέρω οὐσιθῆσεται, σταθερὰν καὶ βεβαίαν, ἄνευ μειώσεώς τινος, πληρωμῆς ἢ ἀγγραφείας παρὰ τῶν Δασυδόγων, ὅσας ἐννοκιάζοντο οἱ Φόροι καὶ παρὰ τῆς Ταμιακῆς Ὑπηρεσίας, ὅσας εἰσπράττοντο διὰ τὴν Γαλιν. Αὐθεντίαν.

Αἱ ῥηθεῖσαι ἐπιχορηγήσεις δέον νὰ παρέχονται εἰς τοὺς Βαρῶνους, τίτλῳ Βαρωνίας, καὶ θ' ἀπολαύωσιν ἀθίκτων τῶν συνήθων προνομίων τοῦ βαθμοῦ ὑπὸ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ προσφεύγωσιν ἐκάστοτε εἰς τὸ Ἐκλαμπρ. Ἀρχεῖον τῶν τιμαρίων καὶ ἐξ-ιτοῦνται τὴν ἐπικύρωσιν τῆς περιβολῆς, ὡς ἂν διετέλουν ὄντως ἐν τῇ κατοχῇ τῆς εἰσπράξεως καὶ κυρίως τῆς Δεκάτης. Εἰς τοὺς ἄλλους, τοὺς ἀπολαύοντας τοῦ τίτλου τῶν τιμαριούχων, δέον νὰ παρέχονται αἱ αὐταὶ ἐπιχορηγήσεις ὁμοιομόρφως. Οὕτω δ' ἀκριβῶς εἰσάγεται ὁ ὀρθὸς οὐκ πρὸς τῆς σεβαστῆς θελήσεως τῆς Ἐκλαμπρ. Γερουσίας, νὰ διατηρηθῇ δῆλον ὅτι ἐκάστῳ ἢ νόμιμος πρόσδοτος τῶν δωρεῶν τῆς καὶ ἀποτραπῶσι νέαι ἐπιζήμιοι ἀταξίαι, ἐνῶ ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς πάντες ἀδιακρίτως θὰ ὑποχρεοῦνται νὰ πληρώνωσι πᾶσαν Δεκάτην εἰς τὸν Ἡγεμόνα.

Δι' ὃ διατάσσομεν τοὺς ἁρμοδίους, κατὰ τὸν ἐνεργητικώτερον τρόπον, τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῆς παρούσης, ἐπὶ ποινῇ στερήσεως τῶν Ἀξιωμάτων καὶ ἄλλων αὐστηροτέρων ποινῶν, κατὰ βούλησιν, εἰς τοὺς παραβάτας καὶ ἰδιαιτέρως εἰς τοὺς Δασυδολόγους καὶ Ταμιακοὺς, ὑποχρέους νὰ παρέχωσιν εἰς τοὺς Βαρῶνους καὶ Τιμαριούχους τὰς ἐπιχορηγήσεις των, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης μειώσεως ὑφ' οἷον-δήποτε πρόσχημα, ὡς ἐρρέθη.

Πρὸς πάντας τοὺς κ. κ. Σιγούρους, δι' ὅλας τὰς εἰσπρακτέα

Δεκάτας, δέον νὰ πληρώνωνται ἐτησίως τριακόσια βατσέλια σίτου, ὑπὸ τὸν ῥητὸν ὅρον νὰ τηρηθῶσιν αἱ δημόσιαι ἀπόψεις κτλ.

Ὁ κ. Ἀναστάσιος Καρρὲρ κατέχων τιμαριωτικά κτήματα, νὰ ἐξακολουθήσῃ κατέχων αὐτὰ μεθ' ὅλων τῶν εὐεργετημάτων ὧν ἔξ αὐτῶν ἀπολαύει ἀφαιρουμένης ὅμως τῆς Δεκάτης κτλ.

Ἡ Μονὴ Στροφάδων δέον νὰ εἰσπράττῃ διακόσια βατσέλια σίτου εἰς τὸ μέλλον ἐτησίως ὑπὸ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πληρώνη καὶ αὐτὴ τὴν Δεκάτην ὅλων τῶν κατεχομένων ὑπ' αὐτῆς κτημάτων.

Ἡ Μονὴ Ἀναφωνητοῦ κατεχομένη ἤδη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δόξα, χάριν σεβασμοῦ μόνον τῶν Δημοσίων Διαταγμάτων καὶ ὅπως μὴ στερηθῇ τὸ ἀξιοσέβαστον ὑποκείμενον τῆς Δημοσίας Δωρεᾶς, δέον νὰ ἔχη εἰς τὸ μέλλον τὴν μόνην ὑποχρέωσιν τῶν τριᾶκοντα δυνάτων ἐτησίως, τὰ ὁποῖα ὀφείλει νὰ πληρώνη εἰς τὸ Ταμεῖον ἀπελευθερώσεως αἰχμαλώτων, τὰ ἔτερα ἑκατὸν πενήκοντα δυνάκατα δέον πράγματι νὰ πληρώνωνται πρὸς τὸν Διδάσκαλον τῆς Μεγαλοπρεποῦς Κοινότητος Ζακύνθου ἐκ τῶν εἰσπράξεων τῶν Δασμῶν τοῦ Δημοσίου Ταμείου. ὑπόχρεως νὰ πληρώνη τὴν Δεκάτην ὅλων τῶν κατεχομένων κτημάτων. Ἡ χαριστικὴ αὕτη ἐξαίρεσις θὰ ἰσχύη, διαρκούσης τῆς ζωῆς τοῦ αὐτοῦ τιμαριούχου κτλ.

Ὁ Ναὸς τῆς Θεοῦ Λαουρένταινας, Δημοσίον κτητορικὸν δικαίωμα, δι' ἧς περιβάλλεται ὁ Πανος. Ἡγούμενος Σκούφος, δέον νὰ λαμβάνῃ εἴκοσι πέντε βατσέλια σίτου ἐτησίως κτλ.

Ἡ Ξεροκαστελλιώτισσα ἄλλο ἐ κτητορικὸν δικαίωμα τοῦ Ἡγεμόνος καὶ τὴν ὁποίαν κα ἔχει ἤδη ἡ Μονὴ Σκοπιωτίσης, ἀνωτάτων διαθ-σεων τῆς Ἐκλ. Γερουσίας, δέον καὶ αὕτη νὰ εἰσπράττῃ ἐτησίως βατσέλια σίτου εἴκοσι πέντε κτλ.

Ἡ ἐν ἐκείνῳ τῷ Φρουρίῳ Μονὴ τοῦ Ἀγίου Φραγκίσκου τῶν Ἐλασσόνων Μοναχῶν θ' ἀπολαμβάνῃ ἐτησίως βατσέλια σίτου εἴκοσι πέντε, χάριν φιλανθρωπίας πρὸς τοὺς πτωχοὺς ἐκείνους Μοναχοὺς.

Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Λατίνων, χάριν τοῦ ἀξιώματός του καὶ τῶν ὑποχρεώσεών του, ἐφόσον διαλαμβάνουσιν αἱ ἀρχαῖα αὐτοῦ παραχωρήσεις, οὐδὲν ἄλλο μέσον συντηρήσεως ἔχων ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, δέον νὰ εἰσπράττῃ ἐτησίως βατσέλια σίτου ὀκτακόσια κτλ.

Ἐξεδόθη ἐν Κεφαλληνίᾳ τῇ 22 Ν)βρίου 1677 ἔ. ν.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΟΡΝΕΡ Γενικὸς Προβλεπτὴς Θαλάσσης
ΙΩΑΝ. ΒΑΠΤΙΣΤΗΣ ΝΙΚΟΛΟΖΗΣ, Γραμματεὺς

Διὰ τοῦ ἀπὸ 20 Ἰανουαρίου 1805 διατάγματος τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας, ἐδημεύθησαν, χάριν τῆς συντηρήσεως τῶν δημοσίων σχολείων, τὰ 200 βατσέλια σίτου, τὰ ὁποῖα, ὡς ἀνωτέρω, εἰσέπραττεν ἡ Μονὴ Στροφάδων, βραδύτερον ὅμως, καταλαβόντων τῶν Ἀγγλῶν τὴν Ζάκυνθον, ἡ τοπικὴ Διοίκησις, συναινέσει τοῦ γενικοῦ στρατηγοῦ Ὁσβαλδ, διὰ διατάγματος ἀπὸ 12 Φεβρ. 1810, παρεχώρησεν εἰς τὴν Μονὴν, ἀντὶ τῶν δημευθέντων 200, μόνον 100 βατσέλια σίτου, ἀλλὰ καὶ πάλιν, τὸ 1814, κατεσχέθη ὁ σῖτος τῆς Μονῆς, μέχρις οὗ ὁ Μέγας Ἀρμοστής Θ. Μαίτλανδ διέταξε, τὴν 15 Ἀπριλ. 1816

τὴν ἄρσιν τῆς κατασχέσεως, περιορισθείσης τῆς Μονῆς εἰς τὴν ἑτησίαν εἰσπραξίν τῶν 100 βατσελίων.

Μετὰ τὴν ἔνωσιν τῆς Ἑπτανήσου, ἡ Ἑλλ. Κυβέρνησις, δυνάμει συνθήκης, ἀνέλαβε σὺν ἄλλαις καὶ τὴν ὑποχρέωσιν τῆς χορηγήσεως εἰς τὴν αὐτὴν Μονὴν ἑτησίως 100 βατσελίων σίτου, ἢ κοιλῶν 120, ἀξίας 19,800 δραχμῶν, μέχρι τοῦδε πληρωνομένων εἰς χοῦμα ὑπὸ τοῦ δημοσίου Ταμείου.

ΤΙΜΑΡΙΟΝ ΜΟΝΗΣ ΑΝΑΦΩΝΗΤΡΙΑΣ

Ἡ ὁρεινὴ Μονὴ τῆς Θζου Ἀναφωνητρίας ἀνήκουσα εἰς τὴν Βενετικὴν Κυβέρνησιν, τότε κυρίαρχον τῆς Ζακύνθου, παρεχωρεῖτο, ὡς τιμάριον, εἰς διάφορα ἐξέχοντα πρόσωπα, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Αἰγίνης καὶ κατόπιν Ἅγιον Ζακύνθου Διονυσίου Σιγούρου (1547—1622).

Τὸ Συμβούλιον τῆς Κοινότητος Ζακύνθου ἐν τῇ φιλοπόλιδι μερίμνῃ του, ὅπως ἡ νεολαία τῆς νήσου ταύτης τύχῃ ποιᾶς τινος ἐκπαίδευσως, ὑπὲρ τῆς ὁποίας εἶχε διορίσει καὶ διδάσκαλον τὸν Γεώργιον Βαρβιάννην, ἐσκέφθη, ἵνα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἱεράρχου Διονυσίου Σιγούρου, ἡ περιουσία τῆς ἐν λόγῳ Μονῆς περιέλθῃ εἰς τὴν Κοινότητα καὶ δυνηθῇ διὰ τῶν εἰσοδημάτων αὐτῆς νὰ ἰδρῦσῃ Σχολὴν πρὸς δημοσίαν ἐκπαίδευσιν.

Πρὸς τοῦτο ἔπεμψε σπουδαῖον ἔγγραφον πρὸς τὴν Βενετικὴν Κυβέρνησιν, τῇ 10 Ὀκτωβρίου 1622 καὶ ἕτερον ἐπίσης τὴν ἐπομένην τοῦ θανάτου τοῦ αὐτοῦ Ἱεράρχου, συστηθέντα δι' ἑτέρου τοῦ Προβλεπτοῦ Ζακύνθου Αὐγουστίνου Σαργέδου, ἀποτελέσμι τῶν ὁποίων ἦτο ἡ ἐκδοσις δουκιζοῦ διατάγματος ἀπὸ 9 Ἰουνίου 1623, διὰ τοῦ ὁποίου ἐνεκρίνετο ἡ παρὰ τοῦ ἄνω Προβλεπτοῦ παραχώρησις τῆς περιουσίας τῆς Μονῆς Ἀναφωνητρίας εἰς τὸν Ἡγούμενον τῆς ἄλλης Μονῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῶν Κορημῶν Ἱερόθεον Μούσουραν, ὑπὸ τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ ἰε. ιδίου Ἡγουμένου καὶ τῶν Μοναχῶν νὰ τηρῶσιν εἰς εὐπρέπειαν τὸν Ναόν, νὰ φροντίσωσι περὶ τῆς καλλιτεργίας τῶν κτημάτων, νὰ πληρῶνωσιν εἰς τὸ Ταμεῖον πρὸς διάσωσιν τῶν αἰχμαλώτων τὸ καθωρισμένον ποσὸν τῶν 30 δουκάτων ἑτησίως καὶ νὰ καταβάλλωσιν ἐπίσης κατ' ἔτος 150 δουκάτα εἰς τὴν Κοινότητα Ζακύνθου πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν τέκνων τοῦ λαοῦ.

Μετὰ τὸν Ἱερόθεον Μούσουραν, ἡ Μονὴ τῆς Ἀναφωνητρίας περιήλθε διαδοχικῶς, ὡς τιμάριον, εἰς τὸν ἐκ Ζακύνθου Ἰωσήφ Δόξαν Μητροπολίτην Σεβαστείας, ὁ ὁποῖος ἰσχυρίζομενος ὅτι ἡ Μονὴ ὑπεχρεοῦτο μόνον ἐπὶ ὠρισμένῳ χρόνῳ νὰ πληρῶνῃ τὰ πρὸς ἐκπαίδευσιν 150 δουκάτα, ἠρνήθη τὴν πληρωμὴν αὐτῶν, ἀλλὰ τὸ Συμβούλιον τῆς Κοινότητος κατέφυγεν εἰς τὸν Προβλεπτὴν θαλάσσης Ἀγδρέαν Κορνέο, ὅστις καὶ διὰ τῆς ἀπὸ 23 Νοεμβρίου 1677 διατάξεώς του ὑπεχρέωσε τὸν Δόξαν νὰ καταβάλλῃ εἰς τὴν Κοινότητα τὸ εἰρημένον ποσόν.

(Ἔχει συνέχεια)

Λ. Χ. ΖΩΗΣ

Ν. ΛΑΣΚΑΡΗ

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΕΤΗ ΤΟΥ ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ ΘΕΑΤΡΟΥ (*)

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Ἀναχωρήσαντος τοῦ Ἀριστίου ἐκ Κερκύρας, ὁ θίασος τῶν ἐρασιτεχνῶν διελύθη. Ἐκτοτε μέχρι τοῦ 1832, ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν ἠκούσθη ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ ἐν Κερκύρᾳ θεάτρου. (1) Τὸ ἔτος αὐτὸ πρὸς τιμὴν τοῦ ἀφιχθέντος τότε ἐν Ἀγίᾳ Μαύρᾳ ἀρμοστοῦ Νουγέντ, (2) οἱ νεαροὶ τότε ποιηταὶ (3) Σπυρ. Ζαμπέλιος καὶ Ἰ. Μαριν. Νικολαΐδης ἔγραψαν «δραματικὴν πρᾶξιν», ἥτις, μελοποιηθεῖσα ὑπὸ ἀνωνύμου μουσικοῦ, παρεστάθη τὴν 15 Δεκεμβρίου 1832 ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Γυμνασίου τῆς Ἀγίας Μαύ-

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο

(1) Κατὰ διαλείμματα μόνον, μέχρι τοῦ 1827, ἐδίδοντο θεατρικαὶ τινες παραστάσεις ἀρχαίων ἑλληνικῶν ἔργων ὑπὸ τῶν φοιτητῶν τοῦ ὑπὸ τοῦ Γκυλφοῦδ ἰδρυθέντος τότε πανεπιστημίου. Πάντως αἱ ἰταλιστὶ διδόμεναι παραστάσεις ὑπὸ ἐρασιτεχνῶν Κερκυραίων ἐξηκολούθησαν μέχρι τοῦ 1833. Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1826 Φιλοδραματικὴ τις ἐταιρεία ἀνήγειρε θεατρίδιον πρὸς ἰδίαν τέρεψιν καὶ ἐκπαίδευσιν τῆς νεότητος. Ὡς πρώτη παρῴστασις ἐδόθη. «L' Ajo nell' imbarazzo» τοῦ Giard καὶ ἡ φάρσα: «il flinto fornaro». Εἰς μεταγενεστέραν ἐποχὴν ὁ Σπ. Δόνδης, ὁ Σουλ. Βάλβης Σκορδέλης καὶ ὁ Στέφανος Ρίκας μετὰ τῆς πρώτης γυναικὸς τῆς Ὁδῆς Δὰρ Βουὰς ἔλαβαν τὸ δραμάτιον «οἱ δύο φυλακισμένοι».

(2) Διὰ τὴν περίστασιν αὐτὴν, φροντίδι τοῦ ἀρμοστεύοντος εἰσέτι Ἀδαμ ἀνεκαινίσθη σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου τὸ θέατρον τῆς Κερκύρας, καταδαφεισθείσης τότε τῆς βορεινῆς αὐτοῦ πλευρᾶς καὶ ὁλοκληθέντος τοῦ προεξέχοντος ἤδη τμήματος, ἐνθα κατεσκευάσθησαν τὸ foyer καὶ ἄλλαι μικραὶ αἰθουσαι. Τοῦ δὲ ἔως τότε τετραγωνικοῦ σχήματος τοῦ θεάτρου μετασκευασθέντος εἰς σχῆμα πετάλου, ἠρξάνθησαν ἡτε σκηνὴ καὶ τὰ θεωρεῖα τὰ ὁποῖα ἀνεκαινίσθησαν κατ' ὁλοκληρίαν. Ἐπὶ πλέον, κατεσκευάσθη καὶ νέα αὐλαία ἐπ' ἧς ἐγράφησαν αἱ γενόμεναι πανηγύρεις ἐπὶ τῇ ἀφίξει τοῦ Ὀδυσσεὺς εἰς τοὺς Φαίακας. Καθὰ δὲ βεβαιῶσιν οἱ νεωτέρωτες ἡ αὐλαία ἐξωγραφίθη κατὰ τὸ 1844 παρὰ τοῦ τότε παρεπιδηούντος ἐν Κερκύρᾳ διασημοῦ ἰταλοῦ καλλιτέχνου Ναπολέοντος Τζενοβέσι ὅστις εἰς τὰ ἐπ' αὐτῆς ἀπεικονισθέντα πρόσωπα ἀπεμνήθη μετ' ἀπαραμύλλου ὁμοιότητος τὰς προσωπογραφίας πολλῶν ἐκ τῶν τότε εἰς τὴν σκηνὴν καὶ τὴν ὁρχήστραν ἀνηκόντων προσώπων. Τὸ ἀρχικὸν σχέδιον τοῦ θεάτρου μετερρυνήθη καὶ μεταγενεστέρως. Ἐπὶ τῆς σημερινῆς πρὸ τοῦ θεάτρου πλατείας ὑπῆρχεν ἄλλοτε βαθὺ προαύλιον μετὰ πολυπλεύρου δεξαμενῆς ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῆς ὁποίας εἶχον χαραχθῇ τρεῖς λατινικαὶ ἐπιγραφαί. Μετὰ τὴν ἔνωσιν, καταστραφείσης τῆς δεξαμενῆς, ἐσχηματίσθη ἡ νῦν πλατεία, συνελληρώθη δὲ καὶ τὸ ὅλον κτίριον τοῦ θεάτρου.

(3) Τὸ ἔργον τῶν Κερκυραίων ποιητῶν ἐδημοσιεύθη τὸ αὐτὸ ἔτος ὑπὸ τὸν ἐξῆς τίτλον: «Εἰς τὴν περίστασιν κατ' ἣν εὐτυχῶς ἔφθασεν εἰς Κέρκυραν ἡ Α. Ἐξουχότης ὁ Λόρδ Νουγέντ καὶ Λόρδ μέγας Ἀρμοστής τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος καὶ τοῦ ἐνωμένου Κράτους τῶν Ἰονικῶν νήσων. Πρᾶξις δραματικὴ παρασταθεῖσα με μουσικὴν τὸ ἑσπέρας τῆς 15 Δεκεμβρίου 1832 εἰς τὸ μεγάλο δωμάτιον τοῦ Γυμνασίου τῆς Ἀγίας Μαύρης. Κορφοὶ 1832.

ρης. (1) Ἡ «δραματικὴ πρᾶξις» τῶν Κερκυραίων ποιητῶν στερεῖται πάσης φιλολογικῆς ἀξίας. Δι' αὐτῆς ἐπλέκετο τὸ ἐγκώμιον τοῦ νεοαφιχθέντος ἄρμοστοῦ διὰ στόματος τῆς Ἀθηνᾶς, τῆς Θέμιδος, τῆς Δήμητρας, τοῦ Δαίμονος τοῦ Ἰονίου πελάγους καὶ χοροῦ πολιτῶν. Τίποτε περισσότερον. Δύο μῆνας ὕστερον, οἱ αὐτοὶ ποιηταὶ συνέθεσαν πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἑτέραν πρᾶξιν δραματικὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὸ δάφνινο στεφάνι» ἣτις καὶ παρεστάθη κατὰ τὴν 2 Φεβρουαρίου 1833. Κατὰ τὴν παράστασιν ταύτην ἐνεφανίσθησαν ἐπὶ σκηνῆς τὸ πρῶτον τότε ἐν τοῖς Ἰονίοις νήσοις καὶ γυναικες (2) αἱ δεσποινίδες Ἀκριβοῦλα Νικολάου Σταύρου καὶ Αἰκατερίνη Καμπατσίνη. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἔκαμε καταπληκτικὴν ἐντύπωσιν, καθόσον μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, λόγῳ τοῦ ὅτι ἡ ἐπὶ σκηνῆς ἐμφάνισις γυναικὸς ἐθεωρεῖτο ἀναξιοπρεπὴς, τοὺς γυναικείους ρόλους τοὺς ὑπεδύνοντο πάντοτε νέοι. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἡ «Ἐφημερίς τοῦ Ἐνωμένου Κράτους τῶν Ἰονικῶν νήσων» (Ἀριθ. 112) ἔγραψε τὰ ἑξῆς:

«... Ἡμεῖς εὐχόμεθα ὅπου τὸ παράδειγμά τους νὰ συνεργήσῃ ν' ἀφαιρέσῃ, καὶ εἶνε πλέον καιρὸς, ἀπὸ ταῖς οἰκογενεαῖς ἐκείναις ταῖς πρὸβλημαῖς, ὅπου ὡς τώρα ἐπικρατοῦσαν ὡς πρὸς τὴν ἀνατροπὴν τῶν κορασίων...»

Ἐνα μῆνα πρὶν, κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰανουαρίου τοῦ 1833, κατὰ τὸν μακαρίτην Δὲ Βιάζην, «πάνδημος χαρὰ καὶ εὐροὴ ἦτο ἐν Κερκύρᾳ, διότι εἶχεν εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῆς τὸν Ὑψηλότερον τῶν ἀνθρώπων, ὁ ὁποῖος, ἕως τότε, εἶχε πατήσῃ τὸ ἑδάφός της. Τὸ ἑσπέρας συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ φιλέλληνος ἄρμοστοῦ Νοῦγερ ὁ Ὑψηλὸς φιλοξενούμενος μετέβη εἰς τὸ θέατρον ἐν τῷ μέσῳ ἀνεκφράστου χαρᾶς ἑλληνικωτάτων καρδιῶν καὶ ψυχῶν.

Ἡ Ὑψηλὴ προσωπικότης ἦτο ὁ πρῶτος Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος, ὁστις ἐπάτει τὴν πρῶτην Ἑλληνικὴν Χώραν καὶ μετέβη εἰς τὸ ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἑλλάδι θεάτρων. Ὁ ἀείμνηστος Ὁθων ἔμεινε κατενθούσας ὁπότε ἰδὼν ὅτι ὑπάρχει καὶ μικρὰ γωνία Ἑλληνικῆς γῆς βαίνουσα εἰς τὸν πολιτισμὸν ὡς τὰς λοιπὰς προσδενοῦσας Εὐρωπαϊκὰς πόλεις καὶ οὕτως ὁ πρῶτος Ἀναξ τῶν Ἑλλήνων μεστὸς χαρᾶς διηυθύνθη διὰ τὸ Ναύπλιον γεμᾶτος ἀπὸ ἰδεῶδες καὶ ἐλπίδας.»

Αἱ δύο ἀνωτέρω ἐγκωμιαστικαὶ, οὕτως εἰπεῖν, παραστάσεις ἐκίνησαν τὴν φιλοτιμίαν φιλομούσων τινῶν νέων οὔτινες, καταρτίσαντες θίασον, ἤρχισαν μετ' ὀλίγου μῆνας νὰ δίδουν ἑλληνικὰς παραστάσεις τὰς ὁποίας μετ' ἐνθουσιασμοῦ παρηκολούθουν οἱ Ἕλληνες τῆς Κερκύρας. (3) Πρὸ τῶν

(1) «Τὸ δάφνινο στεφάνι» πρᾶξις δραματικὴ συντεθεῖσα διὰ τὸ φθάσιμο εἰς Ἀγίαν Μαύραν τῆς Α. Ε. τοῦ λόρδ Μεγάλου Ἀρμοστοῦ καὶ παρασταθεῖσα μετ' μουσικὴν τὸ ἑσπέρας τῆς 2 Φεβρουαρίου 1833 εἰς τὸ μεγάλο δωμάτιον τοῦ δευτερευόντος σχολείου τῆς εἰρημένης νήσου. Κορφοὶ 1833.

(2) Ἀπαξ μόνον κατὰ τὴν πρὸ τοῦ 1820 ἐποχῆς. ἡ Αἰκατερίνη Βιαγκίνη παρέστησεν ἐν Ζακύνθῳ ἰταλιστί. Ἐκτοτε, μέχρι τῶν παραμοιῶν τῆς ἐνώσεως τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τῆς Ἑλλάδος, οὐδεμία Ζακυνθία κυρία ἐπέισθη ν' ἀιέλθῃ ἐπὶ σκηνῆς.

(3) Πρὸ τῶν δύο αὐτῶν παραστάσεων, τῷ 1831, ὁπότε τῇ μερίμνῃ τοῦ ἄρμοστεύοντος τότε Ἀδαμ εἰσήγοντο ἐν Κερκύρᾳ τὰ πόσιμα ὕδατα καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἐνθουσιῶντες ἐώρτασαν πανδήμως τὸ γεγονός αὐτὸ, ἐξετελέσθη ἀπὸ σκηνῆς ἡ ὑπὸ τοῦ πρόσφυγος ἰταλοῦ Παύλου Κώστα συντεθεῖσα καὶ

παραστάσεων αὐτῶν τῆς «φιλοκάλου χορείας τῶν φιλομούσων νεανίσκων» ἡ ἔφημερίς τῶν Ἰονίων νήσων τῆς 5 Ἀπριλίου 1834, λαβοῦσα ἀφορμὴν ἐκ τινος εὐεργετικῆς παραστάσεως ἣτις ἐδόθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Λαίδης Νούγκετ «πρὸς ἐλάφρωσιν τῶν ἐνδεῶν τῆς πόλεως» καὶ καθ' ἣν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἐπαίχθη ἑλληνοιστὶ ὑπὸ ἐρασιτεχνῶν Κερκυραίων καὶ «ὁ βιασμένος γάμος» (Le mariage forcé), τοῦ Μολιέρου. (1) ἔγραψε τὰ ἑξῆς: «Καὶ ἄλλοτε ἐκφράσαμεν πόσον θὰ ἦτο ἐπιθυμητὸν ἂν αὐτὴ ἡ φιλοκάλου χορεία τῶν φιλομούσων νεανίσκων συνεσφίγγετο συστηματικώτερον, ὥστε νὰ μεταφέρῃ καὶ νὰ παριστάνῃ εἰς τὴν γλῶσσαν μας πολλὰ τῶν ἐγκρίτων θεατρικῶν ποιημάτων τῆς σοφῆς Εὐρώπης. Τὰ μέγιστα θὰ ὠφελήσουν τὴν γλῶσσαν ὅταν συχνάκις ἀναγκάζονται οἱ περὶ αὐτὴν ἐνασχολούμενοι νὰ ἀνιχνεύουν ἢ νὰ πλαστουργοῦν τὰς ἐκφράσεις τὰς ὁποίας ἡ ἀκόμη δὲν ἔχομεν ἢ δὲν γνωρίζομεν ὅλοι ὅτι ἔχομεν, ἐξ αἰτίας τῆς καταστάσεως εἰς τὴν ὁποίαν ἡ ἐθνικότης καὶ ἡ γλῶσσα ὡς πρὸ ὀλίγου εὐρίσκοντο. Ὅλοι εἴμεθα μάρτυρες μὲ ποίαν ἀγαλλίασιν τὸ κοινὸν συντρέχει εἰς τὰς ἑλληνικὰς παραστάσεις καὶ πῶς τοῦ ἐξυπνεῖται τὸ ἐθνικὸν φρόνημα προεικάζον τὴν ἐποχὴν ὅτ' ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα θὰ θριαμβεύσῃ ἐπάνω εἰς τὴν σκηνήν».

Κατὰ σύμπτωσιν καὶ τρόπον τινὰ ὡς ἀπάντησις εἰς τοὺς πατριωτικούς αὐτοὺς λόγους τῆς προειρηθείσης ἐφημερίδος τὴν 7 Ἀπριλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἐδόθη ὑπὸ φιλομούσων νέων, ὧν πάντων τὰ ὀνόματα διεσώθησαν, «ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος» τοῦ Ζαμπελίου (2) μετ' ἐξῆς διανομῇ τῶν προσώπων:

Κωνσταντῖνος.—Ἰωάν. Οἰκονομίδης.

Ἀννα ἡ Δόμνα.—Γεώργ. Οἰκονομίδης.

Θεόφιλος.—Ἰωάννης Γαλιάτσας.

Λόγγος.—Ἀναστ. Λέσσης.

Κορμηνός.—Στέφ. Ποφάντης.

Ὁ πρῶτος τοῦ ἑλλήν. χοροῦ.—Γεώργ. Πεταλάς.

Μωάμεθ.—Στέφ. Λέσσης.

Ἰσμικήλ.—Νικόλ. Κοράκιος.

Ζάγκανος.—Δημ. Μαρίνος.

«Τὸ νέον τῆς υποθέσεως τὸ ἐξηκριβωμένον καὶ σταθερὸν τῶν χαρακτῆρων, ἡ φυσικὴ συναρμογὴ τῆς πράξεως καὶ τὸ ἔμμετρον καὶ μελωδικὸν ὕφος ἐτι δὲ ἡ εὐδοκίμησις τῶν παραστησάντων νέων, ἦσαν ἄξια νὰ κινήσωσι εἰς θαυμασμὸν καὶ νὰ ἡδύνωσι καθένα ὅστις ἔχει τὴν τοῦ καλοῦ αἴσθησιν. Ἀλλ' ὁποῖαν ἐντύπωσιν ἐπροξένησεν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ὅσοι ἔχουσι πατριωτικὰ αἰσθήματα! Ἡ ἰδέα ὅτι καθ' ὃν καιρὸν ἡ Ἑλ-

ὑπὸ τοῦ συνθέτου τοῦ ἐθνικοῦ μας ὕμνου Μαντζάρου μελοποιηθεῖσα ὡδὴ: «ἡ εὐροὴ τῆς Κρήνης» (La festa della Fontana.) Ὀλίγους μῆνας ὕστερον, πρὸς τιμὴν τοῦ αὐτοῦ Ἀδαμ, ἐπιστρέψαντος ἐκ Νεαπόλεως εἰς Κερκύραν, ἐδιδάχθη ἀπὸ σκηνῆς ὑπὸ Κερκυραίων ἐρασιτεχνῶν τὸ δράμα «La clemenza di Tito» τοῦ ὁποίου τὰ χορικά ἄσματα εἶχεν ὡσαύτως τονίσει ὁ Μαντζάρος.

(1) Κατὰ τὴν εὐεργετικὴν αὐτὴν παράστασιν, ἐκτὸς τοῦ «βιασμένου γάμου» ἐπαίχθησαν ἰταλιστὶ μὲν ὑπὸ φιλοκάλων Κερκυραίων ἡ φάρσα «consulte ridicole», ἀγγλιστὶ δὲ ὑπὸ νέων ἀξιωματικῶν τῆς φρουρᾶς ἡ φάρσα «Raising the wind».

(2) Ὁ «Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος» εἶχεν ἐκδοθῇ τὸ προηγούμενον ἔτος 1833) ἐν Κερκύρᾳ «ἐκ τῆς τυπογραφίας τῆς Κυβερνήσεως».

τιὰ συγγραφέων, κάθε γνώμης συσσωρεύονται, χωρίς οἱ μεταγενέστεροι νὰ μπορέσουν νὰ μαζέψουν οὔτε καὶ τὰ ὀνόματά τους οὔτε τὰ ἔργα τους, πιθανὸν θαυμάσια σὲ χειρόγραφα ποῦ κανεὶς μὴ μέρα δὲν ξέρει ἂν θὰ δοῦνε τὸ φῶς. Ἐπειτα ἀπὸ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν βαρβάρων ποῦ καταπλημμύρισαν στὴν Εὐρώπη, ἡ Κωνσταντινούπολη ἦτον τὸ μόνο μέρος ὅπου ἐδίνονταν ἀκόμη δραματικές παραστάσεις καὶ σκηνικά παιχνίδια (1) Ἡ θέσις τοῦ θεάτρου κυρίως ἀπὸ ἔποψη παραγωγῆς δὲν ἦταν καθόλου λαμπρή, ἀλλὰ ἀπὸ ἄλλη μερὶς ἡ ἀποψη αὐτῶν ποῦ ὑποσχερίζουν τὴν ὁλοκληρωτικὴ ἀνυπαρξία τοῦ βυζαντινοῦ θεάτρου αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ἀντιτίθεται στὰ γεγονότα καὶ στὴς μαρτυρίες.

Ἄς ἀκολουθήσουμε τὴ χρονολογικὴ σειρά: Ὁ **Μιχαὴλ Πλώχειρος** ἢ Ἀπλούχειρ εἶναι κατὰ τὸ Σάθα (2) ὁ μόνος συγγραφέας τοῦ ὁποίου μᾶς ἔμεινε κάτι ἀπὸ τὸ ἀλληλοφάγωμα «ὀρθοδόξων» καὶ εἰκονομάχων. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο τὸ ἔργο του ἔχει ἐντελῶς ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον. Ὑπάρχει διαφωνία σχετικὰ μὲ τὴν ἐποχὴ ποῦ τοῦ καθορίζει ὁ Σάθα.

Πολὺ πρὶν ἀπὸ τοῦτον ὁ Magnin (3) τὸν τοποθετεῖ τέσσερις αἰῶνες ὕστερα ἀπὸ τοὺς εἰκονοπλάστες, στὸν ΙΒ' αἰῶνα. Ὁ Karl Krumbacher (4) υἱοθετεῖ τὴ γνώμη τοῦ Magnin. Ἀδύνατο νὰ διαλέξουμε ἀνάμεσα στὸν Η' καὶ ΙΒ' αἰῶνα. Οἱ στίχοι τοῦ Πλώχειρου καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ σωσμένου ἔργου του δὲν μᾶς καθοδηγοῦν νὰ ὀρίσουμε ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴ ὅπου ἔζησε ὁ ποιητής. Ἐκεῖνο ποῦ φαίνεται νὰ συνηγορῇ γιὰ τὴ γνώμη τοῦ Magnin εἶναι ἡ καταπληκτικὴ ὁμοιότητα τοῦ ἔργου του μὲ ἓνα δραματικὸ ποίημα τοῦ Τζέτζη, ποῦ ἔζησε τὸ ΙΒ' αἰῶνα. Ὅμως δὲν ἀποκλείεται ἡ πιθανότητα καὶ ἡ δυὸ γνώμες νᾶναι σωστές. Ὅποια κ' ἂν εἶναι ἡ ἀλήθεια αὐτὸ τὸ μικρὸ διαλογικὸ ποίημα δὲν εἶναι κανένα ἀριστούργημα. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑκατὸ καὶ παραπάνω λαμβικά τρίμετρα, ὅπου, ἀνάμεσα σ' ἄλλα, ἓνας εὐγενὴς καὶ ἓνας ἀγρότης ἀνταλλάσσουν φιλοσοφικὰς σκέψεις ἀρετὰ κοινότητες ἀπάνω στὸν πλοῦτο καὶ στὴ φτώχεια.

Ἀντίμαχος τῶν εἰκονομάχων πρόβαλε ὁ **Ἰωάννης Δαμασκηνός**.

Ἐκμεταλλεύεται τὸ χριστιανικὸ δράμα γιὰ νὰ ὑποστηρίξη τὴν ὀρθοδοξία. Καθὼς μᾶς πληροφορεῖ (5) εἶναι ὁ συγγραφέας πολλῶν

(1) Villemain; Tableau de la littérature du moyen âge T. B'. σελ. 213.

(2) Σελ. 101.

(3) Journal des Savants, 1849

(4) Gesch. der Byz. Lit.

(5) De vita sua. Nic. Damasceni, Excerpt. Ἐκδ. Orelli. Λειψία, 1804. I.

θεατρικῶν ἔργων ἰδίως κωμωδιῶν. Νόμισιν πῶς διεῖδαν (1) στὴ συλλογῇ τοῦ Στοβαίου στίχους τραγωδίας ἀπὸ τὸ θέατρό του, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀβέβαιο. Ἀπὸ τῆς κωμωδίας του ὁ Σάθα (2) ἀναφέρει, τὸ **Δράμα τῆς Σωσαννίδος**, ἔργο ποῦ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸν Εὐσταθίου τῆς Θεσσαλονίκης (3) ἀντάξιο τοῦ Εὐριπίδη. Δὲν μποροῦμε νὰ ἐννοήσουμε στὴν ἐντέλεια τί σύγκριση, κάνει ὁ Βυζαντινὸς λόγιος. Ποιὰ σχέση ἔχει ὁ Εὐριπίδης μ' ἓνα συγγραφέα κωμωδιῶν; Μήπως πρόκειται γιὰ παραλληλισμὸ ἀπὸ καθαρὰ τεχνικὴ ἀποψη ἢ γιὰ τὸ ἐνδεχόμενον λυρικὸ ὕψος τοῦ Δαμασκηνοῦ; Ἴσως ἄραγε νὰ γίνεται παραβολὴ γιὰ φιλοσοφικὸ σκεπτικισμὸ, πρᾶμα ἀμφίβολο, ἀπαγορευμένο ἰδίως σ' ἓνα κληρικὸ τοῦ ὁγδόου αἰῶνα ποῦ χτυποῦσε τοὺς εἰκονομάχους; Τὸ ζήτημα μένει ἄλυτο, τὰ ἐγκώμια τοῦ Εὐσταθίου μένουν ἀκατανόητα καὶ φυσικὰ λίγο ἐνδιαφέροντα. Τὸ μόνον βέβαιο εἶναι ποῦ ὁ Δαμασκηνός, σύγχρονος τῶν εἰκονοβλαστῶν τοὺς ἐπολέμησε μὲ τὸ θέατρο γράψαντας πολλὰ ἔργα γιὰ τὴ σκηνή.

Δὲν εἶναι ὅμως καὶ ὁ μόνος. Ἄς σημειώσουμε κατὰ τὸ τέλος τοῦ ὁγδόου αἰῶνα τὸ **Στέφανο τὸ Σαβαίτη** (ποῦ θεωρεῖται ὁ συγγραφέας ἑνὸς θανάτου τοῦ Χριστοῦ ποῦ δὲν πρέπει κατὰ τὸν Gualdi (4) νὰ συγχίζουμε μὲ τὸ **Χριστὸς πάσχων**), τὸν **Ἰγνατίο**, Μητροπολίτη Νικαίας συγγραφέα τοῦ **Στίχοι εἰς Ἀδάμ** (5) ὅπου περιγράφονται ἡ περιπέτειες τῶν πρώτων ἀνθρώπων στὸν Παράδεισο μετὰ ποῦ ἀπατήθηκαν ἀπὸ τὸ φεῖδι καὶ κλωτσοπετάχτηκαν ἀπὸ τὸ δημιουργό: Ὁ Magnin ὁμιλεῖ ἀρετὰ γι' αὐτὸ τὸ ἔργο (6) καὶ τὸ παραβάλλει μὲ παρόμοια ποῦ παίχτηκαν τὸ μεσaiάωνα στὰ μοναστήρια τῆς Δύσης. Ὁ Krumbacher (7) δὲ συμφωνεῖ μὲ τὸ σοφὸ γάλλο θεατρολόγο, ἀλλὰ ὁ κ. Λάσκαρης τοῦ ἀντιτάσσει ἓνα ἄλλον **Ἀδάμ** ἀντιγραφμένο ἢ πιθανὴ ἀπομίμηση τοῦ ἔργου τοῦ Ἰγνατίου, δημοσιευμένη ἀπὸ τὸν Victor Lugarches στὰ 1854 ἀπὸ ἓνα χειρόγραφο τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Tours. Ὁ Ἕλληνας κριτικὸς βεβαιώνει ὅτι ὁ Krumbacher δὲ θὰ διαφωνοῦσε μὲ τὸν Magnin ἂν ἐγνώριζε τὸ τελευταῖο αὐτὸ ἔργο.

(1) Magnin, Journal des Savants, 1840 σελ. 201.

(2) Σελ. 101.

(3) Παρεμβολαὶ εἰς Διόνυσον τὸν περιηγητὴν σ. 930.

(4) De Poetarum historia dialogus Op. Omm. Lugd. Batav. 1696. T. B'.

(5) Εἶνε γνωστὰς τρεῖς ἐκδόσεις: τοῦ Boissonade Anecd. Graeca I 1829 τοῦ Migne, Patrologia Graeca 117, καὶ ἡ τελευταία τοῦ Dübner στὴ συλλογὴ τῶν χριστιανικῶν δραμάτων ποῦ συνοδεύουν τὸ «Χριστὸς πάσχων». Βλέπε Krumbacher § 297 σελ. 716.

(6) Journal des Savants, 1840.

(7) Ἔργο προαναφερόμενο, σελ. 635.

Πολὺ κατόπι ἀπὸ τὸν Ἰγνάτιο βρῖσκομε τὸν ἀκόλουθο χρονολογικὰ δραματικὸ συγγραφέα καὶ γιὰ τὸν ὁποῖο γνωρίζομε καί τι ἀπὸ τὰ ἔργα του. Παρ' ὅλο τὸ κενὸ στὸν Βυζαντινὸ φιλολογικὸν ὠκεανὸ ποὺ σημείωσε ὁ Krumbacher κατὰ τὴ διαίωνα ἐποχὴ τῶν εἰκονομάχων, κατωρθώσαμε νὰ συλλέξωμε τὰ σπάνια ὀνόματα μερικῶν ποιητῶν ποὺ λάτρεψαν τὴν θεατρικὴ Μοῦσα. Γιὰ νὰ βροῦμε τὸν κρῖκο ποὺ συνδίδει καὶ ἀνανεώνει τὴ βυζαντινὴν δραματικὴ παράδοση πρέπει νὰ δια ρέξουμε τὰ χρόνια ὡς τὴ δυναστεία τῶν Κομνηνῶν.

Ἡ νέα περίοδος παρουσιάζει τὸ ἀρκετὰ γνωστὸ ὄνομα στὴ Βυζαντινὴ φιλολογία τοῦ **Θεόδωρου Πρόδρομου ἢ Πτωχοπρόδρομου**. Τώρα πειὰ τὸ θέατρο καὶ ἡ ἐκκλησία δὲ μαλλιοτραβιοῦνται. Αὐτὴ καταλαβαίνει τὴ χρησιμότητα τοῦ θεάτρου καὶ τὸ κέρδος ποὺ μποροῦσε νὰ ἀρυσθῇ ἀπ' αὐτὸ, ἐνῶ σύγκαιρα τὸ θέατρο δὲν τὴν ἐρεθίζει πιά καταντώντας ὄργανο πειθήνιο στὰ χέρια ἐκείνων ποὺ ἤθελαν νὰ προσβάλλουν τὴν δύναμη τῆς ὀρθοδοξίας. Οἱ δογματικοὶ ὅμως κανγάδες δὲν εἶχιν ξεθυμάνῃ μετατοπίστικαν, κατὰ τὴ Δύση. Ὡς τὸ τέλος τῆς δυναστείας τῶν Παλαιολόγων μιὰ ἐμπαθὴς, ἀδυσώπητη ὅσο καὶ κούφια, ψευτοφιλοσοφικὴ σὰν κάθε δογματικὴ συζήτηση ἔγινε ἀφορμὴ νὰ ἐξαντληθοῦν ἡ ὑγιέστερες διανοητικὲς δυνάμεις τοῦ Βυζαντίου μὲ γενικὴ ζημία πνευματικὴ τῶν Χριστιανῶν γιὰ μοναδικὴ τοῦ Τούρκου ὠφέλεια. Ὁ θεάτρο, ἀπαλλαγμένο ἀπὸ κάθε καταδρομὴ, ἔζησε στὴς τελευταῖες βυζαντινὲς δυναστεῖες ἂν ὄχι ἐξαιρετικὰ λαμπρὴ ζωὴ, τοῦλάχιστον ἀσύγκριτα ἀνώτερη ἀπὸ τὰ βāsana τῶν προηγουμένων αἰώνων.

Ὁ **Θεόδωρος Πρόδρομος** εἶναι μιὰ πολὺ ἐνδιαφέρουσα προσωπικότητα στὰ Κωνσταντινουπολίτικα φιλολογικὰ χρονικά. Ἐζησε σ' ἐποχὴ ποὺ ἡ σκηνὴ δὲν κατατρέχονταν ἀπὸ τὴν ἐκκλησία. Διακρίθηκε γιὰ τὴν παράξενη ἀγάπη του γιὰ τὸ θέατρο, σὲ τέτοιο σημεῖο ποὺ ἔφτασε νὰ καταριέται τὸ Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλη, προτιμώντες τοὺς συγχρόνους του ποὺ ἀσχολοῦνταν μὲ τὴ σκηνὴ, πολὺ πειὸ ἐπικερδὴ ἐκείνη τὴν ἐποχὴ. Ἀγάπη πρώτιστα συμφεροντολογικὴ ποὺ μᾶς κάμει νὰ ρωτιόμαστε τί θάλεγε ὁ Πτωχοπρόδρομος—ὅπως ἀρέσκονταν νὰ ὀνομάζεται—ἂν εἶχε γιὰ συγχρόνους του παρόμοιους καλλιτέχνas σὰν τὸ Φρύνιχο, τὸν Αἰσχύλο, τὸ Σοφοκλὴ καὶ τὸν Εὐριπίδη. Συγγραφέας τῆς **Ἀποδήμου φιλίας**, ἔργου ἀλληγορικῶς δημοσιευμένου στὴν προαναφερομένη συλλογὴ Dübner, θεωρήθηκε πὼς καινοτόμησε στὸ θέατρο γιὰ τὸ ὅτι τὸ δράμα του εἶναι ἡ πρώτη χρονολογικὰ δραματικὴ ἠθολογία τοῦ μεσαίωνα τῆς Δύσης. Σ' αὐτὸ τὸ ἔργο ὁ Κόσμος ποὺ χωρίζεται ἀπὸ τὴ Φιλία γιὰ νὰ προσκολληθῇ στὸ Μῖσος εἶναι βέβαια μιὰ ὑπόθεση μὲ ἠθικοφιλοσοφικὸ περιεχόμενο, ἀλλὰ ταυτόχρονα δίχως καὶ ἓνα δραματικὸ ἢ σκηνικὸ ἐνδιαφέρον. Σ' αὐτὰ τὰ μικρὰ ἔργα τοῦ

εἰδους τῆς «Ἀποδήμου Φιλίας» πρέπει νὰ ἀναζητήσωμε τῆς σκορπισμένες στοὺς αἰῶνες φάσεις τῆς δραματικῆς ἐξέλιξης τῆς Δύσης.

Φυσικὰ τοῦτο τὸ ἔργο δὲν ἀποτελεῖ μαναδικὸ σταθμὸ πρὸς τὴν αἰσθητικὴ ἀνακαίνιση ὅπου κατάληξε τὸ νεώτερο θέατρο. Εἶναι κρῖκος τῆς ἀλυσίδας. Ἀλλὰ μόνον τὸ γεγονὸς ὅτι μιὰ τέτοια παραγωγή σημειώνει ἓνα νεωτερισμὸ στὴν δραματικὴ ἀντίληψη σχετικὰ μὲ τὴ μεσαιωνικὴ «ἠθολογία» ἀρκεῖ γιὰ νὰ ἐλκύσῃ τὴν προσοχὴ τοῦ εἰδικοῦ.

(Ἐχει συνέχεια)

Μ. ΒΑΛΣΑΣ

ΑΠΟΣΩΜΑ ΣΤΟ ΙΟΝΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

Παρακαλῶ τοὺς ἀναγνώστες ποὺ μέχουν κάμῃ τὴν τιμὴ νὰ παρακολουθήσουν τὴ μελέτη μου γιὰ τὸ **Ίόνιο Θέατρο** ποὺ δημοσίεψε ἡ «**Ίόνιος Ἀνθολογία**» (ἀρ. 19-20 ἕως 43-44) νὰ λάβουν ὑπ' ὄψη τ' ἀκόλουθα σχετικά μὲ τὸν Ἰωάννη Ζαμπέλιο:

1) Στὴ σελίδα 3 τοῦ ἀρ. 37-38 νὰ ξεβελισθῇ ἀπὸ τὴ σημείωση 2 ἡ τελευταία φράση γιὰ τὸν Μαριοντέλ. Ἀρλεψία δική μου σὸ ἀνακάτωμα τῶν χαρτιῶν μου, ποὺ κα' ἐγὼ δὲ ξέρω πὼς γλίστησε στὸ κείμενο.

2) Τὸ καὶ σοβαρώτερο. Βασίζομενος στὴν εὐσυνειδησία τοῦ βιογράφου του, Δημήτριου Ἀθανασίου ποὺ προλογίζει βιογραφικὰ τὴ δίτομη Ζακυνθινὴ ἔκδοσι τῶν ἔργων τοῦ ποιητῆ στὰ 1860, δηλαδὴ τέσσαρα χρόνια μετὰ τὸ θάνατό του, ἀνάφερα (σελ. 2 καὶ 3 τοῦ ἴδιου φύλλου) πὼς ὁ Ζαμπέλιος γνώρισε τὸν Ἀλφιέρη, ὑποσημειώνοντας τὸ σχετικὸ χωρίο τοῦ Ἀθανασίου.

Ὁ κ. Ν. Ι. Λάσκαρης, ποὺ χρόνια μὲ τιμὰ μὲ τὴ φιλία του καὶ μὲ τὴς ὑποδείξεις του γιὰ ὅτι σχετικὸ μὲ τὸ νεοελληνικὸ θέατρο, μὲ γράφει τελευταῖως πὼς ἦταν ἀδύνατο ὁ Ζαμπέλιος νὰ ἔχη γνωρίσῃ τὸν Ἀλφιέρη (ποὺ πέθανε στὰ 1803) ἔχοντας φύγῃ στὴν Ἰταλία γιὰ πρώτη φορὰ 16 χρονῶ. Γεννήθηκε στὰ 1787, καὶ λογαριάζοντας τὸν στὰ 1788 ἑνὸς χρονοῦ, θάταν μογάχα 15 χρονῶ στὰ 1803. Ὁ κ. Λάσκαρης πρόσθετε πὼς ἦταν ἀδύνατο—ὡς ποῦμε πολὺ ἀπίθανο—ἓνα μερῶν χτεσινῶ νὰ ἐνδιαφερόται τόσο γιὰ τὸ θέατρο ὥστε ν' ἔδῃ τὸν Ἀλφιέρη. Ψέματα λοιπὸν μᾶς λέει ὁ βιογράφος του. Ψέματα καὶ τὸ ἐπεισόδιο τῆς ἀνάγνωσης τοῦ Ἀριστοφάνη μὲ ἐρασιματικὴ προφορὰ. Γιατί αὐτὴ ἡ ψευτιά; Μυστήριον; τί μπορούσε νὰ κερδίσῃ ἡ μνήμη τοῦ Ζαμπέλιου;

Βασισμένοι σὲ κείμενα, δὲν μπορούσαμε νὰ παραλείψουμε αὐτὴ τὴ λεπτομέρεια ποὺ στὴν ἀπίθανότητά της δὲν ἦταν ἐντελῶς ἀπαράδεκτη, μὲ τόση ἱταμότητα βεβαιωμένη.

Ὁ κ. Λάσκαρης μὲ τὸν ὅποιο συζητήσαμε τὸ πρόβλημα—ἐντελῶς ἀδιάφορο γιὰ τὸ Ζαμπέλιο, μὰ ὑψίστης σημασίας γιὰ τὴν εἰλικρίνεια ἢ τὰ λάθη τῆς κριτικῆς—μὲ παρότρυνε σὲ μιὰ μελέτη τοῦ κ. Σπ. Βλαντὴ ἀπὸ τὴ Λευκάδα, ἀλόγονου τοῦ μεγάλου μας τραγικοῦ. Ὁ κ. Βλαντὴς μᾶς ἔκαμε τὴν τιμὴ νὰ μᾶς στείλῃ τὴν μονογραφία του γιὰ τὸ Ζαμπέλιο ὅπου λέγεται παστρικά στὴ σελίδα 7, σημείωση 1 (**Ἐθνικὴ δράσις τοῦ Ἰωάννου Ζαμπέλιου**. Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Δελτίου τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 1924). Ἐδὲν ἐγνώρισεν ὅμως τὸν τραγικὸν Ἀλφιέρη ὡς ἐγράφη ἐν τῇ «Ἐστίῃ» ἀρ. 7071 τοῦ 1913. Ἐστὶ τὰ πράγματα μπαίνουν στὴ θέση τους. Μᾶς ὑπολείπεται τώρα:

α) Νὰ διερωτηθῶμε ἂν ὁ Δημήτριος Ἀθανασίου γελάσθηκε γιὰ εἶπε ψέματα.

β) Ἴσα μὲ τελειωτικὴ ἀπόδειξη τοῦ ἐναντίου—πρᾶμα πολὺ δύσκολον—νὰ παραδεχθῶμε πὼς ἡ διάψευσις τοῦ κ. Βλαντὴ ἀγκαλιάζει τὴν ἀλήθεια.

γ) Νὰ εὐχαριστήσουμε δημοσίᾳ τοὺς κ.κ. Λάσκαρη καὶ Βλαντὴ γιὰ τὴν εὐγενεὶά προθυμία τους.

Παρίσι 15. ΣΤ': 1933

Μ. ΒΑΛΣΑΣ

ΣΕΛΙΔΕΣ ΖΑΚΥΝΘΙΝΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΜΑΡΙΕΤΤΑΣ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΤΟ ΡΕΜΠΕΛΙΟ ΤΩΝ ΠΟΠΟΛΑΡΩΝ (*)

(Η ΠΡΩΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΠΟΥΓΙΝΕ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ)

Οἱ ἄρχοντες μπορεῖ νά ξεραὶ νὰ πολεμοῦν τὸν ἐχθρὸ στὴν μάχη, με στοὺς στρατιῶτες τὸν ἢ πάνω στὰ καράβια με τὰ βαριά κανόνια, ἀλλὰ σὲ ἐξέγερση λαϊκή, στὸν κίνδυνο τὸν ἄμεσο ἀπὸ μανιασμένον ὄχλο, δὲν ἦταν μαθημένοι. Δὲν εἶχαν τὴν ὁμορφιά τῆς παλληκαριᾶς ἐκείνης ποὺ δίνει τὸ θάρρος σὲ ἡρωϊσμοὺς καὶ πράξεις ὁραῖες ποὺ γίνονται ἀφορμὴ νὰ μιλοῦν οἱ κατοπινοί.

Ἡ ζωὴ τους στὸν τόπο τους ἦταν ἀσφαλισμένη, μαλθακή. Δὲν ἦλθαν ποτέ τους σ' ἐπαφὴ με τὸν κίνδυνο. Ἐνας κύκλος μπράβων ξεφλοῦσε γιὰ λογαριασμό τους κάθε ὑπόθεση ποὺ τοὺς ἐνοχλοῦσε. Τώρα ὅμως ἀνυπεράσπιστοι καὶ ἀφροῦρητοι παρουσίαζαν ὄψη κωμική. Κατάφευγαν ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος στ' ἄλλο, ἀλλάζοντας καθημερινὰ διαμονὴ γιὰ νὰ μὴν πέσουν στὰ χέρια τῶν ποπολάρων. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς γιὰ πιότερη ἀσφάλεια εἶχαν μαζευτεῖ στὸ Κάστρο. Σκορπίστηκαν, κρύφτηκαν λοιπόν, ὅσο μποροῦσαν καλύτερα. Καὶ στὰ ἔγκατα τῆς γῆς θὰ τρύπωναν ὡς ποὺ νὰ περάσει ἡ μπόρα! Καὶ σὲ ταπεινὰ ἔντομα θὰ μεταμορφώνονταν εὐχαρίστως γιὰ νὰ ξεφύγουν τὸ ἐκδικητικὸ μῖαι τῶν ποπολάρων καὶ νὰ σώσουν ἔτσι τὰ κορμιά τους. Τὴν ἀξιοπρέπεια τῆς ἀρχοντιᾶς τοὺς τὴν φύλαγαν γιὰ ἄλλους καιροὺς ἡσυχώτερους, ποὺ ὕπως πρὶν, καλὸτρογ, καλὸπιναν καὶ εἶχαν ὅλες τοὺς τίς ἀνάπασες. Ἀλίμονο τότες στὸν κακομοῖρη ἐκεῖνο ποὺ θάκανε καὶ τὸ τόσο δὲ ἀμαρτηματάκι μπροστά τους. Μιὰ κίνησις ἢ ἓνα λόγο παραπάνω. Καὶ τὸ κεφάλι του ἀκόμα δὲ θάταν σίγουρο. Ἀλλὰ στὴ θέσις ποὺ βρίσκονταν τώρα θάταν εὐχαριστημένοι νὰ σώσουν τὴ ζωὴ τους.

Ὡστόσο οἱ ποπολάροι δὲν ἔδειχναν σημάδι γιὰ εἰρήνευση.

Ὅσο σκέφτονταν πὼς ἄφησαν νὰ ξεφύγει ἀπ' τὰ χέρια τους ἡ μεγαλύτερη ἐγγύηση τῆς ἀπελευθέρωσης τῶν συντρόφων τους, τῶν **Κουμέσσω**, καὶ τῆς ἴδιας τοὺς ἀκόμα ἐλευθερίας τὰ παιδιὰ δηλαδὴ τοῦ Τζιβρὰν ὅλο καὶ γίνονταν ἀγριώτεροι.

Ὁ Προβλεφτὴς Χριστόφορος Κανάλες βλέποντας πὼς οἱ ποπολάροι δὲν ἔδειχναν σημεῖα συνδιαλλαγῆς σκέφτηκε πὼς ἦταν καιρὸς νὰ κίμουν τὴν ἀρχὴ τῆς συμφιλίωσης οἱ ἄρχοντες, παραβλέποντας καὶ προσβολὰς καὶ κινδύνους. Συμβούλεψε λοιπὸν τὸν Τζι-

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο τεῦχος

βρὰν νὰ διαδώσει πειστικὰ πὼς δὲν πρόκειται πιά νὰ φουρκίσει τοὺς κουμέσσους τοῦ λαοῦ. Ὁ Τζιβρὰν συμμορφώθηκε καὶ ἡ ἐκφυθμὴ κατάστασις κάπως γαλήνεψε. Πραγματικὰ ὅταν σὲ λίγο τοὺς ἀπόλυσαν ξαναγύρισε ἡ γαλήνη καὶ ἔλλειψε κάθε ἀφορμὴ παρεξήγησης. Οἱ ποπολάροι ποὺ εἶχαν μπρὸς στὴ βία καὶ τὸ δόλο σηκωθεῖ, ἀγριέψαι, ἀπειλήσει καὶ ἱερομοκρατήσι, μόλις εἶδαν τοὺς κουμέσσους τοὺς ἐλεύθερους, ταπείνωσαν. Ὁ καὶ μένος ὁ λαὸς! Μιὰ καλὴ χειρονομία μπορεῖ νὰ τὸν κίμει νὰ συγχωρήσει χρόνια δολόκληρα σκλαβειᾶς καὶ ἀδικίας. Οἱ πιὸ μαλακοὶ μάλιστα θέλοντας νὰ δείξουν τὴν εὐχαρίστησι καὶ τὴ χαρὰ τους, ἔσπευσαν νὰ χαιρετήσουν με σεβασμὸ τὸν Τζιβρὰν στὴν ἐκκλησιὰ τοῦ Ἀγίου Νικολάου τοῦ Μώλου.

Μὰ ἡ γαλήνη δὲν ἦταν γιὰ πολὺ. Οἱ ποπολάροι δὲν τὰ εἶχαν τόσο με τὴ Βενετιά ὅσο με τοὺς ἄρχοντες ποὺς τοὺς πίεζαν. Αὐτοὶ ἦταν ἡ ἀφορμὴ τοῦ κικοῦ, οἱ ἄσπονδοι ἐχθροὶ τους. (1) Τὸν Τζιβρὰν τονε συγχώρεσαν, ἀλλ' αὐτοὺς; Ἀρχισαν λοιπὸν πάλι τὰ ἴδια. Μετανοημένοι γιὰ τὸ δῶτ' αὐτὸ χέρι γιὰ συμφιλίωσι, δημιουργοῦσαν ἀφορμὰς γιὰ νὰ πειράζουν τοὺς ἄρχοντες. Ἐτσι ἐνῶ ἡ Βενετιά δὲν εἶχε πιά νὰ παραπονεθεῖ γιὰ ἀνυπακοὴ τῶν ποπολάρων, οἱ ἄρχοντες δὲν τολμοῦσαν ἀκόμη νὰ ξεμυτίσουν. Ἐξακολουθοῦσαν στὴν πραγ-

(1) *Στὸ ἀρχιεποφυλακεῖο Ζακύνθου ὑπάρχει ἓνα ἐγγράφο, μιὰ ταπεινὴ διαμαρτυρία τῶν Ποπολάρων στὸν Προβλεφτὴ, γιὰ τὶς ἀδικίες τῶν ἀρχόντων, ποὺ ἦταν ἀφορμὴ τῆς ἐπανάστασις αὐτῆς. Δίγω σὲ μετάφρασι τὸ περιεχόμενον τοῦ πολὺτιμου αὐτοῦ ντοκουμέντου, ποὺ φέρνει ἡμερομηνία 1632 καὶ ποὺ τὸ χροστώ στὴν ἐθνεγνικὰ προθυμία τοῦ σεβαστοῦ φίλου ἱστοριοδίφου καὶ διευθυντῆ τοῦ ἀρχιεποφυλακεῖου κ. Α. Χ. Ζώη. Ἀπὸ τὸ ἐγγράφο αὐτὸ φαίνεται καθαρὰ πὼς οἱ Ποπολάροι δὲν ἦταν καθόλου ὀργισμένοι με τοὺς Βενετσιάνους ἀλλὰ τὰ εἶχαν με τοὺς ἄρχοντες συντοπιῖτες τους. Μιλοῦν δὲ με ὅλο τὸ σεβασμὸ γιὰ τὴ Βενετιά.*

Εὐγενέστατε Πρίγκιπα,

Τὸ νέο δεῖγμα τῆς φιλεύσπλαχνης προστασίας τῆς Γαληνότης σας καὶ ἡ κτιάντια τοῦ δύστυχου Ζακυνθινοῦ λαοῦ—ταπεινοῦ καὶ ἀφοσιωμένου ὑπὸ τοῦ εὐτυχισμένου αὐτοῦ Κράτους—ἀπὸ τοὺς ἀβάσταχτους φόρους, καὶ τὶς πιέσεις ποὺ διαρκῶς ὑποφέρει ἀπὸ τοὺς λίγους ἐκείνους, ποὺ περήφανοι καὶ ξεπασμένοι γιὰ τὴν ἀρχοντιά τους, δὲν εἶναι εὐχαριστημένοι μονάχα με τὴν ὑπεροχὴ καὶ τὰ πρωτεῖα τοῦ Συμβουλίου τους, ἀλλὰ δημιουργοὺν ἀτέλειωτες θέσεις, ἀνεγνωρισμένες καὶ μὴ ἀπὸ τὴ Γαληνότη σας διατηρόντας τὶς εἰς βάρος τοῦ λαοῦ, ποὺ ἔχει φθάσει στὸ ἔπακρο τῆς δυστυχίας καὶ ἀθλιότητος, πολλὰς καὶ μεγάλας πιέσεις ποὺ ἀλήθεια ὑποφέρει ὁ δύστυχος λαὸς ἀπὸ τὴν κακὴ τάσι τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, ποὺ δὲν ὑπάρχει ἄλλο παρόμοιο παράδειγμα, γι' αὐτὰ ὅλα ποὺ θὰ ἦταν βαρετὴ ἡ ἐξιστόρησις τους ἀποφασίζουμε ἐμεῖς οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ, νὰ προσπέσουμε στὰ πόδια τῆς Γαληνότης σας καὶ γιὰ τὶς πόρα πάνω αἰτίες νὰ τὴν παρακαλέσουμε ταπεινὰ νὰ μᾶς συμπονέσει, μιὰ φορὰ ποὺ μονάχα σὲς μπορεῖτε νὰ μᾶς κίμειτε νὰ ἐλπίσουμε ἀνακούφισι καὶ ἡσυχία στὴν τωρινὴ κα-

ματικότητα νὰ κυριαρχοῦν οἱ ποπολάρου. Οἱ ὅροι εἶχαν ἀντιστραφεῖ δόλοτελα. Τὰ ἀρχοντίσπιτα δὲν εἶχαν καμμιάν ἀσφάλεια. Χωρὶς λόγο ἓνα σπίτι ἀρχοντικό μποροῦσε νὰ δεχτεῖ τὴ νύχτα ἐπίθεση ἀπὸ ἑκατοντάδα ποπολάρων, ποὺ ἔμεναν ἐκεῖ σὰν κύριοι ὅσο τοὺς κάπνιζε. Παραφύλαγαν καὶ κρατοῦσαν σὲ ἀποκλεισμό καὶ τρομοκρατημένους ὅσους ἦταν μέσα. Ἐγκαταστημένοι σὲ κανένα μαγαζὶ ἐκεῖ κοντὰ τρωγόπιναν καὶ τραγοῦδαγαν πειραχτικά δίστιχα γιὰ τοὺς ἀρχοντες. Ἐρχιναν πυροβολισμούς, φώναζαν, τοὺς ἔβριζαν. Ἡ

τάντια μας. Θὰ σᾶς ποῦμε λοιπὸν πὼς οἱ περήφανοι ἀριστοκράτες τῆς Ζακύνθου περιφρονοῦν τὸ δυστυχισμένον αὐτὸ λαό, ποὺ ἐννοίωσε πρὸς στιγμὴν κάποια σπίθα ἐλευθερίας, μὲ τὸ νὰ λαβαίνει μέρος στὰ δημόσια πράγματα καὶ μὲ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ ἀπὸ τοὺς φόρους. Εἴχαμε μιὰ αὔξηση ἀξιόλογη Χ)150 δουκάτων μέσα σὲ τέσσαρα χρόνια, μὲ ὅλο ποὺ οἱ ἀρχοντες σφετερίζονταν τοὺς δασμούς, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ πραχτικά τῆς κάμαρας. Καὶ γιὰ ἄλλες μύριες αἰτίες, ποὺ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γραφοῦν καὶ ποὺ τίς κλείνομε στὰ στήθια μας, ἀρροπαθήσαν νὰ μᾶς ἐξολοθρεύσουν. Πέτυχαν ἀπὸ τὸ στρατηγὸν Πιζάνη νὰ καταγράψει ὅλους ἀνεξαίρετως τοὺς ποπολάρους καὶ νὰ τοὺς ὑποχρεώσει νὰ φρουροῦν τὴ νύχτα τὰ παράλια, δίχως καμιὰ διάκριση, ἐνάντια στὴ παλιὰ συνήθεια καὶ τίς διατάξεις ποῦχει δώσει ἡ Γαληνότης σας ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ ἀνέλαβε τὴν διοίκηση τῆς πόλης αὐτῆς. Τὸ χειρότερο εἶναι ποὺ ἀπ' ὅλους τοὺς ποπολάρους ποὺ καταγράφηκαν γιὰ τίς νυχτερινὲς φρουρὲς ὑποχρεώθηκαν τριάντα μὲ κλῆρο νὰ κάνουν περίπολο καὶ νὰ συνοδεύουν τοὺς δημόσιους ἀρχοντες σὲ κάθε περίσταση ποὺ θὰ ἤθελαν διαταχθεῖ. Ἐνα τέτοιο βίρος βάζει σὲ ὑποχρεωτικὴ σκλαβιά καὶ κείνους ἀκόμα, ποὺ ἀποβλέποντας στὴν καλλιτερευση τῆς θέσης τους, ἔχουν ἀπὸ τὸ θεό, ἀπὸ τὴ φύση καὶ ἀπὸ τὴ Γαληνότη σας τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἐξασκοῦν τὸ ἐπάγγελμά τους ἐντιμὰ καὶ ἀξία. Γιὰ ν' ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τίς πιέσεις αὐτὲς ζητᾷ ὁ λαὸς ταπεινὰ καὶ μὲ σεβασμὸ τὴ δικαιοσύνη καὶ ἐπιείκιά σας, παράκαλῶντας νὰ διατηρηθεῖ ἡ παλαιὰ καὶ ἀδιάκοπη συνήθεια ποὺ ἱκανοποιοῦσε ὅλους.

Ἡ Γαληνότη σας εἶδε τὴν τάξιν ποὺ εἶχαν στὴ διαχείριση τῆς πόλεως αὐτῆς οἱ δημόσιοι ἀντιπρόσωποι καὶ γνώρισε τὸ θεσμὸ τῶν τεσσάρων προσώπων ἀπὸ τοὺς πιδὸ γέροντας καὶ μυαλωμένους τοῦ λαοῦ, ποῦχαν τὸν τίτλο τοῦ πληρεξούσιου (Procuratore), καὶ ποὺ δίχως ἀνωμαλία διαχειρίζονταν τὰ ζητήματα τοῦ λαοῦ ποὺ ἀντιπροσώπευαν καὶ τὸν υπεράσπιζαν ἐνώπιον τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Γαληνότης σας. Μὲ τὴν καλὴν αὐτὴ διαχείριση γιὰ τέσσαρα χρόνια πέρασε ἡ πόλις σὲ τάξιν καὶ ἡσυχίαν καὶ ἔπαυε κάθε σύγκριση καὶ ἀνωμαλία. Δυστυχῶς ἡ ἄγρια αὐτὴ συνήθεια ἀπαγορεύθηκε γιὰ μεγάλη θλίψη τοῦ λαοῦ, ποὺ ἔβλεπε νὰ τοῦ ἀφαιρεῖται τὸ δικαίωμα τῆς ἀναγκαίας υπεράσπισής του καὶ διαχείρισης τῶν ζητημάτων, καὶ ἀπόμεινε πιά χωρὶς προστασία στὴ διάκριση τῆς δολιότητος τῶν ἀρχόντων. Γι' αὐτὸ μὲ σεβασμὸ ζητοῦμε νὰ ἐξακολουθήσει ὁ θεσμὸς τῶν προκουρατόρων, γιὰ νὰ ἐξασφαλισθεῖ μιὰ ἡσυχὴ ζωὴ στὸ λαὸ καὶ διαχείριση τῶν συμφερόντων του, ὅπως στίς ἄλλες πόλεις ποὺ βρίσκονται στὴν κατοχὴ τῆς Σκλιαβονίας.

πρῶτη δουλειὰ τοῦ ἀρχοντα ποὺ ἔβλεπε ἀποκλεισμένο τὸ σπίτι του, ἦταν νὰ τρέξει, νὰ ζητήσῃ, νὰ πετύχει συνδιαλλαγὴ. Κι ἐπειδὴ ἀπευθείας φοβόταν νὰ τὸ κάμει μνηοῦσε στοὺς ποπολάρους νὰ τὸν ἀφήσουν νὰ συνενωθεῖ σχετικὰ μὲ τοὺς φίλους του. Ἔτσι καὶ γινόταν. Ἀντιπροσωπεῖα τοῦ ὑπὸ δυσμένειαν ἀφέντη, ἀπὸ πολλοὺς ἀρχοντες, πῆγαινε στοὺς ποπολάρους καὶ ζητοῦσε τοὺς ὅρους τους. Καὶ ὁ ἀρχοντας τοὺς δεχόταν ἀσυζητητὴ ὅσο βαρεῖς καὶ νὰ ἦταν. Συνήθως οἱ ποπολάρου ἀφορμὴ γιὰ τὸν ἀποκλεισμὸ τῶν ἀρ-

Οἱ ἀρχοντες ἀποφάσισαν στὸ Συμβούλιο νὰ φορολογήσουν ἀδιακρίτως τοὺς ποπολάρους τοῦ νησιοῦ γιὰ νὰ εἰσπράξουν 1400 ρεάλια καὶ τὰ δῶσουν στοὺς ἀντιπροσώπους ποῦστεῖλαν στὴ Γαληνότη σας, κατόπιν ἀναφορᾶς τοῦ Ἑλληνα ἀρχιεπίσκοπου τῆς Ζακύνθου καὶ Κεφαλληνίας, λύνοντας ἔτσι τίς διαφορὲς μαζί του καὶ ὑποστηρίζοντας καὶ ἄλλους ἀκόμα ἐχθροὺς τοῦ λαοῦ. Οἱ ἀποσταλμένοι ζήτησαν φαινομενικὰ τὴ νέα φορολογία ἐνὸς δουκάτου γιὰ κάθε βαρέλι κρασί, ἰσχυρίζόμενοι πὼς μὲ τὸ φόρο αὐτὸ θὰ μποροῦσε νὰ ἀνακουφισθεῖ ὁ λαός. Ἀλλὰ δὲ γίνηκε οὔτε ἀκούστηκε ποτὲ νὰ φορολογεῖ τὸ Συμβούλιο, ὅσκις θέλει νὰ στείλει πρεσβεῖες, ὅλη τὴν πόλιν καὶ τὸ νησί. Γιατὶ ἂν τοῦ ἐπιτραπῇ αὐτὸ, σὲ λίγα χρόνια, ὅτι καὶ νᾶχουν οἱ ποπολάρου θὰ περάσει στίς τσέπες τῶν ἀρχόντων. Καὶ θὰ ἦταν πολὺ εὐκόλο αὐτὸ στοὺς ἀρχοντες γιὰ τὴν ἐπινοοῦσαν συχνὰ τέτοιες πρεσβεῖες μὲ ἀόριστες καὶ ἄδικες προτάσεις γιὰ νὰ φορολογοῦν βαρεῖα τὸ λαὸ ποὺ θὰ καταστρεφόταν ἔτσι σὲ λίγα χρόνια. Ὁ λαὸς τῆς Ζακύνθου δὲν ἔχει ἄλλον ἀνώτερο ἀπὸ τὸν καλὸν τοῦ καὶ εὐσπλαχνικοῦ ἀρχοντα καὶ τοὺς ἀντιπροσώπους του. Ἡ περιουσία τοῦ λαοῦ δὲν πρέπει νὰ ὑποβάλλεται παρὰ στίς διαταγὰς καὶ τίς ἀνάγκες αὐτοῦ τοῦ ἴδιου. Καὶ γιὰ νὰ παύσει μιὰ τόσο ἀδικὴ καὶ ὀλέθρια προσπάθεια, ποὺ μπορεῖ νὰ ἔχει χειρόστες συνέπειες, μπρὸς στὰ πόδια τῆς Γαληνότης σας μὲ ὑποταγὴ καὶ σεβασμὸ ζητοῦμε νὰ διατάξετε τὴν κατάργηση τῆς διαβολικῆς αὐτῆς ἐπινοήσεως καὶ ἀφαίμαξης τῆς ξένης περιουσίας. Ὁ λαὸς εἶναι πρόθυμος νὰ ὑπακούει ἀμέσως στὴν πληρωμὴ τοῦ φόρου, ἔως ὅτου εὐαρεστηθῇ νὰ τὸν καταργήσετε, ἐπιστρέφοντας τὰ χρήματα ποὺ εἰσπράχθηκαν μὲ μιὰ τόσο διαβολικὴ ἐφεύρεση.

Ὅλες αὐτὲς οἱ σοβαρὲς καὶ καταστρεφτικὲς αἰτίες ἔκαμαν τὸν πιστὸ σας λαὸ νὰ μᾶς στείλει ἐμᾶς τοὺς ἀντιπροσώπους του νὰ πέσουμε, ὅπως κάνομε, στὰ πόδια τῆς Γαληνότης σας, καὶ σᾶς παρακαλέσουμε ταπεινὰ νὰ μᾶς δεῖξετε συμπόνειαν καὶ δικαιοσύνην, ἀνακουφίζοντας τόσοις πιστοὺς ὑπάρχουσας σας καὶ ἀναλαβαίνοντας τὴν τελειωτικὴ λύση ὅλων αὐτῶν τῶν διαφορῶν, σὲ τρόπον ὅστε νὰ νιώσουμε ἐπὶ τέλους τὸν καρπὸ τῆς ἐλευθερίας καὶ ἡσυχίας ἐκείνης, ποὺ ἐξαρτᾶται μονάχα ἀπὸ τὴ Γαληνότη σας, μπρὸς στὴν ὁποίαν ὑποκλινόμαστε

Εἶθε.

20 Αὐγούστου τοῦ 1332

ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΟΝΤΑΡΙΝΗΣ
ΒΙΤΣΕΝΤΣΟΣ ΓΡΙΜΑΝΗΣ
ΠΑΥΛΟΣ ΜΠΑΖΑΝΟΒΑΣ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΠΙΖΑΝΗΣ
ΜΑΝΟΣ ΜΟΡΟΖΙΝΗΣ
ΜΑΝΟΣ ΜΠΑΡΜΠΑΡΙΓΟΣ

χοντόσπιτων, ἔπερναν πὼς ὁ δεῖνα ἄρχοντας πρόσβαλε τὸν τάδε ποπολάρο. Τίς περισσότερες φορές φανταστικά γιατί ὅπως ἦταν οἱ ἄρχοντες τρομοκρατημένοι ἦταν πολὺ ἀπίθανο νὰ δημιουργοῦσαν αὐτοὶ ἀφορμές. Ὁ προσβλημένος λοιπὸν ποπολάρους ζητοῦσε ἱκανοποίηση καὶ ὁ ἄρχοντας δίχως νὰ διαμαρτυρηθεῖ ἂν ἦταν ἀληθινὴ ἢ ὄχι ἡ αἰτία ἔσπευδε καὶ ἔδινε τὴν ἱκανοποίηση, δίχως νὰ φιλολογήσει ἂν θιγόταν ἢ ὄχι ἡ ἀξιοπρέπεία του.

Γιὰ ἀρκετὸ διάστημα συγκράτησε τοὺς ἄρχοντας ἡ ἐλπίδα τῆς προσωρινότητάς. Ὅταν ὅμως ἀπόκαμαν πιά νὰ περιμένουν ἀποφάσισαν νὰ καταφύγουν στὴ Βενετιά γιὰ νὰ δώσει αὐτὴ ἓνα τέλος στὴν κατάστασι. Ἐτοί στείλανε ἀπεσταλμένο τὸν Εὐστάθιο Γαρζώνη. Δὲν μπορούσαν νὰ ὑποφέρουν πιά τέτοια κατάστασι. Λιγοστοὶ ἦταν καὶ τὸ μῖσος καὶ ἡ διχόνοια χωρίζε καὶ αὐτοὺς τοὺς λίγους. Τὸ θάρος τοὺς ἔλειπε. Οἱ ποπολάρους ἀντίθετα καὶ πολλοὶ ἦταν καὶ ἐνωμένοι ἀπὸ τὴ συναίσθησι τῆς ἀδικίας καὶ ἀνισότητάς, ποὺ γινόταν εἰς βάρος τους. Ζήτησαν λοιπὸν οἱ ἄρχοντες ἀπὸ τὴ Βενετιά, ἐκθέτοντας τὰ πράγματα, ἢ νὰ τοὺς ἐξασφαλισθεῖ ἡ συνειδησμένη τους ἀνετη ζωὴ ἢ νὰ δικαιωθοῦν οἱ ποπολάρους καὶ νὰ χαντακωθοῦν αὐτοὶ ὀριστικά· τοὺς ἄφηναν στὴ διάθεσίν τους.

Οἱ ποπολάρους μόλις τὸ πληροφορήθηκαν ἔστειλαν ἀμέσως καὶ αὐτοὶ τὸν κουμέσσο τους στὴ Βενετιά. Ζητοῦσαν νὰ παραχωρηθοῦν σ' αὐτοὺς δικαιώματα ὅπως καὶ στοὺς ἄρχοντες. Νῆχουν δηλαδὴ ἓναν ἀντιπρόσωπο μόνιμο ποὺ νάχει τὸ δικαίωμα, ὅπως ὁ ἀριστοκράτης συνάδελφός του, νὰ ἐπεμβαίνει καὶ νὰ ἐκφράζει τὴ γνώμη του γιὰ κάθε ζήτημα τοῦ νησιοῦ. Ὁ Γαρζώνης τὰ βόηκε μπαστούνια γιατί ἡ Βενετιά δὲν ἔδεχνε πὼς σκεφτόταν νὰ φέρει ἀντίρρηση στὴν αἴτησι τῶν ποπολάρων. Προσπάθησε λοιπὸν, καὶ πρὸς στιγμὴν τὸ κατόρθωσε, νὰ μπλέξει τὰ πράγματα, φέροντας διάφορα σοφιστικά ἐπιχειρήματα. Τὸ πιὸ σοβαρὸ, κείνο ποὺ ἔκαμε τὴ Βενετιά ν' ἀναβάλλει καὶ νὰ μὴ ἀποφανθεῖ, ἦταν πὼς ἂν παραχωροῦσε αὐτὸ τὸ δικαίωμα στοὺς ποπολάρους ἦταν δίκαιο νὰ παραχωρηθεῖ τὸ ἴδιο καὶ στοὺς χωρικούς, ποὺ συνείσφεραν πάντα προθυμότητα σὲ ὅλα. Καὶ νὰ μὴ τὸ ζητοῦσαν ἀπὸ δικαιοσύνη ἔπρεπε θεληματικά της νὰ τοὺς τὸ δώσει ἡ Βενετιά, ἡ ξακουσμένη γιὰ τὴ δίκαια κρίσι της, ἀφοῦ τὴν παράσταιναν μὲ τὴ ζυγαριὰ στὸ χέρι. Ἐδῶ ἀκριβῶς οἱ Βενετσιάνοι στάθηκαν διστακτικοὶ γιατί, καθὼς πολὺ σωστὰ τοὺς παρατηροῦσεν ὁ ὑπουργὸς Γαρζώνης, οἱ πολλὰς γνῶμες θάφερναν πάντα ἀνωμαλίες καὶ ποτὲ καλὸ στὸν ἰόπο. Ἀποφάσισε λοιπὸν ἡ Βενετιά καὶ ἔστειλε ὡς διαιτητὴ τῆς διαφορᾶς ἀρχόντων καὶ ποπολάρων τὸ στρατηγὸ Ἀντώνιο Πιζάνη, ποὺ ἦταν στὴν Κέρκυρα κυβερνήτης τῶν ἰσθμίων νησιῶν. Τὸν ἄφηνε ἀπόλυτα ἐλεύθερο στὴν κρίσι του, νὰ πραγματευθεῖ καὶ νὰ λύσει τὸ ζήτημα.

Ἀλλὰ στὴν ἐκλογὴ τοῦ διαιτητῆ αὐτοῦ οἱ ἄρχοντες δὲν εἶχαν τύχη. Ὁ Πιζάνης πηγαίνοντας στὴν Ζάκυνθο τάχτηκεν ἀνεπιφύλαχτα μὲ τοὺς ποπολάρους. Ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ ἔδειξε ἐγκαρδιότητα καὶ συμπάθεια σ' αὐτοὺς, ἀκριβῶς ὅπως καὶ ὁ Προβλεφτὴς Μπέμπο. Τὸ μέγαρό του ἦταν τὸ φιλικὸ ἐντενκτήριο τῶν ποπολάρων. Ἀνεβοκατέβαιναν σὰν στὸ σπίτι τους. Κάθε λίγο ἔκανε λαϊκὰ συμπόσια, ποὺ ἦταν ἡ χαρὰ τους. Ἀνάμεσά τους ὁ Πιζάνης τρωγόπινε καὶ ἀστελευόταν ἀγκαλιασμένος μαζί τους σὰν ἀδέρφι. Μὰ ἦταν καθὼς φαίνεται μιὰ ἀρχοντικὰ του ἰδιοτροπία τῆς στιγμῆς μόνο, ποὺ ῥῆγορα τὴ χόρτασε. Ἡ περίοδο τῆς ἀκμῆς καὶ τῆς δύναμης τῶν ποπολάρων εἶχε φτάσει στὸ ἔπακρο. Ἦταν πιά καιρὸς νὰ μεταστραφῶν οἱ ὅροι. Οἱ ποπολάρους μὲ τὸ θάρος ἀπὸ τίς ἐπιτυχίες τους καὶ μὲ τὴν οἰκειότητα ποῦχαν μαζί του, καὶ ποὺ ὁ ἴδιος τοὺς τὴν εἶχε δώσει μὲ τὴ στάσι του, ἦταν φυσικὸ νὰ μὴν φέρονται μαζί του μὲ τὸν πρεπούμενο σεβασμὸ γιὰ τὴ θέσι ποὺ εἶχε. Αὐτὸ τὸν παραξένεψε. Τὸ ἀρχοντικὸ αἷμα ποὺ ἔρρεε στὶς φλέβες του ἀναταράχτηκε καὶ πάλαψε μὲ τὰ αἰσθήματά του καὶ ἡ ἀρχοντικὴ του περηφάνεια νίκησε τὴ συμπάθεια καὶ τὸ αἶσθημα. Ὁρισμένως δὲν ἄξιζαν τὸ ἐνδιαφέρον του καὶ τὴν εὐνοιά του οἱ ἄξεστοι αὐτοὶ ἀνθρώποι, σκεφτόταν. Στὸ μεταξύ οἱ ποπολάρους, οἱ ἄξεστοι αὐτοὶ ἀνθρώποι ποὺ μόνο τὴν καρδιά γνώριζαν γιὰ κυβερνήτρα τῶν πράξεών τους, ἀπαιτοῦσαν πάντα καὶ κάτι καινούργιο ἀπὸ τὸν προστάτη τους καὶ φίλο. Κεῖνος ὅμως εἶχεν πιά ἀλλάξει καὶ ἀκριβῶς στὴν πιὸ χρειάζομενη γιὰ τοὺς ποπολάρους στιγμὴ. Ὁ Πιζάνης λάβαινε ρητὴ διαταγὴ ἀπὸ τὴ Βενετιά νὰ σπεύσει ν' ἀποφανθεῖ γιὰ τὴ διαφορὰ. Ἀπὸ δῶ καὶ ἔμπρὸς λοιπὸν ἀρχίζει νὰ δῶι ὁ ἥλιος τῆς τύχης τους. Τὴ δύναμι ποὺ τοὺς εἶχε αὐξήσει αὐτὸς μὲ τὴν εὐνοιά του, τοὺς τὴν ἀφαιροῦσε. Ἐνῶ ἦταν στὸ χέρι του νὰ τοὺς δικαιώσει ἀπόλυτα καὶ στὰ φανερά, κατέληξε σὲ ἡμίμετρα ποὺ μέρδεψαν τὰ πράματα ἀντὶ νὰ τὰ ἀποποιήσουν. Φυλάκισε τοὺς πέντε ἀρχηγούς τῶν ποπολάρων Βοτάνη, Κουτσομίτη, Ἀμπραμο καὶ ἀδελφούς Δρόσους—γιὰ τοὺς ὁποίους μιλήσαμε πιὸ πίσω—στὸν κῆπο τοῦ ἀρχοντικοῦ του, μέσα σ' ἓνα σπίτι πλήθινο, ἀφύλαχτο, ποὺ μ' ἓνα δυνατό φύσημα ἀνέμου μπορούσε νὰ γκρεμισθεῖ.

Εἶχεν ἀπέξω, ἀλήθεια μιὰ λιγὰριθμη φρουρά. Ἀλλὰ τοὺς χρησίμευε μᾶλλον γιὰ συντροφιά. Κουβέντιαζαν, γελοῦσαν καὶ διασκεδάσαν οἱ ἔξω μὲ τοὺς μέσα. Τὸ νὰ σταθοῦν λοιπὸν φυλακισμένοι ἢ νὰ τὸ σκάσουν ἐξαριτόταν μόνο ἀπὸ τὴν καλὴ τους διάθεσι.

Τὸ κατ' ἐξοχὴν σημάδι τῆς μεταστροφῆς τοῦ Πιζάνη ἦταν τὸ πὼς τοὺς φυλάκισε χωρὶς καὶ νὰ ζητήσει τὴν ἀπολογία τους. Καὶ ὅμως αὐτὸ ἦταν δικαίωμα κάθε κατηγορούμενου καὶ φυλακισμένου.

Τὸ πιὸ παράδοξο εἶναι πὺν δὲ διαμαρτυρήθηκαν γι αὐτὸ οἱ ποπολάροι. Ἰσως γιὰτὶ πίστευαν πὼς ἡ καλὴ του διάθεσις γι αὐτοὺς ἦταν πάντα ἀσάλευτη, γνώρισμα καὶ αὐτὸ τῆς ψυχικῆς ἀφέλειας τοῦ ἀπλοῦκοῦ ἀνθρώπου πὺν δὲν πιστεύει στὴν προδοσία ἀλλὰ νομίζει πὼς τὰ πάντα μένουν ἀτράνταχτα στοὺς αἰῶνες. Τὸ βέβαιο εἶναι πὼς τοὺς ἔβλεπαν μὴ μὲν πὺν ἦταν φυλακισμένοι νᾶχουν πολλὰς ἐλευθερίας. Καὶ τὸ σπουδαιότερο πὺν πῆγαιναν ἐλεύθερα ὅσοι ἤθελαν καὶ σὲ ὅποιαδὴποτε στιγμή καὶ μιλούσαν ἀπὸ τὰ παράθυρα μαζί τους ὅσο ἤθελαν. Τὸ πλήθιν οἱ σπιτάκι εἶχε καταντήσει τὸ φόβητρο τοῦ ἀρχοντολογίου. Ὁ κ' ἴθε ἀρχοντας τὸ λογάριζα πολὺ νὰ φτάσει ὡς τὸ μέγαρο τοῦ Πιζάνη. Οἱ φίλοι τῶν φυλακισμένων ποπολάροι, πὺν σὲ κάθε ὥρα ἦταν μαζεμένοι ἐκεῖ, ὑπὸς στὶς φυλακὲς, τοὺς πείραζαν ἄγρια καὶ τοὺς γιουχαΐζαν. Διάλεγαν ὅτι πὺν τρωτὸ εἶχεν ὁ καθένας. Καὶ ἦταν πολλὰ. Κλειμὲς ὁ ἕνας, διαφθορέας κοριτσιῶν ὁ ἄλλος καὶ πᾶσι λέοντας. Καὶ ἀναρωτιόνταν οἱ ἀρχοντες: Φυλακὴ ἦταν αὐτὴ ἢ συμπαιγνεία τοῦ Πιζάνη μαζί τους, γιὰ νὰ κοπάσει ἡ ἀγανάκτησις τῶν ἀρχόντων; Μὰ ὄχι. Ὁ καιρὸς περνοῦσε—πολὺς καιρὸς—χωρὶς ν' ἀποφυλακίζονται οἱ **καπουριόνοι**. Ἀφροντισιὰ καὶ ἀδράνεια τοῦ Πιζάνη πὺν ξεσποῦσεν εἰς βάρος τῶν ἀρχόντων ἀλλὰ καὶ τῶν φυλακισμένων. Οἱ ποπολάροι λοιπὸν ὕστερα ἀπὸ κοινὴ συνεννόησιν σκέφθηκαν πὼς ὁ Πιζάνης χρειαζόταν μιὰν ὑπενθύμιση, ἕνα ξεκούνημα καὶ μάλιστ' αὐτὸν ζωντὸ, μιὰ ἔντονη διαμαρτυρία. Κοίταξαν μόνον νὰ διαλέξουν τὴν καταλλήλην στιγμήν, ὥστε νὰ τοὺς φοβηθεῖ. Τὸ βενετσιάνικο καράβι—κάτεργο—πὺν συνήθως ἔστεκε στὴν παραλία γιὰ βοήθεια τῆς βενετσιάνικης ἀρχῆς, ἀν συνέβαιναν ἀνωμαλίας, ἔλειπε στὸ **Βασίλαδι**. Ἦταν ἀπόγευμα Κυριακῆς. Συνάχτηκαν πάνω ἀπὸ χίλιους ποπολάροι καὶ τράβηξαν ἴσα στὸ ἀρχοντικὸ τοῦ Πιζάνη μὲ φωνὲς καὶ βουσιὲς ζητώντας τὴν ἀποφυλάκιση τῶν κρατουμένων. Εἶχαν ἐμπιστοσύνη ἀκόμα σ' αὐτὸν καὶ τὸ κίνημά τους ἦταν κάτι μεταξὺ φοβέρας καὶ ἐπίδειξης γιὰτὶ μπορούσαν ἐξαίρετα μιὰ νύχτα νὰ τοὺς λευθερώσουν, χωρὶς ὁ ἀρχοντας νὰ τοὺς πάρει χαμπάρι παρὰ πολὺ ἀργότερα.

Ὁ Πιζάνης τᾶχασε στὰ καλά. Οἱ ἀνθρώποι τῆς φρουρᾶς του—πολὺ λιγότεροι—δὲν μπορούσαν νὰ ἀντιταχθοῦν στοὺς ποπολάρους. Ἐτσι βρέθηκε στὸ ἔλεος μιᾶς ἐπικίνδυνης ὁχλαγωγίας. Οἱ ποπολάροι ἀνεβοκατέβαιναν ἀπ' ὅλα τὰ διαμερίσματα τοῦ σπιτιοῦ του, ἀνενόχλητοι. Ὁ Σουμάκης, πὺν παρευρέθηκε σ' ὅλην αὐτὴν τὴν φασαρία τὸν παρουσιάζει τρομοκρατημένο καὶ ὠρὸ νὰ προσπαθεῖ νὰ τοὺς ἡσυχάσει κάπως. Καὶ τὸ κατάφερε. Μὰ φαίνεται πὼς τὸ ἤθελαν οἱ ἴδιοι καὶ ἡσυχάσαν, γιὰτὶ στὸ χέρι τους ἦταν νὰ κάμουν ὅτιδὴποτε. Γι αὐτὸ ἀκριβῶς εἶπαμε πὼς δὲν εἶχαν

πραγματικὰ ἐχθρικὲς διαθέσεις καὶ πὼς ἡ ἐμπιστοσύνη τους στὸν φίλο τους Πιζάνη ἐξακολουθοῦσε. Ἀργότερα λοιπὸν ἀποχώρησαν μὲ ἡσυχία. Ἀλλὰ τὴ νύχτα οἱ φυλακισμένοι, φοβούμενοι φαίνεται ἀντίποινα τοῦ ἀρχοντα, ὕστερ' ἀπὸ ὅσα συνέβηκαν, δραπέτευσαν κἀνοντας τρύπες στὸν τοῖχο. Καὶ τὸ ἐπόμενο πρωῒ, μὲ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου, ἡ Ζάκυνθος ἀντίκριξε νέα ἐπανάστασι. Οἱ δραπέτες ἀρχηγοὶ, οἱ **καπουριόνοι** ὅπως τοὺς λέγανε—ξεκούραστοι ἀπὸ τὴν ἀδράνειά τους γιὰ τόσον καιρὸ, μὲ νέα δίψα γιὰ δράση, ὤθησαν πάλι τοὺς ποπολάρους νὰ συνεχίσουν τὸ **ρεμπελιό**. Μαζεύτηκαν στὸν **Ἄμμο**, στὸ σπίτι τοῦ Βοτάνη, πὺν τὸ εἶχαν μεταβάλλει σὲ πραγματικὸ ὄπλοστάσιο.

Ὁ **Ἄμμος**, ὁ παράλιος αὐτὸς δρόμος, ἦταν ἡ περιοχὴ τους καὶ ἀλίμονο στὸν ἀφέντη ἐκείνον πὺν τολμοῦσε νὰ περάσει ἀπὸ ἐκεῖ. Μῆτε οἱ βενετσιάνοι δὲν τὸ τολμοῦσαν. Μῆτε καὶ οἱ στρατιῶτες τους ἀκόμη. Στὴν περιοχὴν ἐκείνη ἦταν ἕνα ἀρχοντόσπιτο, τοῦ Τζανέτου Δασκόνη. Αὐτὸ ἔγινεν ὁ στόχος τῶν ποπολάρων, πὺν ἔκαναν μαῦρη τὴν ζωὴ ὅσων ἦταν μέσα. Ἐκεῖ εἶχαν καταφύγει καὶ ὅσοι ἀρχοντες εἶχαν φτάσει γιὰ τὶς δουλειὲς τους ἕως ἐκεῖ, ἐντελῶς ἀμέριμνοι. Οἱ ποπολάροι τοὺς καταδίωχναν μὲ βρισιὲς καὶ πυροβολισμοὺς. Πὼς τρέχανε οἱ ἄμιοι νὰ τρυπώσουν στὸ σπίτι τοῦ Δασκόνη! Ποῦ οἱ **λεντίκες** τους, καὶ οἱ **ρεβερέντσες** τῶν ποπολάρων ὡς στὸ χῶμα!

Ἀλλὰ ὁ Πιζάνης εἶχε πάρει πιά τὴν ἀπόφασίν του. Εἶδε πὼς ἔπρεπε μιὰ καὶ καλὴ νὰ τελειώσει αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις. Ἀρκετὰ τόση συγκαταβατικότης. Δὲν ἤθελε καθόλου νὰ ξανανοιώσει τὸν τρόμο τῆς λαϊκῆς κυριαρχίας. Προσποιήθηκε λοιπὸν στὴν ἀρχὴ τὸν μαλακὸν, ὡς πὺν νὰ συγκεντρώσει τὶς ἀπαιτούμενες δυνάμεις γιὰ τὴν ἐνίσχυσίν του. Μέσα του ἔβραζεν ἡ ὁρμή. Ἐτσι μὲν ἔφτασε ἀπὸ τὸ Βασίλαδι τὸ καράβι, πὺν ἡ ἀπουσία του ἦταν καὶ ὁ σπουδαιότερος λόγος τῆς νέας ὀξύτητος τοῦ **ρεμπελιῶ**, προσέβηκε σὲ σύντονα καὶ δραστήρια μέτρα, πὺν γιὰ πολὺν καιρὸ φέρανε τὴ γαλήνη στὸν τόπο.

Ἐξόρισε πρῶτα τοὺς πρωταίτιους καὶ ἀπαγόρευσε μὲ θάνατον κάθε ἐπικοινωνία τῶν ποπολάρων μαζί τους. Ὅχι μόνον νὰ τοὺς πλησιάζει κανεὶς, ἐπιτρέποταν, μὰ οὔτε καὶ νὰ τοὺς γράφει. Ἐπειτα κοίταξε νὰ καταστρέφει ὅτι περιουσία εἶχαν. Διᾶταξε καὶ ξεροξίζωσαν ὅλα τὰ χτήματα τους στὴν ἐξοχὴν, τὰ δέντρα τους, τὶς ἐλιὲς τους. Γκρέμισε τὰ σπιτία τους. Μιὰ διαταγὴ, μὲ αὐστηρότατες ποινὲς γιὰ τοὺς παρὰβιάτες, πληροφοροῦσε πὼς κανεὶς δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ καλλιεργήσῃ πιά τὰ καταστρεμμένα χτήματα ἢ νὰ ξαναχτίσῃ τὰ σπιτία. Ἡ περιοχὴ πὺν ἀνῆκε στοὺς ποπολάρους περιορχόταν ὁλόκληρη στὴν ἀπόλυτη ἐξουσία τοῦ Προβλεφτῆ. Κι αὐτὸ γιὰ παράδειγμα, γιὰ

νὰ μένει πάντα ζωντανή ἡ ἀνάμνηση τῆς καταστροφῆς καὶ τιμωρίας τῆς ἀνταρσίας τους. Δήμεψε τὰ περισσότερα χτήματα. Ἐξέτασε, ἐπληροφορήθηκε καλά, καὶ ἔτσι δὲν τοῦ ξέφυγε οὔτε μιὰ λωρίδα γῆς. Ἀκόμα καὶ τὰ χτήματα ποὺ εἶχαν πάρει ὡς προῖκα, τὰ κατὰστρεψε καὶ αὐτά. Ἐξόριστοι, χωρὶς κανένα πόρο, μὲ ξολοθρεμμένη τὴν παρουσία τους, ἔφευγαν ἀπὸ τὸ νησί ἀφήνοντας τὶς οἰκογένειές τους, τὰ παιδιά τους στὸ δρόμο. Καὶ ὄχι γιὰ λίγο· γιὰ χρόνια ὁλόκληρα. Ἡ τιμωρία τῆς Βενετιᾶς εἶχε πέσει σκληρὴ καὶ ἀμείλικτη. Ἄν οἱ πρωταίτιοι ἔφταιγαν, ἄς τοὺς τιμωροῦσεν· ὄχι ὅμως νὰ βασανίζει τὰ παιδιά τους μὲ πείνα καὶ μὲ στέρξη. Ἡ τιμωρία αὐτὴ ἡ πρωτάκουστη βάσταξε γιὰ χρόνια, ὡς ποὺ μιὰ μέρα πῆγαν στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ ζήτησαν προστασία ἀπὸ τὸ Βαῖλο τῆς Βενετιᾶς. Ἐκεῖνος τοὺς δέχτηκε ἀλλὰ γιὰ νὰ τοὺς παιδέψει πιότερο ἀκόμα. Τοὺς ἔστειλε στὴ Βενετιὰ ὅπου φυλακίστηκαν γιὰ χρόνια. Ἐκεῖ στίς φυλακὲς πέθανε ὁ Βοιάνης. Τότες ἐπέτρεψαν στοὺς ἄλλους νὰ γυρίσουν στὴ Ζάκυνθο καὶ τοὺς ἀπόδωκαν τὰ χτήματά τους. Ἡ δυστυχία καὶ τὸ κακὸ ποὺ βόηκαν μέσα στίς οἰκογένειές τους, ἀναιψαν ἀμέσως τὸ αἶσθημα τῆς ἀντεκδίκης, ποὺ θέριεψε μέσα τους στὸ διάστημα τῆς ἐξορίας, ἀνάμεσα στὰ βάσανα καὶ στίς στερήσεις. Κι ἀρχίζουν εὐθὺς ἀμέσως νὰ ἐκδηλώνουν τὸ μῖσος τους στὴν ἀρχοντιά, ποὺ ποτὲ πιά δὲν ξανάνοιωσε τὴν ἀφοσιωμένην ὑποταγὴ τῶν ποπολάρων. Δὲν ἄφηναν ἀφορμὴ νὰ τοὺς ἐκδικιόνται καὶ νὰ τοὺς προσβάλλουν, ὅταν μάλιστα τοὺς ἀδικοῦσαν. Ἔτσι στὰ 1640 ἐπὶ Προβλεφτῇ Μάρκου Μέμου ξέσπασαν σὲ νέα ἐπανάσταση γιὰ νὰ λευθερώσουν τοὺς φυλακισμένους. Ἦταν βέβαια λιγότερης διάρκειας, ἀλλὰ πὺ ἀγρία καὶ αἱματηρή. Οἱ βενετσιάνοι μεταχειρίστηκαν ἄγρια μέτρα. Ἀκόμη καὶ τὰ ὅπλα. Πολλοὶ πληγώθηκαν καὶ σκοτώθηκαν. Περιπολίες διάσχιζαν τὴν πόλιν γιὰ νὰ τρομοκρατήσουν καὶ ἐπιβάλλουν τὴν τάξιν στὸ νησί. Συγχρόνως ἔφθασεν ὁ Γενικὸς Προβλεφτῆς τῶν τριῶν νησιῶν Ἀλοῖσιος Γεώργης, ἄνθρωπος χωρὶς ψυχὴ, ποὺ γιὰ νὰ ἐπιβάλλει τὴν τάξιν ἐρήμωσε τὸ νησί καὶ θανάτωσε μ' ἐλαφρὴ συνείδηση πολλοὺς καὶ φυλάκισε ἀκόμη περισσότερους.

Ἀλλὰ οἱ πιέσεις ἀναβαν πιότερο τὴ θερμὴ τῆς ἐπανάστασης. Ἔτσι ἀναψε πάλιν νέα, ὅστερα ἀπὸ δυὸ χρόνια, στὰ 1642, ποὺ κατέπνιξε, μὲ τὸν ἴδιον τρόπο τοῦ προηγούμενου, ὁ Πέτρος Ναβαλιέρος.

Μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου τὸ μῖσος δὲν ἔσβυσε Ἀπεναντίας πότε ὑπόσβοκε καὶ πότε ἐκδηλωνόταν φανερά, ὡς ποὺ κυριάρχησε πάλιν καὶ θριάμβευσε, ἔπειτα ἀπὸ πολλὰ χρόνια μὲ τὸν ἐρχομὸ τῶν Γάλλων στὸ νησί, στὰ 1797. Μὰ τότες εἶχαν μὲ τὸ μέρος τοὺς ἀληθινὰ τὴν ἐξουσία. Φανατικοὶ Τζακοβῖνοι στέλνονταν γιὰ διοικητές, ποὺ μὲ τὴν πρόσφατη ἀκόμη ἐντύπωση τῆς ἀπόλυτης κυριαρ-

ρχίας τῶν ἄξεστων μαζῶν, καὶ τὸ μεθύσι ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν εὐγενῶν, ποὺ εἶχαν χύσει καὶ ἔχυναν ἀκατάπανστα στὴν πατρίδα τους, μὲ φλογεροὺς λόγους ἐξωθοῦσαν τοὺς ποπολάρους ἐναντίον τῶν ἀρχόντων. Καὶ ὅταν στὴν πλατεῖα τοῦ Ἀη-Μάρκου φύτευε τὸ δέντρο τῆς ἐλευθερίας καὶ ἔκαιγε πανηγυρικὰ τὸ *λίμ-προ-ντ-όρο*, σ' ἓνα μεθύσι χαρᾶς καὶ αὐτοπεποίθησης, ὁ καυμένος ὁ λαούτζικος δὲν πίστευε πὼς θὰ μπορούσεν ποτὲ νὰ ξαναγυρίσει στὴ σκλαβιά. Μὰ ξαναγύρισεν! Μὲ τὴν κατοχὴ τῶν ἀγγλορώσων καὶ μὲ τὴ νέα Ἰόνιο Πολιτεία, οἱ εὐγενεῖς ξαναγύρισαν στὰ ἀξιώματα. Καὶ κατοπινὰ πάλιν μὲ τοὺς Ἰγγλέζους δὲν μπορούσαν νὰ σηκώσουν τὸ κεφάλι οἱ ποπολάροι. Μεσολάβησεν ὅμως ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάσταση, ἡ ἴδρυση τοῦ ἐλεύθερου βασιλείου, καὶ οἱ νέες πολιτικὲς διαιρέσεις τῶν ἀρχόντων καὶ τὰ πράγματα πῆραν ἄλλη τροπὴ. Ὡστόσο καὶ μὲ τοὺς Τουρκοκρούσους καὶ μὲ τοὺς Ἰγγλέζους δὲν μπορούσε νὰ ξαναγυρίσει πιά ἡ πρώτη κατάστασις. Ξακολουθοῦσαν νὰ ζοῦν κάτω σὲ φεουδαρχικὸ καθεστῶς καὶ νὰ κατέχουν οἱ εὐγενεῖς ὅλες τὶς θέσεις, ἀλλὰ ὁ λαὸς εἶχεν ἀποχτήσει πιά κάποια συνείδηση.

Στὰ τελευταῖα 40 χρόνια πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμον οἱ ἴδιοι οἱ εὐγενεῖς ἄλλαξαν τρόπο συμπεριφορᾶς ὡς πρὸς τοὺς ποπολάρους. Φαινόταν πὼς τῶκαναν ἀπὸ συγκαταβατικότητά, ἀλλὰ τὸ αἰσθητήριό τους τοὺς ἔλεγε, πὼς δὲν μπορούσαν διαφορετικὰ νὰ κάνουν. Τὸ βέβαιον εἶναι πὼς τότες, ἀντίθετα μὲ τώρα, οἱ ἀρχοντες γύριζαν πολιτισμένοι ἀπὸ τὰ ξένα πανεπιστήμια, μὲ νέες ἰδέες φιλελεύθερες. Ὡστόσο θυμᾶμαι διηγήσεις γερόντων ποὺ μοῦ ἔλεγαν πὼς καὶ τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνη ἀκόμα συνέβαιναν προσβολὲς στοὺς ἀρχοντες. Τοὺς ἀνάγκασαν καμιά φορὰ νὰ κατεβαίνουν ἀπὸ τὰ ἄλογα καὶ νὰ περπατοῦν πεζῇ. Μὲ τὸν πόλεμον τοῦ 12 ἐπῆλθε μιὰ τελικὴ ἀδελφωσύνη στοὺς στρατῶνες καὶ στίς μάχες. Ἡ ἀριστοκρατία εἶχε πιά παρακμάσει ἔπειτα ἀπὸ τὴν οἰκτικὴ μεταβολὴ τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς. Τὰ ἡμερομίσθια εἶχαν τρομαχτικὰ ἀυξήσει μὲ τὴν ἔλλειψη ἐργατικῶν χειρῶν, ἡ ζωὴ μὲ τοὺς νέους φόρους εἶχε ἐπίσης ἀυξήσει, καὶ τὰ εἰσοδήματα τῶν χτημάτων τους δὲν ἦταν ἀρκετὰ γιὰ νὰ κρατήσουν ἀκόμα τὴν ἀξιοπρέπειά τους. Τὰ χτήματα ἔμειναν παραμελημένα, τὰ εἰσοδήματα λιγότερευαν, ἡ ζωὴ ἀκριβαίνει καὶ οἱ ἀρχοντες χρεώνονταν. Καὶ θέλοντας ἢ μή, μὲ τὴν καρδιά ἢ ὄχι, ἡ συμφιλίωση ἐπῆλθε. Ἀπὸ τὴν νέα κατάσταση βγήκαν οἱ νεόπλουτοι, μὲ ἀπαίτηση νὰ κατακτήσουν δικαιώματα ὑπεροχῆς, στηρίζοντάς τα στὴν οἰκονομικὴ τους δύναμιν. Μερικὰ σπίτια, λιγοστά, μπορεῖ νὰ βασίζονται ἀκόμη στὴν ἀφοσίωση τῶν ἀνθρώπων τους, καὶ αὐτὸ ἔπειτα ἀπὸ πολυχρόνια καὶ γενναῖα ὑποστήριξη τῶν ἀρχόντων καὶ πρὸ παντὸς

καλόπιασμα. Δὲν μπορῶ ὅμως ἀκόμα νὰ ξεχάσω τὸ ἔμφυτο μῖσος καὶ πόθο γιὰ ταπείνωση ποὺ εἶδα στοὺς ποπολάρους τὸν καιρὸ τῆς ἐσωτερικῆς διαίρεσης γιὰ τοὺς ἀριστοκράτες. Οὔτε τὴν αὐθόρμητη χαρὰ καὶ κακεντρέχεια ποὺ βλέπει ἀκόμη κανεὶς νὰ δείχνουν στὸν ξεπεσμό τῶν ἀρχοντόσπιτων..

Ἡ ἱστορία τοῦ *ρεμπελιού τῶν ποπολάρων* δείχνει τὴν πιὸ χαρακτηριστικὴν περίοδο τῶν νησιῶν μας. Θὰ χρειαζόταν ἴσως νέες προσθῆκες καὶ ξεχωριστὴ ἔρευνα στὰ βενετικὰ ἀρχεῖα, πρῶγμα ποὺ ἐλπίζω νὰ κάμω μόλις μπορέσω νὰ πεταχτῶ ὡς ἐκεῖ. Πληροφορίες δυστυχῶς ἀπὸ ὅσες ἔχω ὑπόψιν μου, δὲν πιστεύω νὰ βρίσκονται ἐδῶ ἄλλες.

Μία φορὰ δέχομαι νὰ δημοσιέψω κάθε συμπλήρωση καὶ παρακαλῶ μάλιστα ἂν ἔχει κανεὶς τέτοια νὰ μοῦ τὴ στείλει, γιὰ νὰ καθορίσει καλύτερα ἢ ἐνδιαφέρουσα αὐτὴ ἐποχὴ τῆς Ζάκυνθος. Κατοπινὰ θὰ γράψω γιὰ τὶς ἄλλες ὁχλαγωγίες καὶ ἐπαναστάσεις στὴ Ζάκυνθο καὶ στὰ ἄλλα νησιά.

Ἰούνιος τοῦ 1933

MARIETTA MINOTOU

BIBLIOGRAPHIE IONIENNE

(Προσθῆκαι καὶ διορθώσεις) (1)

76.— Εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ Δημάρχου Κυρίου Ἰωάννου Πλέσσα (κιάτω) Ζάκυνθος, 14 Ἰανουαρίου 1874. Τυπογραφεῖον ἡ «Αὐγή».

Ἡμίφυλλον 0.22X0.30 ἐκ. μ., εἰς δύο στήλας. Χάρτης φαίος. Περιλαμβάνει ἐν ὅλῳ δέκα πέντε στροφάς.

Χαῖρε μεγάλε ρήτορχ, Λομβάρδε παινεμένε!

Ἡ δόξες σου καὶ αἱ τιμαὶ πνυτοῦ εἶν' ἀκουσμέναι...

Πάντοτε βγαίνεις νικητὴς μὲ σκῆπτρον εἰς τὸ χέρι

Στάς γνώσεις καὶ σ' τὴν προκοπὴ δὲν ἔχεις ἄλλο τέρι

Τὸ κόμμα ὅλο χαίρεται σ' τὴν ἐκλογὴ ποῦ ἐγίνη,

Πλέσσας ὁ ἐν.ιμότατος, Δήμαρχος ν' ἀπομείνη.

(Στροφ. Α'. Β'. καὶ Η')

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ. Εἰς τὸ τέλος τὸ ποίημα φέρει ὑπογραφήν: Μία Κυρία, εἶναι δὲ αὕτη ἡ Ζακυνθία ἀριστοκράτισσα Στυλιανὴ Μποσινιόρ, τὸ γένος Χαρακοπούλου. Ἐκπαιδευθεῖσα παρὰ τῷ πατρὶ αὐτῆς, ἐποίησε διάφορα αὐτοσχέδια ποιήματα εἰς παρομοίας κυρίως περιστάσεις, ἰδίως δὲ σατύρας, τὰ πλεῖστα τῶν ὁποίων δὲν ἐξεδόθησαν εἰσέτι, τηρουμένων τῶν αὐτογράφων παρὰ τοῖς κληρονόμοις. Παραμείνασα ἐπ' ἀρκετὸν εἰς Τύνιδα τῆς Ἀφρικῆς ἐξέμαθε τὴν ἀραβικὴν, ποιήσασα καὶ ἀραβιστὶ σατύρας· ἀπέθανεν ἐν Ζακύνθῳ τῇ 14 Ἰουλίου 1879.

Σπανιώτατον μοναδικὸν ἀντίτυπον ἀνεύρομεν ἐν τοῖς καταλοίποις τοῦ Ἱατροφιλοσόφου Δημητρίου Πελεκάση.

ΔΙΟΝ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΥΟ ΑΝΕΚΔΟΤΟΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΟΥΓΟΥ ΦΩΣΚΟΛΟΥ

Στὸ καλὸ μου φίλο

κόμη Giuseppe M. Boccabianca di Patay

π' ἀγαπᾷ εἰλικρινὰ τὸ Φώσκολο καὶ τὴν Ἑλλάδα

Εἰς τὸ Ἱταλογαλλικὸν περιοδικὸν «Dante» τὸ ὁποῖον ἐκδίδεται εἰς Παρισίους ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ νεαροῦ Ἱταλοῦ λογοτέχνου Lionello Fiumi—γνωστοῦ καὶ διὰ τὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ νεοελληνικὴν λογοτεχνίαν ἀγάπην του—ἐδημοσιεύθησαν πρὸ τινος δύο ἀνέκδοτοι ἐπιστολαὶ τοῦ Οὔγου Φωσκόλου, ἀνήκουσαι εἰς τὴν ἰδιαιτέραν συλλογὴν τοῦ κ. F. Gentili Di Giuseppe. (1) Ἀμφότεραι εἶναι γραμμέναι εἰς ἰταλικὴν γλῶσσαν καὶ μόνον τὸ ὑστερόγραφον τῆς δευτέρας—ἀπευθυνομένης πρὸς τὴν κυρίαν Baring—ἔχει συνταχθῇ εἰς γαλλικὴν. Εἶναι γνωστὸν ὅποιαν ἀγάπην ἔτρεφεν ὁ Φώσκολος πρὸς τὴν γλῶσσαν τῆς πατρίδος του, τῆς ὁποίας μάλιστα καὶ ἐδίδε μαθήματα—θεωρητικὰ καὶ πρακτικὰ—εἰς πολλὰς γνωστὰς του κυρίας. Ὅσakis λοιπὸν τοῦ ἐδίδετο εὐκαιρία νὰ ἀλληλογραφήσῃ ἰταλιστὶ, ἦτο δι' αὐτὸν καθὼς μαρτυρεῖ ὁ ἴδιος εἰς τὸ τέλος τῆς δευτέρας ἐπιστολῆς, μεγάλη εὐχαρίστησις καὶ ἀνακούφισις.

Αἱ δύο ἐπιστολαὶ μᾶς παρέχουσι διαφόρους πληροφορίας καὶ διὰ τὴν ζώην τοῦ Φωσκόλου εἰς Ἀγγλίαν. Γνωρίζομεν πόσον ἦτο δι' αὐτὸν ὁδυνηρὰ ἡ ἐξορία καὶ πόσον ὑπέφερε διὰ τὴν πατρίδα του ἣτις κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εὐρίσκετο εἰς κρίσιμον καὶ ἀνώμαλον κατάστασιν: «ἡ Ἰταλία ἔχει ἀπονεκρωθῇ καὶ ἀπόξει» γράφει ὁ ποιητής. Ὅπωςδὴποτε προσπαθεῖ νὰ ὑποφέρῃ μετὰ καρτερίας τὴν θέσιν του: «ἂν ὄχι ἥρεμος, εἶμαι ἡσυχος—λέγει πάντοτε εἰς τὴν πρώτην ἐπιστολήν—εἶναι δὲ αὕτη, νομίζω ἡ φυσικὴ κατάστασις τῆς ἐξορίας». Ἡ ἀποστροφή πρὸς τὴν Ἰταλίαν δὲν τὸν ἐμποδίζει, βεβαίως, νὰ δεικνύῃ ἐνδιαφέρον καὶ νὰ ἐπιθυμῇ νὰ λάβῃ πληροφορίας διὰ τοὺς μακρὰν φίλους του, οἵτινες πονοῦσι ὡς αὐτός, χωρὶς δυστυχῶς νὰ δύνανται οὔτε κἂν νὰ παραπονῶνται ἢ νὰ ἐκφέρωσι διανόητους γνώμην κατὰ τῆς καταστάσεως.

Βλέπομεν τέλος καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τὴν ὁποίαν τρέφει ὁ Φώσκολος πρὸς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τοὺς ἄγγλους διὰ τὴν θερμὴν ἀφροσύνην καὶ φιλοξενίαν τὴν ὁποίαν ἐδειξαν καθ' ὅλην τὴν παραμονὴν του εἰς τὴν χώραν ταύτην.

Ἡ πρώτη ἐπιστολὴ φέρει ἡμερομηνίαν τῆς 15 Νοεμβρίου 1817 καὶ ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Eduard ὅστις εἶχεν ἐπιστρέψῃ πρὸ μικροῦ ἐξ Ἰταλίας. Ὁ Φώσκολος ἀπὸ πρῶτον εὐχαριστεῖ τὸν φίλον του διὰ τὴν εὐγενὴ προθυμίαν μεθ' ἧς οὗτος τῷ ἀνέγγειλε τὴν ἐπιστροφὴν του, παρέχει διαφόρους πληροφορίας διὰ τὴν ἰδίαν του κατάστασιν ὡς καὶ διὰ τινὰς κοινούς φίλους.

Τόσον ἡ ὑγεία ὅσον καὶ ἡ ψυχικὴ κατάσταση τοῦ ποιητοῦ τῶν «Χαρίτων» δὲν εὐρίσκεται εἰς εὐχάριστον θέσιν. Ἐν ἐξόχῳμα ἐξ αἰτίας μιᾶς πτώσεως, οἱ ρευματικοὶ πόνοι—κυρίως φοβεροὶ κατὰ τὴν νύκτα—ἡ λύπη διὰ τὰ θλιβερά πολιτικὰ γεγονότα τῆς Ἰταλίας, ἡ μελαγχολία διὰ τὴν ἐξορίαν, τὸν κάμνουσι νὰ ὑποφέρῃ. Κατορθώνει ὅμως νὰ διέρχεται ἀρκετὰ ἡ-

συχος τὴν ἡμέραν, εὐρίσκει δὲ μεγάλην ἀνακούφισιν εἰς τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ἀγάπην μὲ τὴν ὁποίαν τὸν περιβάλλουσι οἱ γνωστοὶ τοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὰ πρόσωπα διὰ τὰ ὁποῖα γίνεσθαι λόγος εἰς τὴν ἐπιστολήν ὁ ἴδιος ὁ ἐκδότης Gentili Di Giuseppe μᾶς πληροφορεῖ ὅτι πρόκειται περὶ φίλων τοῦ ποιητοῦ ἐξ ἐκείνων οἵτινες ἐδειξαν πρὸς αὐτὸν μεγάλην ἀφοσίωσιν καὶ ἀγάπην παρέχοντες ἀπεριόριστον καὶ ἐγκάρδιον φιλοξενίαν. Εἰδικῶς δὲ ὁ Wilbraham ἐκ τῆς ἐπαύλεως τοῦ ὁποίου ἐπέστρεφεν ὁ Φώσκολος, τὸν εἶχεν φιλοξενήσει ἐπανειλημμένως καὶ εἶχεν θέσει εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ τὴν πλουσιωτάτην βιβλιοθήκην τῆς ὁποίας ἦτο κάτοχος. Γνωρίζομεν ἐξ ἄλλου ὅτι καὶ ὁ Φώσκολος δὲν ἐφάνη ἀχάριστος ἀλλ' ἀπέδειξε τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ ἀφιερῶντος εἰς τὸν Wilbraham τὴν ἀγγλικὴν ἐκδοσὶν τοῦ Βοκκακίου. Ὁ Rose, ὅστις ἀναφέρεται περαιτέρω ἦτο λογοτέχνης καὶ διακεκομμένος πολιτικός· ἐν τῷ Ἀγγλικῷ Βουλευτηρίῳ παρέσχεν δὲ πολλάκις πρὸς τὸν Φώσκολον τὴν πλήρη αὐτοῦ προσέσιν. Γέλος ἡ οἰκογένεια Hollana, ἀνήκουσα εἰς τὴν ἀριστοκρατίαν τοῦ Λονδίνου, ἐβόηθησε τὸν Φώσκολον κατὰ τὴν διαμονὴν τοῦ εἰς Λονδίνον, παρέχουσα ὅσας παρίστατο ἀνάγκην καὶ τὴν ὕλικήν συνδρομήν τῆς. Παρὰ τῇ οἰκογενεῖᾳ ταύτῃ ἐδόθη εἰς τὸν Φώσκολον καὶ ἡ εὐκαιρία νὰ γνωρισθῇ καὶ μὲ διάφορα σημαίνοντα πρόσωπα, τῶν ὁποίων ἡ φιλία τῷ ἐφάνη πολύτιμος καθ' ὅλην τὴν ἐξορίαν.

Ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ φέρει ἡμερομηνίαν τῆς 27 Νοεμβρίου (πρόκειται περὶ τοῦ ἔτους 1820) ἐγγράφη δὲ εἰς East-Mousley καὶ ἀπευθύνεται πρὸς τὴν κυρίαν Baring, πλουσίαν καὶ εὐγενὴ δέσποιναν—καθὼς μᾶς πληροφορεῖ ὁ ἐκδότης—ἥτις ἀνέκει ἐπίσης εἰς τὸν κύκλον τῶν κυρίων ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι περιέβαλον τὸν Φώσκολον, κατὰ τὰ θλιβερά ταῦτα ἔτη, μὲ πραγματικὴν ἀφοσίωσιν, πρόθυμοι πάντοτε νὰ τῷ παράσχωσι τὴν ἡθικὴν καὶ ὕλικήν αὐτῶν ὑποστήριξιν. Τὸ East-Mousley ὑπῆρξε ἐπὶ μακρὸν χρόνον μία ἀπὸ τὰς πλέον προσφιλεῖς διαμονὰς τοῦ ποιητοῦ εἰς Ἀγγλίαν, διὰ τὴν ὁποίαν οὗτος ἐξεφράζετο πάντοτε ἐνθουσιωδῶς, ἔκαμε δὲ καὶ ἐκτεταμένην περιγραφὴν εἰς μίαν ἐπιστολήν τοῦ πρὸς τὴν κόμησιν D' Albany.

Εἰς τὴν ἐπιστολήν ταύτην ὁ Φώσκολος ζητεῖ συγνώμην ἀπὸ τὴν κ. Baring διὰ τὴν βραδύτητα μεθ' ἧς ἀπαντᾷ εἰς τὴν τελευταίαν ἐπιστολήν τῆς, ὀφειλομένην εἰς λόγους ἀνεξαρτήτους τῆς θελήσεώς του. Ὁ κλονισμὸς τῆς ὑγείας τοῦ εἶχεν ἐπιβάλλει νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ἐξοχὴν καὶ νὰ προσφύγῃ εἰς τοὺς ἰατροὺς τοῦ Λονδίνου, ἡ δὲ ὑπηρετρία τοῦ μὴ γνωρίζουσα πόσον ἠθελε διαρκέσει ἡ ἀπουσία εἶχεν κρατήσῃ τὴν ἀλληλογραφίαν εἰς East-Mousley. Περαιτέρω ὁ Φώσκολος καθιστᾷ γνωστὸν εἰς τὴν κ. Baring ὅτι τὸ κυνήγιον, τὸ ὁποῖον ἐκείνη εἶχεν ἀποστείλει, δὲν ἐφθασε εἰς χεῖρας του, ἀποδίδει δὲ τοῦτο εἰς λάθος τοῦ κομιστοῦ. Ὅμιλεῖ κατόπιν δι' ἓνα κοινὸν φίλον, τὸν γείτονά του Mansfield, ἐνθυμεῖται δὲ μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὰ μικρὰ τέκνα τὰ ὁποῖα τοῦ εἶχον πολλάκις φέρει ἀνακούφισιν κατὰ τὰς θλιβερὰς ὥρας τῆς ζωῆς του. Τελευτῶν τὴν ἐπιστολήν ζητεῖ συγνώμην διὰ τὸν ἄστατον καὶ δυσανάγνωστον χαρακτῆρα του, ὑπόσχεται δὲ μίαν προσεχῆ ἐπίσκεψιν πρὸς τὴν φίλην του.

Ἴδου τὸ κείμενον τῆς ἐπιστολῆς (εἰς μετάφρασιν) :

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α΄.

Edward Esq.

Kensington

15 Νοεμβρίου 1817

Ἀγαπητέ μου κύριε

Δὲν ἔλαβον τὴν ἐπιστολήν σας εἰμὴ μόνον χθὲς τὸ ἑσπέρας, ἐπιστρέφων ἐκ τῆς ἐπαύλεως τοῦ κυρίου Wilbraham. Ἐγνώριζον ἤδη ὅτι εἴχετε

ἐπιστρέφει καὶ ἐσκεπτόμην νὰ ἔλθω ἵνα σᾶς εὐχηθῶ τὸ «εὖ παρέστητε» καὶ ἵνα σᾶς ἴδω καὶ ἀκούσω εἰδήσεις ὅχι περὶ τῆς Ἰταλίας—ἴσως ἔχει τώρα πλέον ἀπονενκρωθῇ καὶ ἀπόξει—ἀλλὰ περὶ τῶν φίλων εἰς τοὺς ὁποίους οὐδὲ νὰ τὴν κλαύσωσι δὲν εἶναι ἐλεύθεροι. Σᾶς εὐχαριστῶ ἐπομένως θερμότατα· τοσοῦτον μᾶλλον ἀφοῦ σεῖς, ἀγαπητὸν τέκνον, ἐσπεύσατε νὰ μὲ προλάβετε εἰς εὐγένειαν.. Ἐγὼ διέρχομαι ἐνταῦθα πότε καλῶς καὶ πότε κακῶς—ὕγις τὴν ἡμέραν, ἀλλ' ὑποφέρων ἀγωνιωδῶς τὴν νύκτα, ἀφ' ὅτου τὸ ἐκ τῆς πτώσεως ἐξόγκωμα παρήλθε, ἐπέστρεψαν ὅμως οἱ ρευματικοὶ πόνοι, οὐδέ, φαίνεται, ὅτι θὰ μὲ ἀφήσωσιν ἡσυχον εἰμὴ μόνον, ἴσως, κατὰ τὸ προσεχές θέρος. Ἀπὸ ψυχικῆς ἀπόψεως ζῶ μᾶλλον ἡσυχος—ὄχι βεβαίως ἥρεμος—εἶναι δὲ αὕτη, νομίζω, ἡ φυσικὴ κατάστασις τῆς ἐξορίας. Ἴδου ὅτι εἶχον νὰ εἶπω δι' ἐμέ. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν Rose δὲν μοῦ ἔδωκεν ποτὲ σημεῖα ζωῆς, φοβοῦμαι μάλιστα ὅτι καὶ αἱ ὑπὸ τῶν αὐστριακῶν προξενηθεῖσαι ἐνοχλήσεις ὀφείλονται εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι θεωρεῖται φίλος μου. Παρὰ τῆς Λαίδης Davy καὶ ὀλοκλήρου τῆς λοιπῆς εὐφροσύνου συντροφίας δὲν εἶχον πλέον ἢ ἐλαχίστας εἰδήσεις καὶ μόνον ἔλαβον νέα κατὰ διαστήματα—ἀλλὰ ἀραιὰ—παρὰ τῆς Miss Pigro, ἥτις μοὶ ἔγραψε, ζητοῦσα εὐγενῶς πληροφορίας περὶ τοῦ κυρίου Wishaw. Καὶ ταύτας παρέσχον πρὸ τινων ἡμερῶν. Τώρα αὕτη κατοικεῖ, νομίζω, εἰς τὴν οἰκίαν μιᾶς ἀδελφῆς τῆς εἰς Lincolnshire. Ὁ Λόρδος Holland καὶ ἡ Μιλαίδη πρέπει νὰ ἐφθασαν προχθὲς εἰς Καλαί, «cum sorori, natisque, penotibus, et impedimentis», σήμερον δὲ ἴσως ὁρμισθῶσιν εἰς Ἀγγλίαν. Ἐβελτιοῦτο ἡ κατάστασις ἐκείνου, ἀλλ' αὕτη ἦτο ἀσθενὴς ἐξ αἰτίας κρυολογήματος. οὐδὲ φρονῶ ὅτι θὰ ἀπεπειρᾶτο νὰ ταξειδεύσῃ πρὸς τῆς ἀποκαταστάσεώς της. Καὶ τώρα ἀντίο, ἀγαπητέ μου Κύριε, ζήτε εὐτυχίης καὶ διατηρεῖτε τὴν πρὸς ἐμέ ἀγάπην σας. Ἐγὼ θὰ ἔλθω ἵνα σᾶς ἐπισκεφθῶ εἰς Lincolnshire τὴν προσεχῇ Τρίτην ἢ Τετάρτην πρώϊαν «et dextram jungere dextrae».

ΟΥΓΟΣ ΦΩΣΚΟΛΟΣ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Β΄.

Mrs Henry Baring,
Somerly, Kingswood Ham.

Κυρία μου,

Ἀφ' ὅτου ἀπῆντησα εἰς τὴν ἐπιστολήν σας, ἡ ὑγεία μου ἦτο τόσο ἀθλία ὥστε νὰ μὴν ἀνέχεται πλέον τὴν ἐξοχὴν, οὔτε ἐμὲ τὸν ἴδιον—διὰ τοῦτο καὶ μετέβην εἰς Λονδίνον εἰς χεῖρας ἰατρῶν. Τώρα αἰσθάνομαι μίαν βελτίωσιν—μεγάλην βελτίωσιν—μετὰ τρεῖς καὶ πλέον ἐβδομάδας χαμηλοῦ πυρετοῦ καὶ μαύρης μελαγχολίας, ἥτις ταχύτερον καὶ πλέον ἐπιπόνως τοῦ πυρετοῦ κατέτρωγε τὴν ὑπαρξίν μου. Δὲν θὰ δικαιολογήσω ὅμως τὴν βραδύτητα τῆς ἀπαντήσεώς μου προφασίζόμενος ὡς ἐμπόδιον τὴν ἀσθένειαν—θὰ σᾶς εἶχον γράψῃ ὅπωςδήποτε—ἀλλ' ὅμως ἡ ἐπιστολή σας τῆς 18 Νοεμβρίου ἐφθασε εἰς Mousley καὶ ἀνέμενε ἐνταῦθα τὴν ἐπιστροφὴν εὐρισκομένη ἐπὶ τοῦ γραφείου μου, καθότι ἡ ὑπηρετρία μὴ γνωρίζουσα ἀκριβῶς τὸν χρόνον τῆς ἐπανόδου μου καὶ πιστεύουσα ὅτι θὰ μὲ ἐπανεβλεπε ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν δὲν ἀπεφάσιζε νὰ ἀποστείλῃ τὰς ἐπιστολὰς εἰς Λονδίνον. Δὲν ἔλαβον τὸ κυνήγιον : καὶ ἂν εἰς Σᾶς, εὐγενὴς Κυρία, δὲν ἀπαρέσκει νὰ μοὶ παράσχητε πληροφορίαν τινα περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀποστολῆς καὶ περὶ τοῦ προσώπου εἰς τὸ ὁποῖον παρεδόθη θὰ προσπιθίσω νὰ ἀνακαλύψω τὸν ἐνοχον. Ἴσως τὸ κἀνιστρον ἐκομίσθη εἰς ἄλ-

λον χωρίον, νομίζω δὲ ὅτι ἂν εἶχε φθάσει μέχρις East Mousley ὅπου ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδία μὲ γνωρίζουσι δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ χαθῇ. Ὅπως δὴποτε Σᾶς ὀφείλω εὐχαριστίας καὶ Σεῖς θελήσατε νὰ τὰς ἀποδεχθῆτε διότι τὰς ἀποστέλλω μετ' εὐλαβείας, εἰλικρινείας καὶ ἀφοσιώσεως. Ἡ σκέψις τῆς συντροφικῆς καὶ τῆς εὐγενούς ὑποδοχῆς, ἥς ἐντὸς ὀλίγου θέλω τύχει εἰς Somerly, καθίσταται δι' ἐμὲ πλέον εὐχάριστος ἔνεκα τῆς εὐγνωμοσύνης μου διὰ τὴν πρόσκλησιν, τὴν ὁποίαν εἰς τρόπον τόσον ἀξιαγάπητον μοὶ ἀνανεώσατε. Καὶ ἀληθῶς ἂν ἐνθυμῆσθε μετὰ ποίας καλωσύνης μοῦ ἐγράψατε δὲν θὰ σᾶς εἶναι δύσκολον νὰ ἐννοήσετε πόσον πρέπει νὰ Σᾶς εἶμαι εὐγνώμων. Περὶ τὰ μέσα Δεκεμβρίου θέλω μεταβῇ εἰς Hampshire, καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶμαι πλέον ἀσθενής, τρέφω ἐλπίδας νὰ μὴ γίνω ὀχληρὸς ξένος. Καὶ θὰ ὁμιλήσωμεν, εὐγενῆς Κυρία, περὶ τῆς Συμπαθείας, τὴν ὁποίαν ἐγὼ θεωρῶ τὴν ψυχὴν τοῦ Σύμπαντος. Λυποῦμαι δὲ διότι ὁ μέγας Newton καθιέρωσε τὴν λέξιν Ἐλξιν ἀντὶ τῆς Συμπαθείας. Ἀποτέλεσμα τῆς συμπαθείας ταύτης θεωρῶ καὶ τὸ ὅτι Σεῖς καὶ ἐγὼ διακείμεθα φιλικῶς πρὸς τὸν κύριον Mansfield, τὸν ἀγαπητὸν γείτονά μου—τὸν ὁποῖον ὁμως ἀπόλεσα, οὐδὲ θέλει ἐπιστρέψει εἰμὶ μετὰ τρεῖς μῆνας, συνοδευόμενος ἐκ τῆς οἰκογενείας του ἀποτελουμένης ἐκ μικρῶν παιδίων. Ἦσαν δὲ ταῦτα δι' ἐμὲ εὐχάριστος ἀνακούφισις καὶ προθύμα νὰ μὲ περιβάλλωσιν διὰ τῆς φιλοξενείας των, ὡς ὁ πατήρ, ὅστις πολλάκις μοῦ ὠμίλει καὶ διὰ μίαν ἐκδρομὴν εἰς Somerly. Ἄν ποτὲ ἀπεφάσιζον νὰ περιγρῶ τὸ εἰς Ἀγγλίαν ταξείδιόν μου, θὰ ἔπρεπε νὰ πλέξω ἐγκώμιον τῆς φιλοξενείας τῶν Ἀγγλῶν—οὐδὲ μὲ ἐνδιαφέρει ἂν οἱ δημοσιογραφῆται καὶ τὰ ἀρθροῖδια οἰασθῇποτε Review τῆς Στερεᾶς κραυγᾶσσι σταυροφορίαν ἐναντίον μου ὡς γράφοντος πράγματα παράδοξα. Ἄλλ' ἡ παροῦσα μου εἶναι μακρά, καὶ Σεῖς θὰ ἐκουράσατε τὴν ὄρασιν ἵνα δυνηθῇτε νὰ μαντεύσῃτε τὴν κακόγραφον ταύτην ἀλφάβητον, καίτοι ἐγὼ ἀπέξενα τὴν γραφίδα μου καὶ προσπαθῶ νὰ γράφω βραδέως. Δυστυχῶς ὁμως ἡ καλὴ θέλησις δὲν δύναται νὰ ὑπερνικήσῃ τὴν κακὴν ἔξιν. Διὰ τοῦτο γράφω, ὅσον δύναμαι, ἐπιστολὰς εἰς γαλλικὴν καὶ ἐπειδὴ ἡ γλῶσσα αὕτη εἶναι πλέον γνωστὴ εἰς τοὺς ἄγγλους, ἐλπίζω ὅτι ὁ ἀνόμαλος χαρακτήρ μου, καθίσταται μᾶλλον εὐανάγνωστος... Τώρα ἀφοῦ Σεῖς τὸ ἐπιθυμεῖτε εἶναι δι' ἐμὲ προσφιλέστερον νὰ σᾶς γράφω ἰταλιστὶ—τὸ νὰ ἀγαπᾶ δέ τις καὶ νὰ γνωρίζῃ τὴν γλῶσσαν μου, τὸ θεωρῶ δι' ὅλους, ιδίως δὲ διὰ τὰς Δεσποίνας ἰδιαίτερον προνόμιον. Ἐξ ἄλλου οἰαδῇποτε εἶναι ἡ γραφὴ μου εἶμαι βέβαιος ὅτι σεῖς θὰ θελήσατε νὰ μὲ συγχωρήσῃτε καὶ νὰ μὲ θεωρῆτε πάντοτε θεράποντα εὐλαβῇ καὶ εἰλικρινῇ.

ΟΥΓΟΣ ΦΩΣΚΟΛΟΣ

East Mousley 27 Νοεμβρίου

Υ.Γ. Ἀνοίγω τὴν ἐπιστολήν, τὴν ὁποίαν ἤμην ἔτοιμος νὰ σᾶς ἀποστείλω, ἵνα σᾶς εὐχαριστήσω διὰ τὸ δεύτερον ἐπισκεπτήριον τὸ ὁποῖον ἠθέλησατε νὰ μοὶ γράψῃτε ἐκ Kingston Hall. Σᾶς γνωρίζω καὶ πάλιν ὅτι τὸ κυνήγιον δὲν ἔφθασε εἰς χεῖρας μου, καὶ ἐκ νέου σᾶς διαβεβαίω ὅτι θὰ σᾶς παρουσιάσω αὐτοπροσώπως τὰ σέβη μου τὴν 15ην Δεκεμβρίου εἰς Somerly. Θὰ εἶμαι εὐτυχέστατος δι' ὅλα: κυρίως δὲ διὰ σᾶς Κυρία καὶ διὰ τὴν καλωσύνην σας, ὡς ἐπίσης καὶ διότι θὰ δυνηθῶ νὰ συναντήσω τὸν φίλον μου Mansfield.

Γ. Θ. ΖΩΡΑΣ

Καθηγητὴς νεο-ελληνικῆς λογοτεχνίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ρώμης

- 1) «Dante», Revue mensuelle de culture latine, Paris - deuxième année
nº 1, janvier 1933, σελ. 1—3.
2) Τὸ ὑπερῷον γράφον τοῦτο εἶνε γραμμένον εἰς γλῶσσαν γαλλικὴν.

Ἡ ΖΑΚΥΝΘΟΣ ΚΑΤΑ ΤΑΣ ΑΡΧΑΣ ΤΟΥ ΔΕΚΑΤΟΥ ΠΕΜΠΤΟΥ ΑΙΩΝΟΣ

Μέσα εἰς τὸ ἄτερον ὕλικόν τὸ ὁποῖον μένει ἀκόμη ἀνεκμετάλευτον διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ζακύνθου, σημαντικὴ πηγὴ εἶνε καὶ οἱ 62 τόμοι τοῦ Ἡμερολογίου τοῦ Μαρίνου Σανούτου, τὸ ὁποῖον ἐξεδόθη ἀπὸ τὸ Βενετικὸν Ἰνστιτούτον. Ὁ Μαρίνος Σανούτος, ὁ ὀνομαζόμενος Νεώτερος, πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τὸν ἑταῖρον Ματθίον Σανούτον, τὸν ὀνομαζόμενον Πρεσβύτερον ἢ Τορρέλο, ἐγεννήθη τὸ 1466 εἰς τὴν Βενετίαν καὶ ἀπέθανε τὸ 1536 ἀφοῦ κατέλαβε διάφορα ἀνώτερα ἀξιώματα. Ἐχων εἰς χεῖρας του τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα συνέταξε τὸ περίφημον Ἡμερολόγιόν του (I. Diarii di Marino Sanuto) εἰς τὰς χιλιάδας σελίδας τοῦ ὁποῖου περιέχεται ἀληθινὰ πολὺτιμος ὕλη διὰ τὴν μεσαιωνικὴν ἱστορίαν μας καὶ θὰ ἦτο εὐ ὕψιμα ἂν ἀνελάμβανε καί τις εἰδήμων τὴν συλλογὴν ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ ὕλικου. Τὸ πρᾶγμα βεβαίως δὲν εἶνε εὐκόλον, δεδομένου τ' ὅτι κολλοῦσιν ὅγκου τῆς σειρᾶς τῶν 62 πελωρίων τόμων (Venezia 1879—1904) καὶ τῆς δυσκολίας τὴν ὁποίαν παρουσιάζει ἡ γλῶσσα εἰς τὴν ὁποίαν εἶνε γραμμένον τὸ ἔργον αὐτό, δηλαδὴ εἰς παλαιὰν βενετικὴν ἀνάμικτον με παρεμφαυμένην μεσαιωνικὴν λατινικὴν. Ἐν τούτοις εἶχα τὴν ὑπομονὴν νὰ διατρέξω κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τὸν ὅγκον τοῦτον καὶ νὰ συλλέξω πᾶν τὸ σπουδαῖον τὸ ὁποῖον ἀφορᾷ τὴν Ζάκυνθον μέσα εἰς τὸν λαβύρινθον αὐτόν. Ἐχω τὴν γνώμην ὅτι ὁ μακρὸς καὶ μεγάλος κόπος μου δὲν ἐπῆγε χαμένος καὶ ὅτι τὸ ὕλικόν τὸ ὁποῖον συνέλεξα ἀπὸ τὴν ἐργασίαν αὐτὴν διαφωτίζει ἀρκετὰ σημεῖα τῆς ἱστορίας τῆς ἀγαπημένης μου πατρίδος.

Διὰ τὴν πλήρη κατανόησιν τῶν σημειωμάτων αὐτῶν θὰ ἐχρειάζετο ἡ παραθεσις τῆς ἱστορίας τῆς περιόδου μετὰ τὴν ὁποίαν ἀσχολεῖται εἰς τὸ Ἡμερολόγιόν του ὁ Σανούτος. Ἀλλὰ τοῦτο θὰ μὲ ἠνάγκαζε νὰ γράφω πλέον τὴν ἱστορίαν τῆς Ζακύνθου, ἐνῷ σκόπος τοῦ σημειώματος τούτου εἶνε νὰ μαζευθῇ ὅλον τὸ ἐνδιαφέρον ὕλικόν τὸ περιεχόμενον εἰς τὸ ἔργον τοῦ Σανούτου. Ἐν τούτοις ἐπειδὴ αἱ σημειώσεις αὗται θὰ ἦσαν ἀκατανόητοι χωρὶς μερικὰ παρατηρήσεις, διὰ τοῦτο ἀναγκάσθην νὰ παραθέσω βραχυτάτα σχόλια εἰς μερικὰ σημεῖα χρῆζοντα ἐπεξηγήσεως, τὰ ὁποῖα ἐχρησίσθησαν ἀρκετὸν κόπον.

Καὶ τώρα εἰσέρχομαι εἰς τὸ θέμα. Πρώτην φοράν συναντῶμεν τὴν Ζάκυνθον εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ τὰς 7 Φεβρουαρίου 1500. Πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Σανούτου τὸ πρῶτον αὐτὸ ἔγγραφο φέρει χρονολογίαν 1499, ἀλλ' ὡς γνωστὸν τὸ Βενετικὸν ἔτος ἤρχιζε τὴν 1 Ἀπριλίου συνεπὲς ἡ χρονολογία 7 Φεβρουαρίου 1499 κατὰ τὸ Βενετικὸν ἡμερολόγιον ἀντιστοιχεῖ μετὰ τὴν 7 Φεβρουαρίου 1500 τοῦ συνήθους ἡμερολογίου. Ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ Σανούτος μᾶς δίδει πληροφορίας περὶ Ζακύνθου. Εἰς τὸ σημείωμά αὐτὸ ἀνακοινώνει εἰς τὴν Γερουσίαν, ὁ τότε Προνοητὴς Ζακύνθου Νικόλαος Φέλλο τὰ ἑξῆς: «Εἰς τὴν Ζάκυνθον ὑπῆρχε ἕνας ἡγούμενος μονῆς ἀδελφὸς τοῦ Θεοδώρου Παλαιολόγου, τοῦ ἡρωικοῦ πολεμιστοῦ ὁ ὁποῖος ἦτο εἰς τὴν υπηρεσίαν τῆς Βενετίας. Ὁ ἡγούμενος μετέβη εἰς τὸν Μιστράν τῆς Πελοποννήσου πρὸς ἐπίσκεψιν μιᾶς ἀδελφῆς του ὑπανδρευμένης ἐκεῖ. Ἐπανελθὼν ἔφερε εἰδήσεις εἰς τὴν Ζάκυνθον ὅτι ἔμαθε ἀπὸ συγγενεῖς του ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν ὅτι ἡ Τουρκία ἐτοίμαζε στρατὸν καὶ στόλον διὰ νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῆς Ρόδου καὶ τῆς Ἀπουλίας τῆς Ἰταλίας.

Ὁ Προνοητὴς προσθέτει εἰς τὴν ἐκθεσίν του πρὸς τὴν Βενετικὴν Γερου-

σίαν ὅτι φυσικά ὁ τουρκικὸς στόλος διὰ τὴν ἐκστρατεύσιν κατὰ τῆς Ἀπυλίας θὰ περνοῦσε ἀπὸ τὴν Ζάκυνθον καὶ ἐπὶ τῇ ἐγκαιρίᾳ αὐτῇ ἐκθέτει ὅτι ἡ νῆσος εἶνε ἐρημιωμένη καὶ δὲν ὑπάρχουν πρὶ ἑκατὸν κάτοικοι. Τὰ τε ἡ τοῦ φρουρίου ἦσαν κατεστραμένα καὶ οἱ κάτοικοι φθισμένοι ζητοῦν τὴν ἐπισκευὴν των, ἡ ὁποία μπορεῖ νὰ γίνῃ μὲ μικρὰν δαπάνην.

Κατόπιν κατακρίνει τοὺς πρέσβεις τῆς Ζακύνθου, οἱ ὅποιοι ἐστάλησαν εἰς τὴν Βενετίαν. Ὅπως ἀλλαχού ἀρηγήθημεν ἡ Ζάκυνθος ἐστελλε πρέσβεις εἰς τὴν Βενετίαν οἱ ὅποιοι ἐξέθετον τὰ παράπονά των. Καὶ ὅπως γνωρίζομεν οἱ πρέσβεις αὐτοὶ διεμαρτυρήθησαν διὰ τὴν ἀδράνειαν τοῦ Φέρρο, ὁ ὁποῖος μάλιστα βραδύτερον ἀνεκλήθη, ὥς θὰ ἴδωμεν. Κατόπιν ὁ Προνοητὴς λέγει ὅτι ὁ Θεόδωρος Παλαιολόγος, ὁ ὁποῖος ἐφρουροῦσε μὲ τὸ σῶμα του τὴν Ζάκυνθον, ἐλάμβανεν 80 δούκᾶτα κατ' ἔτος. Ἐν τέλει ὁμιλεῖ διὰ τὸν λιμένα, ὁ ὁποῖος δὲν ἦτο ἀσφαλὴς διὰ τὴν προσόρμησιν πλοίων. Διὰ τὴν καταστικτὴν κατάλληλον πρὸς τοῦτο ἐζητοῦσε νὰ τοῦ ἀποσταλῇ μία παλαιωμένη γαλέρα, τὴν ὁποίαν νὰ βυθίσῃ, κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἐμπρὸς ἀπὸ τὸν λιμένα ὥστε νὰ προστατεύωνται τὰ πλοῖα ἀπὸ τὸν ἄνεμον. (Σανούτου, Τομ. 2ος σελ. 573).

Ὡς γνωστὸν μετὰ τὴν ἐκχώρησιν τῆς Ζακύνθου ἀπὸ τὴν Τουρκίαν, ἡ ὁποία διὰ βραχυτάτον διάστημα τὴν κατέλαβε, πρὸς τὴν Βενετίαν, συνεφωνήθη ὅπως ἡ Βενετία πληρώσῃ ἐτήσιον φόρον πεντακοσίων δουκάτων διὰ τὴν νῆσον. Τὴν 12 Μαρτίου 1500 ὁ Προπονητὴς ἐκθέτων εἰς τὴν Γερουσίαν τὴν πληρωμὴν τοῦ ποσοῦ τούτου λέγει ὅτι ὁ Πασᾶς τῆς Κεφαλληνίας ὁ ὁποῖος ἐπῆγε νὰ τὰ εἰσπράξῃ παρεπονέθη εἰς τὸν Προνοητὴν διότι ἡ Βενετία ἐπεσκεύασε τὸ φρούριον τῆς Ζακύνθου, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἦτο ἐναντίον τῆς συνθήκης τῆς συναφθείσης μεταξὺ Τουρκίας καὶ Βενετίας. Καὶ ἠπειλήσεν ὁ Πασᾶς τῆς Κεφαλληνίας ὅτι ἡ Πύλη θὰ ἐζητοῦσε τὴν ἐπιστροφήν τῆς νήσου. (Τομ. 2ος Σ. 612). Ὡς γνωστὸν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ Κεφαλληνία κατήχετο ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ὁ Προνοητὴς ἐπανέρχεται εἰς τὸ ζήτημα τῆς ὀχυρώσεως τῆς νήσου. Οἱ Τούρκοι διαρκῶς ἀπειλοῦν καὶ ἡ Ζάκυνθος ἦτο τελείως ἐκτεθειμένη εἰς τὰς ἐπιθέσεις τοῦ τουρκικοῦ στόλου. Διὰ τοῦτο ὁ Προνοητὴς ἐζήτησε νὰ τοῦ δοθῇ ἐλευθερία νὰ δαπανήσῃ ὅσα χρήματα ἐχρειάζοντο διὰ τὴν ἐν γένει ὀχύρωσιν. (Τομ. 2ος σ. 697)

Καὶ εἰς ἐκθεσίν του ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβης τῆς Βενετίας Ἀνδρέας Ζανζάνη, κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα, γράφει ὅτι ὁ Σαντζάκος τῆς Αὐλῶνος Μουσταφᾶς διεμαρτυρήθη διότι ἡ Βενετία κατεσκεύασε τὸ φρούριον. (Τομ. 2ος σ. 700)

Τὴν 2 Σεπτεμβρίου 1500 ὁ ἀρχιναύαρχος τῆς Βενετίας Ἀντώνιος Γριμάνης γράφει πρὸς τὴν Κυβέρνησιν του ὅτι ἔφθασε εἰς τὴν Ζάκυνθον καὶ θὰ μείνῃ ἐκεῖ διὰ νὰ ἐπιτηρῇ τὰς κινήσεις τοῦ τουρκικοῦ στόλου. Ἠσχισε ἀμέσως τὴν ὀχύρωσιν τῆς Ζακύνθου, ἀλλ' οἱ κάτοικοι παρ' ὅλα αὐτὰ εἶχον κυριευθῇ ἀπὸ πανικὸν ἔπειτα ἀπὸ τὰς συχνὰς τουρκικὰς ἐπιδρομὰς καὶ δηώσεις, καὶ ἐπωλοῦσαν τοὺς ἵππους των ἐτοιμαζόμενοι νὰ ἀναχωρήσουν. Ὁ ἀρχιναύαρχος τότε, πρὸ τοῦ κινδύνου τῆς τελείας ἐρημώσεως τῆς νήσου, ἐξέδωκε διαταγὴν διὰ τῆς ὁποίας ἐκήρυττεν ὅτι πᾶς ὁ ἀναχωρῶν θὰ ἔχανε ὀριστικῶς τὰ κτήματά του. Φαίνεται δὲ ὅτι τὸν πανικὸν κυρίως τοὺς ἐνέπνευσε ὁ Προνοητὴς Νικόλαος Φέρρο, διότι ὁ ἀρχιναύαρχος ἀναφέρει εἰς τὴν ἐκθεσίν του ὅτι κατήρσε τὸν Προνοητὴν «διότι εἶχε τέτοιον φόβον ὥστε δὲν ἤθελε νὰ μείνῃ, ὅπως δι' ἄλλης μου θὰ σὰς γράψω». Καὶ διώρισε ἀντικαταστάτην του τὸν Νικόλαον Μάρκελον. Ὡς Contestabile δὲ διώρισε τὸν Μόρο Μπιάνκο. (Τομ. 2ος σ. 1332)

*Ἐχει συνέχεια

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑΣ

Η ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

Ἐξ ἀφορμῆς ἐνὸς βιβλίου ()

Ἰδιαιτέρως ὁμῶς θὰ συντελέσῃ εἰς ἐξοικονόμησιν χώρου καὶ χρόνου ἡ ἀρίθμηση τῶν τίτλων μὲ αὐξήσαντες ἀριθμοὺς εἰς τὸ περιθώριον. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ εἶναι δυνατόν καὶ συχνότερα νὰ παραπέμψῃς εἰς σύγγραφα ἢ σχετικὰ δημοσιεύματα καὶ πολλὰς δυσκολίας τῆς κατατάξεως νὰ αἴρῃς, ἰδίως ὅπου ἕνα δημοσίευμα ἀνήκει εἰς περισσοτέρας τῆς μιᾶς διαιρέσεως. Θὰ ἤμπορῃς τότε νὰ τὸ ἀναφέρῃς μίαν φορὰν μόνον, νὰ παραθέσῃς δὲ εἰς τὸ τέλος τῶν ἄλλων ὑποδιαίρέσεων καὶ κεφαλαίων (ὑπὸ τὸν τύπον: *Πεβλ. καὶ ἀριθ...*) τοὺς ἀριθμοὺς μόνον ἐκείνων τῶν ἔργων, ὅσα ἐνδεχόμενον εἶναι νὰ τὰ ζητήσῃ ὁ ἀναγνώστης εἰς τοῦτο τὸ κεφάλαιον καὶ ὅχι ἐκεῖ, ὅπου σὺ τὰ κατέταξες.

Π. χ. εἰς μίαν ὑποδιαίρεσιν *Ὁ Παλαμᾶς εἰς τὸ γλωσσικὸν* θὰ εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ ἔχω χρονολογικῶς ὅλα τὰ σχετικὰ περὶ τοῦ τρόπου, ποῦ ὁ ποιητὴς ἀντίκρισε τὸ ζήτημα ἢ οἱ σύγχρονοί του ἔκριναν τὴν στάσιν του. Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ δὲν πρέπει ὁ βιβλιογράφος νὰ δεικνύεται δύσκαμπτος καὶ υπερβολικὰ συνεπὴς πρὸς βλάβην τῆς εὐχρηστίας τοῦ ἔργου. Θὰ προτιμοῦσα π.χ. νὰ μὴ χωρίσῃ δύο ἢ τρεῖς σχετικὰ δημοσιεύματα περὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος ἢ τοῦ αὐτοῦ προσώπου, ἔστω καὶ ἂν χρονολογικῶς θὰ ἔπρεπε νὰ παρεμβληθοῦν ἄλλα. Δὲν πρέπει ποτὲ νὰ λησμονῇται, ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι περισσότερον πλουσία καὶ ἀπὸ τὸ τελειότερον λογικὸν κατασκευάσμα καὶ ἐπομένως κάθε ἐργασία διανοητικὴ εἶναι ζήτημα ὅχι μόνον αὐστηρᾶς λογικῆς ἀκολουθίας, ἀλλὰ καὶ τάκτ.

Ἡ ἐφαρμογὴ ὁμῶς τῆς χρονολογικῆς κατατάξεως εἰς ἕνα βιβλιογραφικὸν δημοσίευμα ἀναφερόμενον εἰς τὴν ὅλην παραγωγὴν ἐνὸς λογοτέχνου εἶναι ἀπολύτως ἀδικοιολόγητος. Ἐκεῖνο ποῦ ἐνδιαφέρει τὴν πλειονότητα τοῦλάχιστον τῶν ἀναγνωστῶν εἶναι κυρίως νὰ ἡμπορῇ ἐκ πρώτης ὥρας νὰ γνωρίζουν, ποῖα καὶ πόσα ἔγραψεν ὁ Παλαμᾶς ἢ ἐγράψαν περὶ αὐτοῦ εἰς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ ἔτος· ἀλλὰ νὰ ἡμπορῇ, ἀμέσως νὰ εὐρίσκω, πόσας συλλογὰς ποιημάτων, πόσα καὶ ποῖα πεζογραφήματα ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ συνόλῳ, ποῖα μελέται ἐγράψαν περὶ αὐτοῦ ὥς πρὸς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ ζήτημα, τίνας καὶ πόσοι μετέφρασαν ἔργα του καὶ ποῖα εἰς ξένας γλώσσας κ.λ.π. Ἐξ ἄλλου μία αὐστηρῶς χρονολογικὴ κατάταξις θὰ τοποθετήσῃ εἰς τρεῖς διάφορα μέρη ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ ἔργον π.χ. τὸν *Τάφον* μόνον διότι ἐξεδόθη εἰς τρεῖς διαφορετικὰς ἐκδόσεις, καὶ θὰ τοποθετήσῃ ἄλλου τὰς μεταφράσεις καὶ μελέτας περὶ αὐτοῦ, θὰ διασπῇ μίαν ἐπίσης καὶ τὴν αὐτὴν μελέτην, μόνον διότι συνεχίζεται εἰς δύο διαφορετικὰ καὶ συνεχῆ ἔτη πεβλ. τὴν ἐν σελ. 8 καὶ 14 μελέτην τοῦ *Πάνου Δ. Ταγκοπούλου* εἰς τὰ *Παρασχίγια*, τὴν ἐν σελ. 13 καὶ 24 καὶ 41 ὁμιλίαν τοῦ *Μ. Κουντουρά*.

Ὁργανικὴ λοιπὸν βάσις διαιρέσεως τῆς ὕλης δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι ἡ χρονολογικὴ κατάταξις, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον ἡ ἀλφαβητικὴ, ἀλλὰ ἀποκλείστικῶς μόνον ἡ *εἰδολογική*. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ αὐτῆς θὰ ἐπρότεινα τὸ ἀκόλουθον σχῆμα ποῦ ἡμπορεῖ φυσικὰ καί πρέπει νὰ τοῦτο ποιηθῇ, ἀναλόγως τοῦ πρὸς κατάταξιν ὕλικου ἢ καὶ τοῦ βιβλιογραφουμένου λογοτέχνου. 1) π.χ. δὲν θὰ πρέπει νὰ χωρισθοῦν τὰ ἐν σελ. 4 δύο ἔργα ὁ *Κωμικὸς* καὶ ἡ *Ρίμα*, τὰ ἐν

σελ 5 τρία ὄρθρι 'Ο Στίχος. Ἀνάλογον ἀνωμαλίαν προκαλεῖ καὶ ἡ ἀκάμπτως ἀλφαβητική αὐστηρά κατὰ τάξεις: π.χ. ἐν σελ. 31 ἡ ἀπάντησις τοῦ Κ. *Μπασιτᾶ* εἰς ἓνα σημεῖωμα τοῦ Κ. Δ. *Φωτίου* προτάσσεται τούτου καὶ χωρίζεται ἀπ' αὐτοῦ διὰ τριῶν ἄλλων τίτλων καὶ ἔτσι διασπῶνται τὰ λογικῶς καὶ φυσικῶς συνανήκοντα εἶναι λοιπὸν ὀργανικὴ μία τοιαύτη κατὰ τάξεις: Πολὺ ὀλιγώτερον δικαιολογημένον εἶναι ὁ χωρισμὸς τῶν ἄρθρων τοῦ Παλαμᾶ τῶν δημοσιευομένων εἰς τὰ *Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας* ἢ τὸ *Ἐλ. Βῆμα* ἢ τὴν *Μ. Ἐγκυκλοπαιδείαν* ἀπὸ τὰ εἰς τὰ ὑπόλοιπα περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας.

ΕΡΓΑ

I Εἰς αὐτοτελὴ βιβλία Α. *Ποιήματα* Β. *Δράματα* Γ. *Διηγήματα* Δ. *Κριτικά-Διδακτικά* Ε. *Μεταφράσεις*: 1) *ποιήματα* 2) *δράματα* 3) *πεζογραφήματα*.

II Εἰς περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας Α. *Ποιήματα* Β. *Λογοχνικά πεζογραφήματα* Γ. *Μελέται-ἄρθρα-λόγοι*: 1 *Κριτικά*: α) ἀρχαία ἐλληνικὴ λογοτεχνία β) *Βυζαντινὴ λογοτεχνία* γ) *νεοελληνικὴ λογοτεχνία* δ) *ξένη λογοτεχνία*. 2. *Διδακτικά* 3. *Φιλοσοφία* 4. *Ἱστορικά-Βιογραφικά* 5. *Ἐθνικά* 6. *Γλωσσικὸν Ζήτημα*. 7 *Κοινωνικά*. 8 *Παιδαγωγικά*. 9 *ἄρθρα δημοσιογραφικά*. 10 *Λόγοι πανηγυρικοί*. 11 *Διάφορα*. Δ. *Ἐπιστολαὶ-συγγραμμάτις-ἐπικάμια*. Ε. *Μεταφράσεις*: 1. *ποιήματα* 2. *πεζά*.

III. ΠΡΟΛΟΓΟΙ Εἰς βιβλία ἑξῆς.

IV. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΑ (Περιλαμβάνονται ἐδῶ ὅσα ὁ ἴδιος ὁ ποιητὴς ἐδημοσίευσε π.χ. σ. 11 29) μόνον ἢ κατὰ πρῶτον εἰς ξένην γλῶσσαν.

V. ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ Α. *Εἰς αὐτοτελὴ βιβλία* Β. *Εἰς ἀνθολογίας* Γ. *εἰς περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας*.

ΜΕΛΕΤΑΙ

I. ΣΥΛΛΟΓΑΙ ΚΑΙ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ.

II. ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΠΑΛΑΜΑ Α. *Μονογραφίαι καὶ μελέται αὐτοτελεῖς* Β. *Δημοσιεύματα γενικωτέρου ἢ ἀλλοτρίου περιεχομένου*.

III. ΕἸΔΙΚΑ Α. *Βιογραφικά* (π.χ. Θ. Βελλιανίτη σ. 5 Π. Νιρβάνα σ. 33-35). Β. *Περὶ ὀρισμένου ἔργου* Γ. *Γλῶσσα-Μέτρον* Δ. *Φιλοσοφία* Ε. *Ὁ Παλαμᾶς ὡς κριτικὸς* (π.χ. Παπαβασιλείου σελ. 25) Ζ. *Διάφορα*.

IV. ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΠΑΛΑΜΑ

V. ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΦΙΕΡΩΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ (π.χ. Ρ. Γκόλφη σ. 42, Η. Βουτιερὶδης σ. 56).

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΑ

(Ἐδῶ τὰ θέματα εἶναι πολυποίκιλα ἀναλόγως τοῦ ὕλικου. Ἄν τὸ ὕλικόν δὲν εἶναι τόσον, ὥστε ν' ἀποτελέσῃ ἰδίαν ὑποδιαίρεσιν, κατατάσσεται εἰς τὰ *Διάφορα*. Ὡς παραδείγματα ἀναφέρω ὁ Παλαμᾶς καὶ τὸ Πανεπιστήμιον Ὁ Παλαμᾶς καὶ ἡ Ἀκαδημία. Ὁ Παλαμᾶς καὶ τὸ Γλωσσικόν. Ὁ Παλαμᾶς καὶ οἱ κριτικοὶ του. Ὁ Παλαμᾶς καὶ ἡ πολιτικὴ. Ὁ Παλαμᾶς καὶ τὸ βραβεῖον Nobel. Ὁ Παλαμᾶς καὶ τὸ κοινωνικὸν ζήτημα. Τιμαὶ εἰς τὸν Παλαμᾶν. Ὁ Παλαμᾶς καὶ οἱ ξένοι. Ἡ πεντηκονταετηρίς τοῦ Παλαμᾶ. Παλαμᾶς καὶ Ψυχᾶρης. Τὸ Ταξίδι εἰς τὴν Θεσσαλονίκην. Ὁ Παλαμᾶς καὶ τὸ Μεσολόγγι. *Διάφορα κ.ἄ.*

Εἰς τὸ σχῆμα τοῦτο ἂς μεθ' ἐπιτραπὴ νὰ προσθέσω μερικὰς διασαφηνιστι-

κὰς σημειώσεις. Ὅλας τὰς περιπτώσεις, ποῦ θὰ παρουσιασθῶν εἰς ἓνα βιβλιογράφον οὔτε δύναμαι οὔτε θέλω νὰ ἐξετάσω. Τὰ περισσότερα ἀφήνονται εἰς τὴν εὐθυκρισίαν καὶ τὸ τάκτ' ἐκείνου, ὁ ὁποῖος θὰ πρέπῃ πάντοτε νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψει τοῦ τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς ἐλλείψεις τοῦ ἀναγνώστου καὶ μάλιστα τοῦ ὀλιγώτερον ἐντριβοῦς.

Αἱ βιβλιοκρισίαι πρέπει νὰ τίθενται εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν παράγραφον *ὅλαι* καὶ εἰς μικρότερα τυπογραφικὰ στοιχεῖα, τὸ πολὺ μὲ τὴν πρόταξιν ἐνὸς Κρ. ἀμέσως κάτω ἀπὸ τὴν ἀναγραφὴν ἐκάστου βιβλίου (1). Θὰ πρέπῃ νὰ προτάσσωνται αἱ βιβλιοκρισίαι μὲ ὑπογραφὴν (ἀλφαβητικῶς ἢ χρονολογικῶς ἀδιάφορον) καὶ ν' ἀκολουθοῦν αἱ ἀνώνυμοι. Προσοχὴ πρέπει νὰ καταβληθῇ νὰ μὴ ἀναγράφωνται τίτλοι ποῦ δὲν εἶναι κυρίως εἰπεῖν τίτλοι. π.χ. αἱ λέξεις *φαινόμενα καὶ πράγματα* σελ. 45.47.51 μὲ τὰς ὁποίας σχολιάζει ὁ Νουμᾶς ἐπικαίρα γεγονότα τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς ἢ *Lettres Néo grecques*, σ. 30. 40 καὶ 56, μὲ τὰς ὁποίας ὁ Ph. Lebesgue κρίνει νεοελληνικὰ λογοτεχνήματα εἰς τὸν *Mercur de France*, δὲν εἶναι τίτλος. Δὲν εἶναι ἐπίσης τίτλος ἡ ἐπανάληψις εἰς μίαν βιβλιοκρισίαν τοῦ τίτλου τ' ὁ κρινομένου ἔργου ὅπως εἰς τὸς σ. 30, 57 κλπ. ἢ σ. 59 *Red, ἐπὶ τὰ νέα βιβλία*. Γενικῶς αἱ βιβλιοκρισίαι οὐδέποτε, ἢ πολὺ σπανίως (2) ἔχουν ἰδιαίτερον τίτλον ὅτε καὶ πρέπει ν' ἀναγράφεται. Διὰ τοῦτο ἀρκεῖ ἡ ἀναγραφὴ κάτω τοῦ κρινομένου ἔργου τοῦ συγγραφέως καὶ τῆς παραπομπῆς. Ἡ οἰκονομία χώρου καὶ χρόνου θὰ εἶναι τεραστία.

Φυσικὰ εἰς τὴν παράγραφον τῶν βιβλιοκρισιῶν θὰ καταταχθῶν μόνον ἐκεῖνα τὰ δημοσιεύματα, ὅσα ἔχουν τὸν ἐπικαίρον χαρακτήρα κριτικῆς προσφάτως ἐκδοθέντος ἢ νεοεκδοθέντος ἔργου, ἐπομένως οὔτε μελέται γενικοῦ περιεχομένου, εἰς τὰς ὁποίας γίνεται εἰδικὴ ἀνάλυσις ἐνὸς ἔργου θὰ τεθῶν ἐκεῖ, οὔτε καὶ εἰδικαὶ μελέται περὶ ὀρισμένου ἔργου, ποῦ δὲν ἔχουν τὸν χαρακτήρα βιβλιοκριτικῆς ἐπικαιρότητος. Τοῦ Β. Κουζοπούλλου π.χ. ἡ μελέτη διὰ τὸν *Δωδεκάλογον* τοῦ Γύφτου, δὲν θὰ τεθῇ ὑπὸ τὴν ἀναγραφὴν τοῦ βιβλίου τούτου μαζὶ μὲ τὰς βιβλιοκρισίας, ἀλλὰ εἰς τὰς μελέτας ὁμοίως δὲν θὰ τεθῇ ἐκεῖ ἡ μελέτη τοῦ Δ. Ταγκοπούλου διὰ τὸν *Προφητικὸν* κλπ. Τὸ πολὺ ἂν τὸ κρίνῃ ὁ βιβλιογράφος ἀποφαινόμενος, ἢ μὴ εἰς τὰς βιβλιοκρισίας, ἐν τέλει, νὰ παραπέμψῃ (πρὸς βλ. εἰς ἀρ....).

Αἱ μεταφράσεις ἔργων τοῦ Παλαμᾶ εἰς ξένας γλώσσας προτιμότερον εἶναι νὰ καταταχθῶν ὅχι κατὰ γλώσσας π.χ. ἀγγλικά, γαλλικά κλπ. ἀλλὰ κατὰ ἔργα. π.χ. ὅλαι αἱ μεταφράσεις τοῦ *Τάφου* μαζὶ καὶ οὕτω καθέξης. Ἐτσι διευκολύνεται καλύτερα ὁ μελετητὴς τοῦ ἔργου καὶ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ποιητοῦ.

Ἀρχετὰς δυσκολίας θὰ συναντήσῃ ὁ βιβλιογράφος εἰς τὴν διάκρισιν μεταξὺ τῶν μελετῶν καὶ τῶν χρονολογικῶν. Ὑπάρχουν δημοσιεύματα καὶ ἄρθρα ἐπικαίρα, γραμμένα ἐξ ἀφορμῆς ὀρισμένου γεγονότος, ὅπως π.χ. ἡ πεντηκονταετηρίς, τὰ ὁποία ὁμοῦ δὲν ἔχουν ὅλως χαρακτήρα χρονολογικόν, ἀλλὰ περιέχουν καὶ ἀξιόλογα κριτικά ἢ βιογραφικὰ στοιχεῖα, ἀνήκουν ἐπομένως εἰς τὰς μελέτας. Ἐπίσης ὀρισμένοι ἐπιστολαὶ τοῦ ποιητοῦ δὲν

1) Ἡ καὶ ἐνὸς ὅπλου ποιήματος π.χ. τὸ ἄρθρον τοῦ Π. Νιρβάνα σ. 6 ἔχει τὴν θέσιν του ἀμέσως μετὰ τὸ ποίημα Ἡ δόξα στὸ Μεσολόγγι σ. 3, εἰς τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ εἶδος κριτικῆς. Πρὸς βλ. ὁμοίως τὸ ἐν σ. 14 ἄρθρον τοῦ Γ. Σπαταλά διὰ τὸ ἄρθρον τοῦ Παλαμᾶ Ὁ Κοραῆς καὶ ἡ Ρίμα. 2) Ἐξαιρέσεις Μ. Ρόδα. Ὁ Μεταφραστὴς σελ. 41.

Ἄλλοι ἐπὶ τῇ ἐκδόσει τοῦ βιβλίου τὸν Παρνασσό, χάρις στίς προσπάθειες τῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῶν ἐκδοτῶν, εἶχε ἀρκετὴν ἐπιτυχία καὶ σ' ἐμφάνισιν καὶ σὲ εἰσπράξεις. Θάρρῳ μονάχα πῶς παραβλέφθηκε ὁ κύριος σκοπὸς τῆς «ἐβδομάδας», νὰ φέρει δηλαδὴ σὲ ἐπαφὴ τὸ βιβλίον μὲ τὸ μεγάλο κοινόν, κεῖνο ποῦ δὲν ἐνδιαφέρεται, ποῦ ἀντιπαθεῖ τὸ βιβλίον. Σ' ἓνα μεγάλο γραφεῖο ποῦ ἐργάζονται πάνω ἀπὸ 30 νέοι καὶ μάλιστα μορφωμένοι, ρώτησα κείνους τίς ἡμέρες:— Πήγατε στὴν ἐκδοσὴ; Ποιὰ ἐκδοσὴ;— «Τοῦ βιβλίου καλὴ... Δὲ διαβάσατε στίς ἐφημερίδες; «Τὶ μᾶς νοιάζει μᾶς!...»

Ἡ ἐκδοσὴ δὲν εἶναι παρὰ μιὰ κραυγὴ τοῦ βιβλίου νὰ ἐνισχυθεῖ. Ἀπὸ ποιούς; Ὅχι βέβαια ἀπὸ τοὺς βιβλιοφίλους. Αὐτοὶ πέρνουν καὶ ξαναπέρνουν δέκα φορές τὴν ἡμέρα ἀπὸ τὰ βιβλιοπωλεῖα. Ἡ ἐνίσχυση πρέπει νὰ εἶναι ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ βιβλίου, ποῦ πρέπει νὰ τὸ ἀγαπήσουν. Πῶς; Μὲ τὴν προπαγάνδα. Ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ περιεχόμενον, τὸ βιβλίον δίνει ψωμὶ σὲ χιλιάδες ἀνθρώπους ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴ βιομηχανία χάρτου, σὲ χαρτοπώλες, στοιχειοθέτες, τυπογράφους, βιβλιοδέτες, βιβλιοπώλες... ἂν ὄχι στοὺς συγγραφεῖς. Μιὰ βδομάδα τὸ χρόνον ζητεῖ λοιπὸν τὸ βιβλίον ἀπὸ τὸν καθένα ν' ἀναβάλλει ἓνα του ἔξοδο, μιὰ διασκέδαση, ἐκδρομὴν, ἓνα ψῶν καὶ νὰ διαθέσει ἓνα μικρότατον ποσόν γι' αὐτό. Ἡ προπαγάνδα σ' αὐτὸ θάπρεπε τὰ τεῖνει καὶ ὄχι μόνον στὴν πρωτεύουσα ἀλλὰ καὶ στίς ἐπαρχίες. Ἐκεῖ περισσότερο. Δίνουμε τὴν πληροφορίαν πῶς στὴ Ζάκυνθο π. χ., (τὸ ἴδιον γίνεται καὶ στὰ ἄλλα νησιά) τὴ φημισμένη γιὰ τίς πλούσιες ἰδιωτικὰς τῆς βιβλιοθήκης καὶ τὴ φιλομάθειαν τῶν κατοίκων τῆς, δὲν πουλιέται πιά κανένα βιβλίον κανενὸς συγγραφέως. Καὶ κατὰ ἄλλο. Θάπρεπε τὸ Κράτος, τὰ ὑπουργεῖα, Τράπεζες, Δήμοι, σχολικὰς βιβλιοθήκες νὰ κάνουν αὐτὴ τὴ β' ομάδα ἀγορῆς ἀπὸ τὴν ἐκδοσὴν. Κι' ὅμως δὲ φάνηκαν! **Συμπέρασμα:** Χρειάζεται προπαγάνδα δραστήρια στὰ θέατρα, κινηματογράφους, δρόμο κτλ.

ΔΙΑΦΟΡΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΩΡΑΣ

ΘΕΑΤΡΟ.—Στίς θερινὰς διακοπὰς τοῦ τοῦ «Ἐθνικοῦ μας θεάτρου» ἀποφάσισε ν' ἀρχίσει περιοδεῖες στίς ἐπαρχεῖες. Φέτος πῆγε στὴν Πάτρα ὅπου εἶχε μεγάλες ἐπιτυχίες σὲ ἐκτέλεση καὶ σὲ εἰσπράξεις. Θὰ πάει καὶ στὴ Θεσσαλονίκη.

—Μὲ χαρὰ ξαναεῖδαν οἱ Ἀθηναῖοι τὴν κ. Κοτοπούλη στὸ θερινόν τοῦ θεάτρου, ὅπου στὴν «Ἀγοράστρια», ἓνα πρωτότυπον καὶ μοντέρνον ἔργον τοῦ Πασέρ, ἔδειξε ἄλλη μιὰ φορὰ τὴ θαυμαστὴν τέχνην τῆς.

—Στὸ χαριτωμένο καινούργιον θερινὸν θεατράκι τῆς κ. Ἀλίκης δόθηκε προχθὲς ἀπὸ τὴ συμπαθέστατη καλλιτέχνην ἡ πρώτη τοῦ νέου ἔργου τοῦ κ. Ξενοπούλου «Νὰ ξαναπάρῃς τὴ γυναῖκα σου». Ὁ συγγραφέας πῆρε ἓνα κοινωνικὸν θέμα, πολὺ ζωντανὸ καὶ ἐνδιαφέρον, τοὺς κινδύνους δηλαδὴ ποὺ ἀσυναίσθητα φέρνει ἡ μοντέρνα ζωὴ τῶν τωρινῶν ζευγαριῶν ποὺ παντρεύονται μὲ σκοπὸν μονάχα τὸ γλέντι. Τὸ ἔργον ἀναβιβάσθηκε μὲ ἐξαιρετικὴν ἐπιμέλεια καὶ στοργὴν καὶ εἶχεν ἀπὸ ἀποψη ἐκτελέσεως ἀρκετὴν ἐπιτυχίαν. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἔργον καθ'αυτὸ ἄρεσε γιατί ἔχει πολλὰς ἀληθείας. Θὰ μπορούσε ὅμως θαρρῶ νὰ ἦταν λιγότερον διδαχτικὸν καὶ περισσότερον ἐξυπνον καὶ δρασερὸν στοὺς διαλόγους (ὅπως τὰ ἄλλα ἔργα τοῦ συγγραφέα τοῦ Ποπολάρου). Ἰσως νὰ ἤθελε καὶ λίγη εἰρωνεία ποὺ ἀγαπᾷ ὁ κόσμος καὶ ποὺ θὰ τοῦ ἀσφάλιζε θετικὰ τὴν ἐπιτυχίαν. Ἰσως ἔπρεπε νὰ εἶναι συντομώτερον ἢ β' πράξιν καὶ νὰ λείπει ἡ τελευταία, ἀφοῦ μάλιστα τὸ φινάλε τῆς γ' κλειοῦσε τόσο καλλιτεχνικά. Ἀρκετὲς σκηνὲς τοῦ ἔργου ἦσαν ἀπλές, συγκινητικὲς, ἀριστουργηματικὲς. Σ. Μ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

ΕΥΡΙΠΙΔΗ. Ἰων-Α' ΑΝΟΥΝΤΣΙΟ. — «Ἡ κόρη τοῦ Γιόριου». Μεταφράσεις Νικολάου Ποριώτη.

Ὁ Ποριώτης ἐξακολουθεῖ τὴ σημαντικὴ μεταφραστικὴν τοῦ ἐργασίαν. Ὡς τώρα μᾶς ἔχει χαρίσει σὲ λαμπρὴ νεοελληνικὴν ἀπόδοσιν διαλεχτὰ λογοτεχνικά ἔργα. Ὁ Σοφοκλῆς, ὁ Μολιέρους, ὁ Γολδόνης, ὁ Ὀσκάρ Οὐάιλντ, ὁ Μέτερλινκ καὶ ἄλλοι μιλοῦν τὴ νεοελληνικὴν γλῶσσαν σὰν νὰ ἦταν δική τους. Ὁ Ποριώτης ἀκολουθεῖ τὴ μεγάλη μεταφραστικὴ παράδοσιν τῆς Ἑλληνιστικῆς Σχολῆς, καὶ τ' ὄνομα τοῦ μπορεῖ νὰ τοποθετηθεῖ, ὅστερ' ἀπὸ τὰ ὀνόματα τοῦ Πολυλά, τοῦ Καλοσγούρου, τοῦ Γλαύκου Πόντιου, τοῦ Μαβίλη καὶ τοῦ Θεοτόκη. Καὶ τὰ δύο τελευταῖα βιβλία του, ὁ «Ἰων» καὶ «Ἡ κόρη τοῦ Γιόριου», μᾶς πείθουν πῶς μπορεῖ νὰ σταθεῖ ἀφοῦ στὴ συντροφίαν τῶν.

Στὸν «Ἰωνα» ὁ Ποριώτης κατορθώνει μὲ ὅλην τὴν ἀδολὴ δημοτικὴν γλῶσσαν νὰ διατηρεῖ τὴν ἀρχαιοπρέπεια τοῦ κειμένου. Δὲν διστάζει νὰ μεταχειριστεῖ λέξεις ποὺ δικαιούνται νὰ πολιτογραφηθοῦν στὸν ἀπλὸν προφορικὸν λόγον τοῦ λαοῦ, π. χ. χρησιμῶδες, χρυσόλογον, πυλῶνες, ἀνυδρὴ, κίσις, ἀργυρόκονκλα, καλλιπλέφαρον φέγγος, ἐκδεδετο, ἀγροίκους ξένους, σκῆπτρον κραταῖον, νὰ τὴν ἐλκύσω, γεινήτορες, σπονδές, πολύνητος θεός, πηγὲς καλλιχόρες, ἰσόμοιρα τέχνα, πλέθρον, ἰκέτης, πυρὰ, εὐλογον, φερώνυμος.

Τὸ πλούτισμα ἀπὸ τῆς δημοτικῆς θὰ ἔκανε τὸν Πολυλὰ ν' ἀναγαλλιάσει, ἀλλὰ ποτὲ δὲν θὰ τὸ ἀποτολμοῦσε ὁ Πάλλης καὶ ὁ Ἐφταλιώτης, μήτε θὰ μπορούσε νὰ τὸ ἐγκρίνει ὁ Ψυχάρης. Ὁ Ποριώτης ὅμως ἀκολουθεῖ μὲ τὸ σταθερὸ λογοτεχνικὸν τοῦ ἔστιχτο τὴν ἑλληνιστικὴν παράδοσιν καὶ νοιόθει.

ποῖα στοιχεῖα ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸ γλωσσικὸ θησαυρὸ εἶναι βιώσιμα καὶ μπορεῖ νὰ τὰ δεχτεῖ ἡ σημερινὴ γλωσσικὴ δι' ἡμῶν φωνή.

Ἡ Κόρη τοῦ Γιόριου δημοσιέβεται ὁλόκληρη στὸ πρῶτο φυλλάδιο τοῦ δέμηνου θεατρικοῦ περιοδικοῦ *Θυμέλη* ποῦ ἀρχίζει νὰ ἐκδίδει, ὁ Ποριώτης σκοπεύοντας νὰ μᾶς δώσει ὅλες τὶς μεταφράσεις τοῦ θεατρικῶν ἔργων.

Ὁ μεταφραστὴς τῆς Κόρης τοῦ Γιόριου εἶχε νὰ παλέψει μὲ τὸν ἰταλικὸ στίχο τοῦ Δανούντσιου ποῦ ἐστάθηκε ὁ μεγαλύτερος σπάταλος τοῦ γλωσσικοῦ θησαυροφυλακείου τῆς Ἰταλίας. Καὶ ἡ προσπάθεια ἀφτῆ μᾶς δείχνει μίαν ἀκόμη φορὰ, πὼς ὁ Ποριώτης ξέρει νὰ σέρνει σκιάβα του τὴ δημοτικὴ μας γλῶσσα γιὰ νὰ τὴν στεφανώσῃ βασιλίτσα καὶ νὰ τὴν καθίσει στὸν ἴδιον θρόνον τῆς Ἰταλικῆς γλώσσας πλουτισμένης καὶ ἐξεβγενισμένης ἀπὸ τὰ ἔργα τῶσων μεγάλων ποιητῶν. Ξαναδημοσιέβουμε λίγους στίχους ἐδῶ:

— *Ὁ θεὸς τὴν ψυχούλα του ἄς πάρει!*
Τὴν οὐράνια γαλήνη ἄς τῆς δώσει!
Ἀχ! ἐσὺ μοῦ ξεστόμισες τόρα
στοῦ νεκροῦ τὴν ψυχὴν μὴ βλαστήμια.
Ποῦ νὰ πέσουν τὰ λόγια σου ἀπάνω σου
πάλι, σὰν ἀντικρίσεις τὸ Χάρο!

Ὅλο τὸ ἔργο εἶναι ἀποδομένο μὲ ἀξιοθάμαστη δύναμη, καὶ ἡ φράση ῥεεὶ σὰν ἀπὸ φυσικὴ πηγὴ, μὲ τοὺς ρυθμοὺς τοῦ πρωτοτύπου.

— *Τί ζητᾷς ἀπὸ μένα; Ἐσὺ πρόφτασες*
καθὼς ἔμπαινε ὁ Χάρος ἐδῶ·
κι' ἀφτὸς μέριασε, ἐσὺ νὰ περάσεις
ὅμως ἔμεινε μέσα κι' ἀφτὸς.

Ἡ μετάφραση ἀφτῆ εἶναι πραγματικὸ ἀπόκτημα γιὰ τὴ φιλολογία μας.

M. Σ.

ΜΑΡΚΟΥ ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΥ. «Δεκάστιχα καὶ Βιλανέλες» [ποιήματα]

Ἐκδοτικὸς Οἶκος Πέτρου Δημητράκου. 1933.

Τὰ «Δεκάστιχα καὶ Βιλανέλες» εἶναι τὸ «λυρικὸν ἰντερμέτζο» τοῦ κ. Τσιριμώκου. Εἶναι τὸ λυρικὸ διάλειμμα τῆς ποιητικῆς του ἐργασίας—μὴ στάση, ἕνας σταθμὸς, μὴ ἀνάπαυλα εἶναι τούτη ἡ σιγὰ ἀπὸ ἐκατὸ περίπου ἐπιγράμματα,—ἀνάμεσα σὲ τρεῖς πρῶτες τοῦ συλλογῆς ποῦ ἔχουν ἐκδοθῇ ὡς τώρα, καὶ στὴν πέμπτη ποῦ θὰ ἐκδοθῇ σὲ λίγον καιρὸ. Σύμφωνα εἶναι σὲ τοῦτο καὶ ὅσοι ὡς τώρα ἔγραψαν κριτικὰς γιὰ τὰ «Δεκάστιχα καὶ Βιλανέλες». Ἄλλος τὰ εἶπε «τραγούδια»—σωστά, τραγούδια μὲ τὸ λυρισμὸ τους, τὸν πανταχοῦ παρόντα—στὸ μέτρο, στὸ θέμα, στὴν εἰκόνα, στὴ σκέψη· ἄλλος τὰ εἶπε «πολύχρωμες πεταλοῦδες», μὲ τὴν ἐλαφρότητα, τὴ χάρη καὶ συγχρόνως τὴ σημασίαν καὶ τὸ νόημα τῶν ἐφήμερων τούτων πραγμάτων...

Ἡ φιλοσοφία, τὸ αἶσθημα καὶ ἡ φαντασία τοῦ ποιητοῦ εἶναι οἱ ἴδιες, οἱ γνώριμὲς μᾶς ἀπὸ τὰ πρῶτα του βιβλία. Ἰδεαλισμὸς καὶ ἀπαισιοδοξία. Τρυφερότητα καὶ ἀμφιβολία. Ζωηρότητα καὶ φυσιοκρατία. Διαφέρει ὅμως ἡ μορφή. Ὅλ' αὐτὰ τὰ συστατικὰ ὁ ποιητὴς τῶν μόχθησε τώρα νὰ γίνουν ποιήματα,—παρὰ *τραγούδια*, νὰ μὴ γίνουν ὠδὲς, παρὰ *ἐπιγράμματα*—ἁπλά, λιγόλογα, φευγαλέα, εὐστροφα ἐπιγράμματα ποῦ διαβάζονται ὅλα σὲ λίγη ὥρα, ἀκοῦα εὐχάριστα, γιὰ πολλοὺς ἀσυλόγιστα. Ναὶ ὁ κ. Τσιριμώκος ἀπὸ ἔκαμε: ἔβαλε τὸ περιεχόμενον νὰ παίξῃ μὲ τὴ μορφή. Στὸ ἀμετάκλητο,

στὸ ἀμετάκλητο περιεχόμενον τοῦ, τὸ συνήθως βαρὺ καὶ πικρὸ, ἔστησε παιγνίδια—φόρμες ποιητικῆς, σχέδια, σχήματα, ἐμπόδια, γυμνάσματα... Γυμνάσματα ἔντεχνα, ποῦ ἡ δύναμη πρέπει νὰ γίνῃ χάρις, ποῦ ὁ κίνδυνος πρέπει νὰ γίνῃ «φιοριτούρα», ὁ πόνος χαμόγελο. Ἐνα εἶδος études, σὰν ἐκεῖνες τὶς μουσικῆς—ὁ τετρασύνλλαβος, ὁ πεντασύνλλαβος, ὁ ἑξασύνλλαβος, ὡς τὸν δεκατρισύνλλαβο,—ὁ ἱαμβος, ὁ τροχαῖος ὁ ἀνάπαιστος, ὁ ἀμφίβραχος, ὅλες οἱ συλλαβικῆς ποσότητες, ὅλα τὰ τονικά μέτρα, καὶ οἱ παρατονισμοὶ τους.—Ἄλλ' ὡς ἐδῶ. Τὰ παραπέρα εἶναι πειθαρχία, τάξη, συμμετρία, νόμος. Νὰ μὴ φαντασθῇ κανεὶς, ὅτι δεκάστιχο σημαίνει δέκα στίχοι στὴ σειρά καὶ τίποτ' ἄλλο πὺδ πολὺ. Τὸ δεκάστιχο εἶναι τὸ γαλλικὸ dizain. Οἱ δέκα στίχοι τοῦ πρέπει πρῶτα-πρῶτα νὰ ἔχουν ὁμοιοκαταληξίαι. Πρέπει ἔπειτα νὰ ἔχουν μόνο τρεῖς ὁμοιοκαταληξίαι. Πρέπει τέλος αὐτῆς οἱ ὁμοιοκαταληξίαι νὰ ῥαχώνται μὲ τέτοια σειρά: *αββααγγδγ*. Κανένα *δεκάστιχο* δὲν ἐλευθεριάζει. Καὶ δὲν πιστεύω ὅλ' αὐτὰ τὰ στιχουργικὰ νὰ εἶναι εὐκόλα... Ἄν ἦταν, θὰ στιχουργοῦσαν ἔτσι πολλὰ. Συνήθως λέγουν ὅτι αὐτοὶ οἱ περιορισμοὶ δεσμεύουν τὴν ἔκφραση τῆς οὐσίας... Μὰ περὶ αὐτοῦ πρόκειται! Νὰ γίνουν τόσο φυσικοί, ποῦ νὰ μὴ τὴ δεσμεύουν, νὰ γίνουν τόσο ἀνετοί, ποῦ νὰ μὴ τὴν κουράζουν. Δὲ θὰ συνιστοῦσε ἴσως κανεὶς νὰ γενικευθῇ σήμερα ἡ καλλιέργεια τῆς forme fixe. Ἄλλ' ὅπου τὴ βρίσκει ἑτοιμὴ, καλλιεργημένη, σωστή, πρέπει νὰ τὴν ἀναγνωρίζῃ! Θὰ μείνῃ πάντα τὸ τέλειον ἔνδυμα τῶν ἐπιγραμμάτων—ὅπως ἐδῶ, στὰ Δεκάστιχα.

Κ' ἡ *βιλανέλλα* καὶ ἡ *μπαλλάντα* εἶναι, τὸ ἴδιο, ὀνόματα στιχουργικῶν σχηματισμῶν. Αὐτῆς εἶναι ὅμως εἶδη δυσκολώτερα, γιατί ἐδῶ ὁ ποιητὴς ὄχι μόνον τὸν περιορισμὸ τῆς ὁμοιοκαταληξίας ἔχει (δυσὸς ὅλες—ὅλες ἐπιτρέπονται ὁμοιοκαταληξίαι γιὰ τοὺς δεκατρεῖς στίχους τῆς βιλανέλλας καὶ τρεῖς γιὰ τοὺς εἰκοσιοχτὼ στίχους τῆς μπαλλάντας), μὰ καὶ τὸν περιορισμὸ τῆς ἐπωδοῦ: δηλαδὴ ὁλόκληροι αὐτοῦσιν στίχοι—δυσὸ τοῦλάχιστο,—πρέπει νὰ ῥαχθῶν πάλι, καὶ νὰ ξανάρθουν, καὶ νὰ ξανάρθουν καθὼς προχωροῦν οἱ ἄλλοι, νὰ ξανάρθουν μὲ κάποιο νόημα βέβαια, μὲ κάποια θέση, καὶ ὄχι ἀτίλως καὶ ὡς ἔτυχε».

Ὁ κ. Τσιριμώκος εἶναι σ' αὐτὰ μεθότης τοῦ Μπανβίλ καὶ τῆς Στιχουργίστου. Ἀγάπησε ἀπὸ νέος τὴν ὥρα καὶ κατασκευὴ τοῦ στίχου, τὴν πλαστικὴν τοῦ κατασκευῆ. Στὴ «Στιχουργικὴ» τοῦ κ. Βουτιερίδη τὰ ἑλληνικὰ παραδείγματα γιὰ τὰ περίτεχνα αὐτὰ συστήματα εἶναι παρμένα ἀπὸ παλιὰ ἀνέκδοτα ποιήματα τοῦ κ. Τσιριμώκου, νομίζω ὅτι δὲν ὑπάρχουν σὲ καμμιὰ του συλλογῆ.

Στὸ περιεχόμενον τοῦ βιβλίου, καθὼς καὶ τὸ εἶπαμε παραπάνω, νεότερα στοιχεῖα βρίσκει κανεὶς ὀλίγα. Ὑπάρχει, κάτω ἀπ' ὅλα σχεδὸν τὰ δεκάστιχα, ἕνα κατακάθι πικρὸ, ἕνα «ὄχι», μὴ διάσταση ἀνάμεσα στὴ μορφή καὶ στὴν οὐσία, μὴ αἰώνια ἐπιστροφή στὸ μόνιμο ἀπαισιόδοξο νόημα. Κατὰ τὰ φωτεινὰ, τὰ μακάρια, τὰ γλυκερά, τὰ ἡρεμα, μόνον γιὰ λίγο γέρνει ὁ ποιητὴς,—ἔπειτα ξαναπέφτει ἀπὸ τὴν πλευρά του, ἡ μαντεύει πὼς εἶναι ἑτοιμὸς νὰ ξαναπέσῃ. Ἡ ἐσωτερικὴ του προσαρμογὴ πρὸς ὅσα λέγει γιὰ μὴ στιγμὴ—γιὰ ὅσο βαστοῦν δέκα στίχοι,—δὲν βαστᾷ πὺδ πολὺ, ἀπ' ὅσο μὴ ἀπάτη.

Σημειῶνω κάπου κάποια καινούργια ἴσως σημεία: τ' ἀντικειμενικὰ δεκάστιχα εἶναι καὶ αὐτὰ ἀρκετά, *ἀν θέλῃ κανεὶς* νὰ τὰ συγκρίνῃ μὲ τὰ ὑποκειμενικὰ. Προσπαθεῖ δηλαδὴ ὁ ποιητὴς νὰ προσέξῃ κάποτε καὶ τ' ἀντικείμενα ὄχι ὅπως αὐτὸς τὰ βλέπει, μὰ ὅπως αὐτὰ εἶναι,—ὅπως φαίνεται νὰ εἶναι, ὅπως μορεῖ νὰ εἶναι. Σημαδὶ τοῦτο φιλοσοφικῆς ἀμφ

βολίας: νὰ εἶναι τάχα ὅλη ἡ μοῖρα τῶν ἀνθρωπίνων «ἀσβολερὴ καὶ μόρσιμη», ἢ μήπως εἶναι μόνο ἡ προσωπικὴ μας ἀντίληψί της; — Μὰ ὅλ' αὐτὰ εἰν' ἐξαιρέσεις. Πρέπει νὰ πολυπραγμονῇ κανεὶς, γιὰ νὰ τὰ βρῇ. Λιγοστὰ στὸν ἀριθμὸ, εἶναι ἰδίως ἀδύναμα καὶ στήν πνοή. Ὅταν ἔλθουν οἱ πολυσύλλαβοι ρυθμοὶ τοῦ τελευταίου μέρους τῶν δεκαστίχων, τὰ ἐκμηδενίζουν, τὰ φανίζουν. Φωνὲς ἐδῶ γοερές, λόγια σκληρά, λόγια γυμνά, ὅπου αἰσθάνεται κανεὶς ὅτι κάθε παραμυθία εἶναι μάταιη:

«Μὰ μὴ μοῦ πῆς νὰ λησμονήσω!
Γιατί, κι' ἂν δὲ βολῇ νὰ ζήσω,
θὰ μὲ δῆς νὰ πασκίζω ποῦ καὶ ποῦ
σὰ ζωντανὸς νὰ περπατήσω.
Παῖδάκι μου, λυπήσου τὸν Παπποῦ!»

ΤΕΛΛΟΣ ΑΓΡΑΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

(Κρίνουμε ἀπ' ὅσα λαβαίνουμε δυὸ ἀντίτυπα)

- Μάρκου Τσιριμώκου: «Δεκάστιχα καὶ βιλανέλες». (Ἀθήνα 1933).
- Ι. Μ. Παναγιωτοπούλου: «Λυρικά σχέδια». (Ἀθήνα 1933), δρ. 25.
- Νικ. Β. Τωμαδάκη: «Διορθωτικὰ εἰς τὸν κρητικὸν πόλεμον τοῦ Τζάνε». (Χανιά 1933).
- Πέτρου Σπανδωνίδη: «Ἀβέβαια πράματα καὶ ἄλλα διηγήματα». (Θεσσαλονίκη 1933).
- Κώστα Θρακιώτη: «Στὸν ἐλεύθερο δρόμο». (Ἀθήνα 1933).
- Νικ. Β. Τωμαδάκη: «Γενικὴ κεφαλαιώδης καταγραφὴ τῶν ἐν τῷ ἱστορικῷ ἀρχεῖῳ Κρήτης ἀρχείων καὶ ἀντικειμένων Μουσείου». (Χανιά 1933).
- Myrtille: «Son amie grecque» avec une préface de Costis Palamas. (Poesies). (Athenes 1932).
- Γ. Σ. Δούρα: «Τραγούδια τῆς Σιών».
- Ν. Β. Τωμαδάκη: «Ἡ ἔμμορφη βοσκοπούλα—κρητικὸν ἐπικολυρικὸν ποίημα ἀγνώστου ποιητοῦ». (Χανιά 1933).
- Γιάννη Σκαρίμπα: «Τὸ θεῖο τραγί» (μυθιστόρημα). (Ἀθήνα, 1933), δρχ. 40.
- Δημ. Πελεκάση: «Βυζαντινοὶ Ἀγιογράφοι». Τεχνοκριτικὴ ἐπὶ τῶν ἔργων τοῦ Κρητὸς Ἡλίου Μόσχου (1649—1684). (Ἀθήνη, 1933), δρχ. 50.
- Νικ. Ποριώτη (μετάφρ.): «Ἡ κόρη τοῦ Γιόριου». (Δ' Ἀννούτσιο). (Περιοδ. «Ἡ Θυμέλη», 1933, δρ. 10).

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

— Στὸ Messenger d' Athènes: Folklore zacynthien: «Les feux de la st. jean»—«Les legendes des mois.— La colonne d' or d' alonaris»—«Le roi Theristis». — «Le Roi Aout». — Τῆς κ. Μαριέττας Μινώτου. — Ἐπίσης «Clergé de Byzance». — «L' igrorance il y a cent ans. Les premiers écoles». — «En marge de notre histoire». — «Athènes sous les catalans». — «Medecins du vieux temps» τοῦ Κ. Καιροφύλα. — Ἐπίσης: «Un grec chez les moscovites.

Maximos l' Hagiorite» τοῦ κ. Θ. Βελλιανίτη. — «Capodistria et le philhellénisme en Suisse» — La grèce a Rome. L' hypogée pythagoricien et Sappho» τοῦ κ. Frank Choisy. — «la nouvelle collection archeologique de m. M. Vlastos» τοῦ κ. Φιλαδελφέως.

— Στὸ περιοδικὸ «*Ρυθμός*» (Πειραιῶς) ἐξακολουθεῖ ἡ Σολωμικὴ βιβλιογραφία τοῦ κ. Ν. Τωμαδάκη.

— Στὸ «*Νεολόγος*» (Πατρῶν): «Παλιὰ Πάτρα» — «Τὰ πρῶτα χρόνια τοῦ ποιητοῦ τῆς Γαλάτειας» — «Δημ. Βυζάντιος» τοῦ Μακ. Ἀθαν. — Ἐπίσης «Πιτρινὰ παρὰ λίαν κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα καὶ τὴν Ἑλλ. Ἐπανάστασιν».

— Στὸ «*Κερκυραϊκὸν Βῆμα*» τακτικὰ χρονογραφήματα τῆς κ. Εἰρ. Δενδρινού. Ἐπίσης, «Κερκυραϊκὰ πνευματικὰ προβλήματα» — «Γύρω ἀπὸ τὸν Κ. Θεοτόκην» — Ἐνδιαφέρουσα ἐπιστολὴ τῆς κ. Ἐλένης—Θεοτόκη. Παρασκευοπούλου γιὰ τὴν οἰκογενειακὴ ζωὴ τοῦ Κ. Θεοτόκη.

— Στὴν «*Ἀλήθεια*» (Κερκύρας) 29 Ἰουν. πολὺ ἐνδιαφέρον ἱστορικὸ σημεῖωμα. «Ἡ ἐταιρία τῶν ἐν Κερκύρα φιλομαθῶν». — «Διὰ νὰ γνωρίσουμε τὸν Κονεμένο» «Ἰωάν. Καποδίστριας, τοῦ κ. Δ. Δάση».

Πολὺ ἐνδιαφέρον καὶ τὸ φύλλο τῆς 20 Μαΐου τ' ἀφιερωμένο στὸν Καποδίστρια: Ἰωάν. Καποδίστριας καὶ τὸ ἐκπαιδευτικὸν καὶ μορφωτικὸν τοῦ ἔργου τοῦ κ. Κ. Ζέγγελι. «Ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς Κερκύρας», «Ἡ Ἐνωσις». — Στὶς 27 Μαΐου: «Ὁ ἐθνικὸς μας ὕμνος Τὸ μουσικὸν χειρόγραφον τοῦ Μαντζάρου».

— Στὴν «*Πρόδο*» (Ζακύνθου): »Ἐπὶ τῆς ἐνώσεως Ἑπτανήσου» ἐξ ἀνεκδότου ἱστορικοῦ σημειώματος τοῦ κ. Α. Χ. Ζώη. — Ἐξακολουθοῦν περιγραφὰς τῆς ζωῆς τῶν χωρικῶν ἀπὸ τὸν κ. Ν. Βερόκο.

— Στὴν «Ἑλλ. Ἐπιθεώρηση (Μάιος)» ἐν ὥραϊο ἄρθρῳ τοῦ Ναπ. Λαπαθιώτη γιὰ τὸ Σικελιανό. — Ἐξακολουθεῖ ἡ ἱστορία τῆς Ζακύνθου ἀπὸ τὸν κ. Π. Χριστόπουλο.

— Στὴν «*Κέρκυρα*» 21 Ἰουν. (Κερκύρας) διαμαρτυρία τοῦ κ. Θεοδ. Μακρῆ γιὰ τὴν πρόθεσιν τῆς Κυβέρνησης νὰ στεγάσῃ στὸ ὥραϊο κτίριον τῆς Δημοσίας Βιβλιοθήκης Κερκύρας δημόσιες ὑπηρεσίαι! — Ἐπίσης: «Ὁ Μουσικοῦ» — «Ἐξετάσεις τοῦ Α καὶ Δ. Βαλαωρίτου καὶ Ν. Βούλγαρη».

— Στὴν «*Πρωΐα*»: «Στρατόλαος—ἐπαναστατικὸ δίκαιο». — «Ποῖος ἔκαψε τὰ Ζαῖμάκια» — «Ἀπαγωγή» τοῦ Γιάννη Βλαχογιάννη. — Ἐπίσης: «Ἐπαναστάτες», «Γραικύλοι» τοῦ Φ. Πολίτη. — Ἀνταποκρίσεις ἀπὸ τὴν Τήνη καὶ Μήκονο τοῦ κ. Γ. Πράτσια. — «Ἡ Σαπφὼ διὰ μέσου τῶν αἰώνων» τῆς κ. Νίτσας Καραϊσκάκη.

— Στὸ «*Σήμερα*» (6): «Ὁ Διον. Σολωμὸς ὡς ἀνθρωπιστὴς καὶ ὡς λυρικός» τοῦ Φ. Μιχαλόπουλου.

— Στὸ «*Ἐλεύθερο Βῆμα*»: «Ἡ Σαπφὼ καὶ τὸ μυστήριον τῆς ὑπάρξεώς της» τοῦ κ. Νικ. Σεγκυρ. — (Ἐπισκοποπούλου). «Αἱ ἐρωτικαὶ περιπέτειαι τοῦ Βύρωνος». — Σειρὰ περιγραφῶν ἀπὸ τὴν Ἰσπανία τοῦ κ. Σπ. Μελά.

— Στὴν «*Καθημερινή*» «Ἡ Φανερωμένη τῆς Σαλαμίνας» τοῦ κ. Ν. Καλογεροπούλου.

— Στὸν «*Νέο Κόσμος*»: Παλιὰς Φυσιολογίαις «Μ. Μητσάκης» — Α. Παπαδιαμάντης — «Ὁ Κοδινάκης» — «Ὁ Καμπύσης» — «Περικλῆς Γιαγούπουλος» — Τοῦ κ. Ἀρίστου Καμπάνη. — «Στὸν φτωχικὸ τάφο τοῦ τελευταίου τῶν Παλαιολόγων» τοῦ κ. Χρ. Ἀγγελομάτη. — «Ἡ δίχη τοῦ Κολοκοτρώνη».

— Στὰ «*Ἀθηναϊκὰ Νέα*» χρονογραφήματα τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου. — Στὶς 2 Ἰουνίου ἐνδιαφέρον ἄρθρον τοῦ ἰδιοῦ «Ἡδική» γιὰ τὴν κινήματογραφίαν τοῦ «Κακοῦ Δρόμου».

—Στὴ «Βραδυῇ» τῆς 23 Μαΐου ὁ κ. Σκίπης γράφει τὰ ἑξῆς γιὰ τὴν ἐπέτειο τῆς Ἑνώσεως τῆς Ἑπτανήσου: «Εἶνε τὸ ἐξηκοστὸ ἔνατο ἔτος τῆς ἐνώσεώς της μετὰ τὴν Ἑλλάδα. Τὶ τρικυμειώδης μοῖρα καὶ τί διάφορη καθενὸς τμηματος τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τμημα καὶ ἡ Ἑπτάνησος ξεχωριστό, ὑπῆρξε πρὸ τυχερὸ ἀπὸ τὰ ἄλλα, γιατί ὅπως λέγει ἓνα ἐκλεκτὸ παιδί της, ὁ Ἀνδρέας Κάλβος, δὲν ἐγνώρισε: «Ποτὲ τὴν σκληρὴν μάστιγα, ἐχθρῶν τυράννων». Ἀπεναντίας μάλιστα. Κάτω ἀπὸ τὴ φιλελευθερὴ πολιτεία τῶν Ἀγγλῶν καὶ λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς της θέσεως ἡ Ἑπτάνησος ἔζησε μιὰ δική της ζωὴ καὶ ἔγινε ἡ πηγὴ τῆς πνευματικῆς Ἑλλάδος. Γιατί, ὅπως οἱ πόλεμοι καὶ οἱ ἐπαναστάσεις ἀναδεικνύουν τοὺς μεγάλους ἀντιπροσώπους τοῦ πνεύματος καὶ τῶν τεχνῶν. Πλάϊ στοὺς Κολοκοτρώνηδες καὶ Μπουτσαράιους, τοὺς Καραϊσκάκηδες καὶ τοὺς Κανάρηδες ποὺ ἐγέννησεν ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις, ἡ Ἑπτάνησος ἔδωκε τὸν Καποδίστρια, τὸ μεγάλο καὶ ἄτυχο κυβερνήτη καὶ μαζὺ ὁλόκληρη πλειάδα ποιητῶν, φιλολόγων, ιστορικῶν, κριτικῶν καὶ καλλιτεχνῶν, τῶν ὁποίων οἱ συνεχιστὰι ἐξοῦσαν ὡς τὰ χθὲς καὶ μερικοὶ ζοῦν ἀκόμη μεταξύ μας. Δὲν εἶνε ἓνας καὶ δύο· εἶνε πάμπολλοι. Ὁ Σολωμός, ὁ Κάλβος, ὁ Βραῦλας, ὁ Μουστοξύδης, ὁ Βαλαωρίτης, ὁ Πολυλάς, ὁ Μαρκοράς, ὁ Τυπάλδος, ὁ Λασκαράτος, ὁ Καλοσγούρος, ὁ Μαβίλης, ὁ Στέφανος Μαρτζώκης, ὁ Ντίνος Θεοτόκης, ὁ Ξενοπούλος, ὁ Σικελιανός, ὁ Μαρίνος Σιγοῦρος καὶ ἄλλοι.

Τὸ τί ὀφείλει ἡ Ἑλλάς στὴν Ἑπτάνησο δὲν εἶνε εὐκόλο νὰ τὸ ἀναπτύξῃ κανεὶς σ' ἓνα χρονογράφημα. Ἄν ἔχωμε κάποια λογοτεχνία, τὴ χρωστάμε κατὰ μέγα μέρος στοὺς Ἑπτανήσιους. Ἄν δὲν ὑπῆρχε Σολωμός, λ. χ. ποῖος ξέρει σὲ ποῖο σημεῖο θὰ βρισκότουν ἡ ποιήσεις μας. Ἴσως στὴν ποίησι τοῦ «εἶχεν εἰς τὰ στήθη της ἡ κόρη μὴ καρδίαν!» Ἡ ἔκδοσις ὅμως τῶν ἔργων τοῦ ποιητοῦ τοῦ «Ὑμνου τῆς Ἐλευθερίας» μετὰ τὰ φωτεινὰ ἐκείνα προλεγόμενα τοῦ Πολυλά, οἱ εὐσυνείδητες μεταφράσεις τῶν τελευταίων ἀρχαίων καὶ ξένων ἀριστουργημάτων, ὅπως τῆς Ὀδυσσεΐας τοῦ Ὀμήρου ἢ τῆς «Τρικυμίας» καὶ τοῦ «Ἀμλέτου», τοῦ Σαίξπηρ, ἢ ἐμφάνησις τοῦ Ἀριστοτέλη Βαλαωρίτη μετὰ τὴν αὐθόρμητη ὁμηρίζουσα μοῦσα του, ἔκαναν μερικοὺς νέους τῶν Ἀθηνῶν νὰ στρέψουν τὰ βλέμματά τους πρὸς τὴν Ἑπτάνησο καὶ ν' ἀνακαλύψουν τοὺς θησαυροὺς της.

— Στὶς «Μοῖσες» (Ζακύνθου) διαβάζομε πῶς ἀρχίζει ἡ κατὰ τεύχη ἔκδοσις τῆς ἱστορίας τῆς Ζακύνθου τοῦ κ. Α. Ζώη. (300 σελ. 50 δρ.). Μετὰ ἀνυπομονησίαν περιμένουν οἱ φίλοι τῆς ἱστορίας τὸ ἔργο γιὰ τὸ ὁποῖο ὁ κ. Ζώης ἐργάσθηκε μετὰ αὐτοθυσίαν γιὰ χρόνια.

— Στὴ «Νέα Ἑστία» πολὺ ἐνδιαφέροντα τὰ ἄρθρα τοῦ κ. Δημαρά. «Ἡ κίνησις τῶν ιδεῶν». — Ἐπίσης ἡ ἐπιστολὴ τοῦ κ. Πέτρου βλαστοῦ. — Τὸ τεῦχος τῆς 15 Ἰουλίου, ἐξαιρετικὰ ἐνδιαφέρον, ἀφιερωμένο στὸν Καβάφη, μετὰ ἀναδημοσίευσιν τῶν καλυτέρων καὶ δυσσεύρετων ποιημάτων του καὶ σχετικὰς γιὰ τὸ ἔργο του μελέτης.

— Στὰ «φιλολογικὰ περίεργα» τῆς «Θυμῆς»: «Ὁ Κάλβος χωρὶς χαρμωδιά» ἀπάντησις τοῦ κ. Ποριώτη στὴν ἐπιστολὴ τοῦ κ. Βλαστοῦ στὴ «Ν. Ἑστία», ποὺ ἀναφέραμε πρὸ πάντων.

— Στὸ «Mondo classico»: «L' origine del verso recitativo della tragedia geeca». — Ἐπίσης (σ. 58) ὁ κ. C. Brighenti γράφει γιὰ τὸ ἄρθρον τοῦ κ. Καροφύλα στὴ «Ν. Ἑστία». «Ὁ Τάφος τοῦ Ὀμήρου».

— Στὴν «Ἑστία»: «Θῦμα τῆς ἑλληνομαθείας» — «Βόμβα ὡς γαμήλιο» — «Πηγὴ ἀπομνημονευμάτων» — «Κοζόκες, φέσια, μπόλιες, καὶ ἄλλα» — «Ποιητικὰ σημεῖα τοῦ κ. Α. Γατοπούλου». — Ἐπίσης ὡραία ἄρθρα τοῦ κ. Γατοπούλου, Δαμβέργη, Σκίπη. — Ἐπίσης «Ζὰν Μωρεὰς καὶ Σουλβαίν».

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

Ἡ πρώτη

Ἀγγλικὴ Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρεία ΠΥΡΟΣ

Ἐργαζομένη ἀπὸ τοῦ 1720 μετὰ Κεφάλαια ἰδικά της

Λίρας 18.000.000

Πράκτωρ ἐν Ζακύνθῳ Α. Β. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικὰ καὶ Ἀποθεματικὰ Δρχ. 1.205.000.000.—

Καταθέσεις (τῇ 31η Δεκεμβρίου 1932) » 7.841.000.000.—

Κεντρικὸν Κατάστημα Ἐν Ἀθήναις

Ῥποκαταστήματα εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα

Ῥποκαταστήματα καὶ πρακτορεῖα ἐν Αἰγύπτῳ:

Κάϊρον, Ἀλεξάνδρεια Ζαγαζίκι

Ἀνταποκριταὶ εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ ἐξωτερικοῦ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς ἐργασίας εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντος ὁρους. Δέχεται καταθέσεις (εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμία καὶ ταμιευτηρίον) εἰς δραχμὰς καὶ ξένα νομίσματα μετὰ λίαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.

HELLENIC BANK TRUST COMPANY NEW YORK, 51 MAIDEN LANE

Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, συμφώνως μετὰ τοὺς νόμους τῆς Πολιτείας τῆς Νέας Ὑόρκης, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων.

Κεφάλαια ὁλοσχερῶς καταβεβλημένα \$1.500.000.

Παγκλοφόρητα ή πρώτη φυλλάδα του
ΦΡΑΝΤΣΕΖΟΡΩΜΑΙΪΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
ΤΟΥ ΜΙΣΣΙΡ

Με πρόλογο του

ΛΟΥΗ ΤΟΥ ΡΟΥΣΣΕΛ

Καθηγητή της 'Ελληνικής (ισχυίας και νέας)
από Πανεπιστήμιου του Montpellier

Είναι το πρώτο και μοναδικό Λεξικό της έθνικής
γλώσσας.

Είναι το πρώτο και μοναδικό Λεξικό που στήθηκε θαρρε-
τά, δίχως συμβιβασμούς και με έλεια έπιστημονικότητα,
πάνω στο στηλοπάτι της ολοκλήρωσης δημοτικής.

Είναι το πρώτο και μοναδικό Λεξικό που αποδείχνει
σταρά α πως ή ρωμαϊκή γλώσσα αποδίνει όλα τα διανο-
ήματα της ανθρώπινης σκέψης και πως μόνο άρτη αντι-
προσωπεί ανθρώπινα το πνεύμα το ελληνικό.

Είναι το καλύτερο άπ' όλα τα γαλλοελληνικά λεξικά
που βγήκανε ως τώρα.

Λεξικοτεχνικά, είναι το τελειότερο λεξικογραφικό έρ-
γο που βγήκε ως τώρα στην 'Ελλάδα.

Όλο το έργο θα πιάση 37 περίπου δεκαπεντάμερες
φυλλάδες από 32 δίσηλα κατεβατά (21 1/2 X 29 cm) =
1200 κατεβατά περίπου.

Έκαστη φυλλάδα πουλιέται πνυτού στην 'Ελλάδα:

Αρχιμές 25.

Έ συντρομή για 6 φυλλάδες (=192 κατεβατά) κάνει
Δρ. 120.—, και για όλο το έργο Δρ. 720.— Οι συντρομές
του έσωτερικού πρέπει να στέλνονται ελάσιμα στον κ.
Έρρικο Μισσίρ, Φυλής 191, 'Αθήνα.

Για το Έξωτερικό: Συνδρομή για 6 φυλ.: Γ.Α. 2,50,
ή Φρ. φρ. 30.—. ή RM. 5.— Συνδρομή για όλο το έργο:
Γ.Α. 15.—, ή Φρ. φρ. 120.—, ή RM. 30.— Συντρομές
του έξωτερικού δέχεται μόνο έ λεξικογράφος: Emil
Missir, P.O.B. 219, Smyrne-Izmir (Turquie).